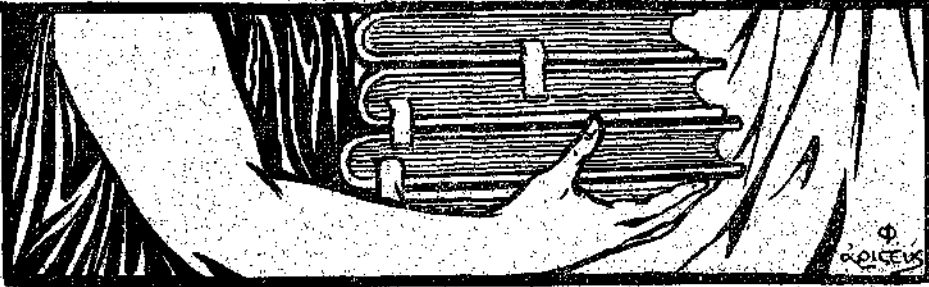

ΜΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ — Έντυπώσεις και αναμνήσεις — 'Ο Πιέρ Λοτι εις την 'Ελλάδα.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ — Βουνολλίκος — μετάφρασις Σίμων Μενάρδου.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ — Τὸ χωρῆφι.

Ν. Ι. ΔΑΣΚΑΡΗ — Διὰ τὴν ἰδρύσθη τὸ ἐθνικὸν θέατρον ἐπὶ 'Οθωνος.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ — 'Ιουλιέτα Παριζιώνη Αραβουσαῖφ.

ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ — Τοῦ Μολιηθῶ τὸ κάστρο.

ΘΙΕΡΣΟΥ — Σημειώσεις καὶ ἀναμνήσεις 1870-1873.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ — Φιλολογικὴ Ζωή.

Α. ΑΛΥΑΤΗ — Ἐπιστολαὶ ἐκ Παρισίων.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ — 'Η Κομοῦνα, ἐπὶ Παύλου καὶ Βίκτωρος Μαγνη-
ελι. — 'Η ἔκθεσις τῶν πρώτων γάλλων ζωγράφων. — Πινακίδες. — Δημοσιεύματα. — Εἰκόνες: Μὰξ Αί-
μπερμαν, Σπίτσο — ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 'Ο Πιέρ Λοτι. — Τὸ ἐπισηθὲν σχέδιον ἐθνικοῦ θεάτρον ἐπὶ 'Ο-
θωνος. — Προσωπογραφία ἐπὶ Παύλου Μαθιοπούλου. — 'Η θάλασσα ἀπὸ βάρη της . . . ἐπὶ Θ. Πάλλη. —
Γεώργιος Καραμήτσος. — Φράντς Δέμπαχ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δ' εν ετος φρ. 25
... 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δ' εν ετος φρ. 25
... 18

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ, 35, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Δι' εγγραφαί λογίζονται ἀγορεύειν ἀπὸ 15 Οκτωβρίου ἕως 15 Ἀπριλίου.
Τὰ χιμρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Ἐν ταύτῃ ἀποστέλλεται δωρεάν ὡς δέξιμα.
Ἀγγέλλεται πῶν νέον βιβλίον, αἵ ποῖον ἀποστέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον δύο ἀντίτυπα.

Ἐκάστον ἐτος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελοῦν δύο ογκώδεις καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένοι τόμοι
ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελῶς χρυσοῦδοτοι φρ. χρ. 30
Ἀπλῶς » » 28 ἐλεύθεροι ταχ. τελῶν
Χαρτόδοτοι » » 25
Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὐταὶ εἰσδραχμαί.

Πᾶσα αἰτησίς πρὸς ἐγγραφήν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτύμου εἰς τραπεζ. ταχ. ἐπιταγήν. πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ἐδῶς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΑΕΟΥΣ - ΑΘΗΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ἑλὴν τὴν Ρωσίαν δ. κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
Ὀδηγός τινε Ρουσελτίν Νῦ 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ἑλὴν τὴν Ἀγγλίαν δ. κ. Τριαντάφυλλος Τσοτσέλης Βιβλιοπωλετὴν δ. κ. Ἐρμής ἐναντι τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

ΝΕΑ ΔΩΡΑ

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Πᾶς συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ἐγγράφων ΕΝΑ συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλων τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς τοῦ λαμβάνει ὡς δῶρον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν, βιβλία ἀξίας 8 δραχμῶν ἐκ τοῦ ἐπομένου καταλόγου. (Ὅτω ἐκτὸς τοῦ δώρου τὸ ποῖον λαμβάνουν, συμβάλλουν οἱ συνδρομηταὶ μας εἰς μεγαλειτέραν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ περιοδικοῦ.

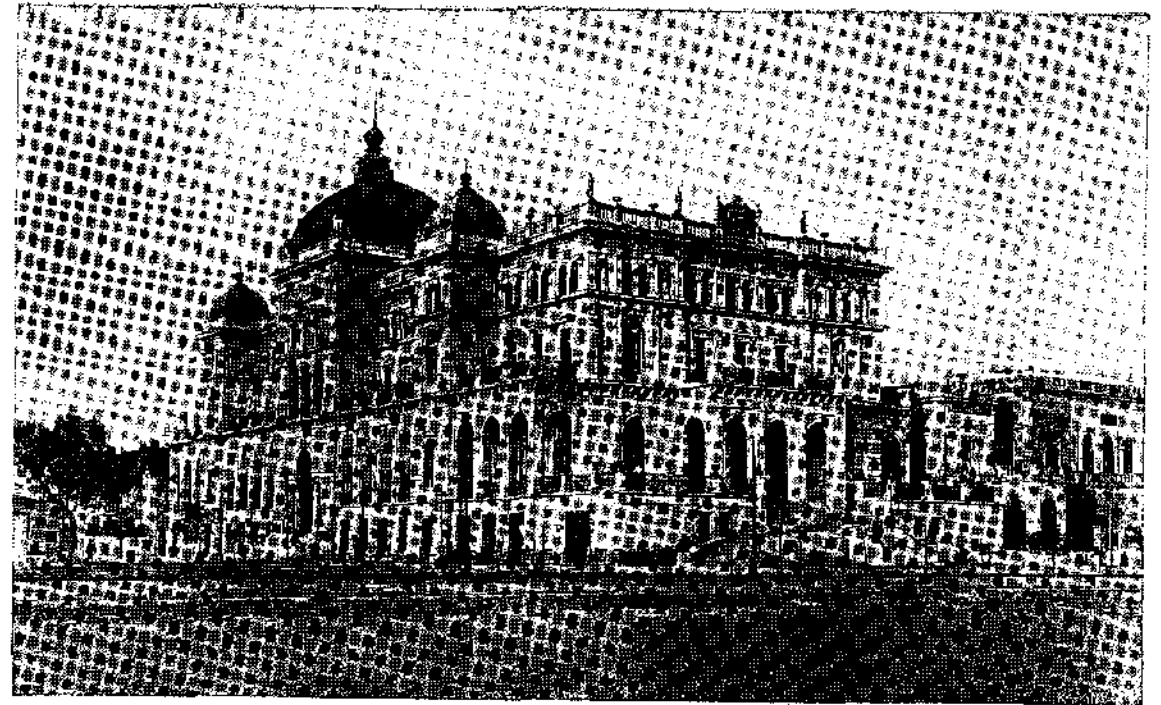
Ἐκδόσεις τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλή.

Table listing books and their prices. Includes titles like 'Βαλερό-Μανέ', 'Βλάζον Ἀγγ.', 'Γιάβερτ', etc.

Διάφοροι ἐκδόσεις.

Σ. Δοβέρδου Ἡ Ἁγία Πόλις. Ἀξίας δο. 1.50
Τε. Ζενοπούλου Διηγήματα. Δύο τόμοι ἀξίας δοχ. 6.

—Συνέχεια εἰς τὴν Γ' σελίδα τοῦ ἔξαφυλλου—

ΤΟ ΑΚΤΑΙΟΝ

Κείμενον παρὰ τὰ πρόθυρα τῶν Ἀθηνῶν με' δλας τὰς εὐκολίας τῆς συγκοινωνίας, παρὰ τὴν μυρόεσαν ἀκτὴν, με' τὰ λουτρά του, τὴν ἀποράμυλλον τοποθεσίαν του, τὸ ΦΑΛΗΡΟΝ εἶνε ὁ ἐνδεδειγμένος τόπος θερινῆς διαμονῆς τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον δικαίως τρέφουσι ἰδιάζουσαν πρὸς τὴν ἐξοχὴν ταύτην προτίμησιν.

Τὴν σήμερον, ὅσοι Ἀθηναῖοι ἀδυνατοῦσιν ἔνεκα τῶν ἐργασιῶν των νὰ ἀπουσιάσωσι τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ θέρος, πρὸς τὸ Φάληρον καταφεύγουσι καὶ πρὸς αὐτὸ μεταβαίνουσι καθ' ἑκάστην χάριν ἀναψυχῆς.

Ἀλλὰ τὴν ἐν Φαλήρῳ διαμονὴν καθιστᾷ ἰδιαιτέρως εὐχάριστον καὶ τερπνὴν τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Πεσμαζόγλου οἰκοδομηθὲν ξενοδοχεῖον ΑΚΤΑΙΟΝ.

Εὐθὺς ὡς ἀπεπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ, (Ἰούν. 1903) πλείσται Ἀθηναῖκαὶ οἰκογένειαι εὐρίσκουσαι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τούτῳ ἀνύπαρκτα ἄλλοτε ἐν Φαλήρῳ μέσα ἀνέτου διαμονῆς, ἐξέλεξαν ὀριστικῶς τὸ Φάληρον ὡς θερινὴν διαμονὴν των.

Τὸ ΑΚΤΑΙΟΝ ἔχει δύο ἐξ ἴσου μεγαλοπρε-

πεῖς προσόψεις. Ἡ πρώτη προσόψις εἶνε πρὸς τὴν θάλασσαν κλίμαξ μαρμαρίνη φέρει πρὸς τὸ πρόστυον, τὸ ἐκ τριῶν ἀψίδων σχηματιζόμενον, δι' οὗ εἰσέρχεται τις πρὸς τὴν Κεντρικὴν Στοᾶν (Hall).

Ἀμφοτέρωθεν τοῦ προστύου ἐξῴσται με' ἀνέτους ἔδρας συγκοινοῦσαι διὰ θυρῶν μετὰ τῶν αἰθουσῶν εἶνε, νομίζει τις τοποθετημένοι ἐπίτηδες, πρὸς δεμβασμὸν καὶ θεωρίαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανοράματος ὅπερ ἐκτυλίσσεται ἐκεῖθεν.

Ἐκπλήττει πράγματι ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς Κεντρικῆς Στοᾶς ἐχούσης μῆκος μὲν 34 μέτρων, πλάτος δὲ ἄλλο τόσον καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ δκτῶ στηλῶν ἐκ τοῦ ἐκλεκτοτέρου Πεντελικοῦ μαρμαροῦ τὸ πάτωμα αὐτῆς εἶνε γεγλυμμένον ὅλον παρὰ διακεκομμένου τεχνίτου, οὐτινος πάντες οἱ περιηγηταὶ ἐπισκέπτονται τὸ ἐργαστήριον, τοῦ κ. Ροδίου. Ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῆς ἐν μέσῳ πυκνοῦ φυλλώματος προέχει σύμπλεγμα τῶν Τριῶν Χαρίτων, ἔργον τοῦ Καννόβα, ἀληθὲς ἀπόκτημα, ἀγορασθὲν ἀδρῶς παρὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὅστις πρὸς τὴν τραπεζιτικὴν ἰδιοφυῖα συνενεὸ ἰδιοσυγκρασίαν καλλιτέχνου,

της δαψιλῆ τεκμήρια παρέχει ἢτε ἀρχιτεκτονικῆ διακόσμησης καὶ ἢ ἐπίπλωσις τοῦ ξενοδοχείου.

Ἐνθεν κάκεισε εὐρίσκονται τοποθετημένα διάφορα παίγνια εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, οἷον petits chevaux, Billard Nicolas, Tourie hollandaise, Billard Ἀγγίαις, Serpentin κτλ. Καὶ ὅταν ἡ αἴθουσα αὕτη πληροῦται κομποῦ κόσμου σχηματίζοντος διαφόρους ζωηροὺς ὄμιλους, τότε ὁ ἐπισκέπτης δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ θέλητρον τῆς ζωῆς ἐν τῷ ΑΚΤΑΙΩ.

Ἐνταῦθα λαμβάνουσι χώραν αἱ μεγάλαι ἐορταὶ χοροί, ἐσπερίδες καλλιτεχνικαὶ καὶ διασκεδαστικαὶ, συναυλίαι κτλ.

Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Κεντρικῆς Στοᾶς ὑπάρχουσι τέσσαρες ἄλλαι αἴθουσαι, ὁμοίως εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ταξιδιωτῶν, τέσσαρα θαύματα καλλισθησίας.

Ἐν τῷ κέντρῳ ἀκριβῶς τῆς Στοᾶς ὑπεράνω τοῦ συμπλέγματος τῶν Τριῶν Χαρίτων ἡ αἴθουσα διὰ μεγάλου φεγγίτου ἐπὶ τῆς δροφῆς προσδέχεται ἀνωθεν ἀπλετοὺν τὸ φῶς οὐτινος τὴν λάμπην συγκερνᾷ εὐρεῖα σκέπη.

Ἡ εὐφρῆς αὕτη διευθέτησις προικίζει τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον πάτωμα ἕκαστον μὲ

μίαν ἐσωτερικὴν κεντρικὴν Στοᾶν (Hall) ἣτις κομφῶς ἐπίπλωμένη παρέχει πρὸς τοὺς ταξιδιώτας τὴν εὐκολίαν νὰ παρίστανται ἀνωθεν θεαταὶ πάσης ἐορτῆς ἢ συναυλίας, εἰς δὲν θέλωσι νὰ ἀναμιχθῶσι μὲ τὸν κόσμον.

Ἡ κυρία ὁμοῦ εἴσοδος τοῦ Ξενοδοχείου εὐρεῖται ἐν τῇ προσόψει αὐτοῦ τῇ ἐγκαρσίῳ πρὸς τὴν θάλασσαν φεροῦση. Εὐρεῖα μαρμαρινὴ κλίμαξ ἔχουσα κατὰ τὰ πλευρὰ αὐτῆς μεγαλοπρεπεῖς ἠλεκτρικοὺς λαμπτήρας ἄγει πρὸς τὸ προαύλιον, ὅπου καταλήγει πρὸς τὸν πρόδρομον.

Ἐκεῖ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰναι τὰ θυρωρεῖα μὲ πολυἀριθμὸν προσωπικῶν ὁμιλοῦν διας τὰς ξένας γλώσσας: ἡ τηλεφωνικὴ ὑπηρεσία μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς, ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία, τὸ γραφεῖον τῶν παραγγελιῶν κτλ.

Ἀνερχόμενός τις δλίγας βαθμίδας εὐρίσκεται ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς διαδρόμου, ὅστις ἐνδὲν μὲν ἄγει πρὸς τὴν Κεντρικὴν Στοᾶν, ἐνδὲν δὲ πρὸς τὸ Ἐστιατόριον, τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, τὰς ἰδιαιτέρας αἰθούσας.

Ὅπως ἀνέλθῃ τις πρὸς τὸ ἄνω πάτωμα τοῦ Ξενοδοχείου ὑ δύναται νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ ἡλεκτρικοῦ ἀνελεκτοστήρου καὶ τῆς μεγάλης κλίμακος.

Τὰ δωμάτια εἰσι μεγάλα καὶ εὐρύχωρα, ἢ

Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

δὲ ἐπίπλωσις αὐτῶν μετὰ σπανίας καλαισθησίας ὀφείλεται εἰς τὸν περιφήμον ἐν Λονδίῳ οἶκον Marble, οὕτως ὥστε τὰ πάντα ἐν τοῖς διαμερίσμασι τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ εἶνε ἄμειπτα.

Μεγαλοπρεπεῖς ἔξωσται μόλις ἀνοίξετε τὸ παράθυρον, σὰς καλοῦν νὰ ἀπολαύσῃτε τὴν δρόσον τῆς πρωίας καὶ τὰς θαυμασίας σεληνοφωτιστοὺς καὶ ἀφροέσσας νύκτας.

Ἐκατὸν πενήτηκοντα δωμάτια καὶ αἴθουσαι δύναται νὰ περιλάβουν ἄνω τῶν διακοσίων ταξιδιωτῶν.

Ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ ξενοδοχείου φωτίζονται μὲ ἠλεκτρικὸν φῶς κομποὶ λαμπτήρες κρεμαστοὶ καὶ διαφόρων ἄλλων εἰδῶν ἐκ Πομπηϊανοῦ ὀρειχάλκου, λαμπτήρες τοποθετημένοι ἐπὶ τοῦ τοίχου πρὸς χρῆσιν εἴτε τοῦ γραφείου εἴτε τοῦ κοιμητηρίου.

Ἐκαστὸν πάτωμα συνδέεται διὰ τοῦ τηλεφώνου μὲ τὰ θυρωρεῖα καὶ τοὺς διαδρόμους καὶ πάντα τὰ διαμερίσματα τὰ θαμιζόμενα ὑπὸ τῶν ταξιδιωτῶν θερμαίνονται κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ θερμοῦ ὕδατος διατή-

ροῦντα οὕτω σταθερὰν καὶ γλυκεῖαν θερμοκρασίαν.

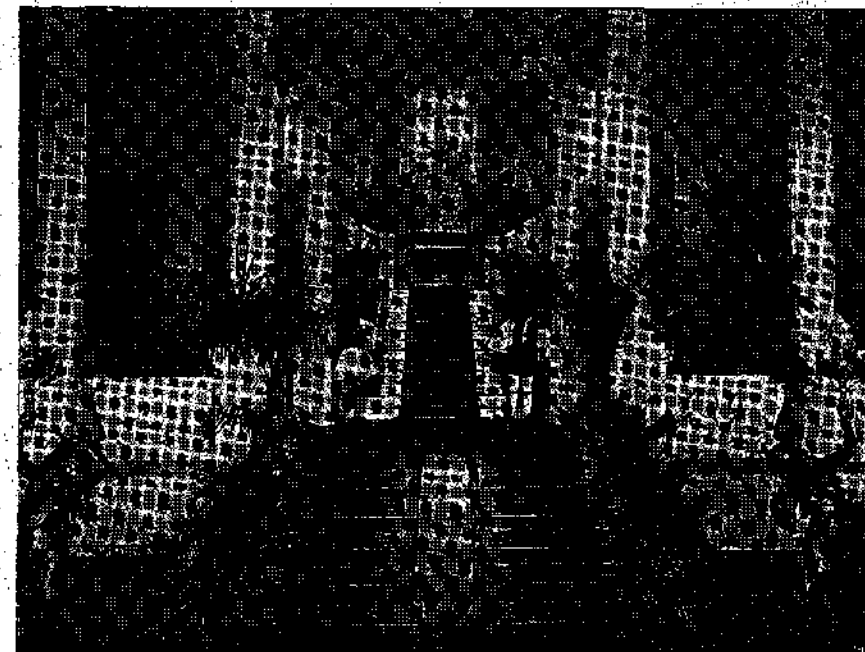
Ἰδιαιτέρος σκοτεινὸς θάλαμος εὐρίσκεται ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐρασιτεχνῶν φωτογράφων.

Ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν προσόψεως τοῦ ξενοδοχείου εὐρίσκεται τὸ ἀγγλοαμερικανικὸν Bar, τὸ ὁποῖον παρέχει πρὸς τοὺς θαμῶνας αὐτοῦ πᾶν δτι ποτὸν ἠθελον ζητήσῃ, πάντοτε δὲ ἐξόχου ποιότητος. Μετὰ τὸ Bar, ἡ αἴθουσα τῶν σφαιριστηρίων γαλλικοῦ καὶ ἀγγλικοῦ, κατεσκευασμένων ὑπὸ τοῦ μεγάλου καὶ φημισμένου Παρισινοῦ ἐργασταίου τοῦ St. Martin.

Ἐκεῖθεν δύναται τις νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν κήπον ὅστις μὲ τὰ κομπὰ φυλλώματα καὶ τὰς σκιὰδας, μὲ τὰς διαφόρων εἰδῶν ἔδρας ἀποτελεῖ ἐν ἑκ τῶν θελητῶν τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ.

Κατόπιν τὸ τέννις, ὅπου διαγωνίζεται ζωηρὰ ἡ φίλαθλος κοινωρία, Ἕλληνας καὶ ξένοι.

Ὅπισθεν τῆς αἰθούσης τοῦ σφαιριστηρίου εὐρίσκεται τὸ Ὑδροθεραπευτήριον, οὗ τὸ δμοιον δὲν ὑπάρχει ἐν Ἀθήναις.

Ἡ ΚΥΡΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

Οὕτω τὸ Φάληρον χάρις εἰς τὸ πολυτελέ-
στατον καὶ μοναδικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ξενο-
δοχεῖον τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ, διὰ τὴν ὄψαιον ἀρ-
χιτεκτονικὴν τοῦ ὁποῖου δρᾶται δίκαιος ἔ-

παινος πρὸς τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῦ κ. Καρα-
θανασόπουλον, καθίσταται μίᾳ ἀπὸ τὰς σπα-
νίας εὐρωπαϊκὰς διαμονὰς μετὰ πᾶσαν ἀπόλαυσιν
καὶ παντὸς εἶδους διασκέδασι.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν 10.000.000.— Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρω, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ,
Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπόρευμάτων
Τρεχ/νοι λ/σμοὶ ἠγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ιδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν.— 3 1/2 % ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας.— 4% μετὰ ἓν ἔτος.— 5%
μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ | N. CONSTANTINIDES

ΕΜΠΟΡΟΠΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

MARCHAND-TAILLEUR.

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE INSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ Τῷ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἐνεργητικὸν	Διὰ Ἀγγλ.	8,219,970	Δραχ.	331,198,800
Ἐτήσιον εἰσόδημα	" "	1,311,091	" "	52,443,636
Πληρωθέντα ποσὰ	" "	18,673,030	" "	746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅσοι δ' ἀσφαλιζόμενοι γὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὅρων ὑπ' ὅσας ἀσφαλιζέται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιου, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ἵπποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντής

B. A. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

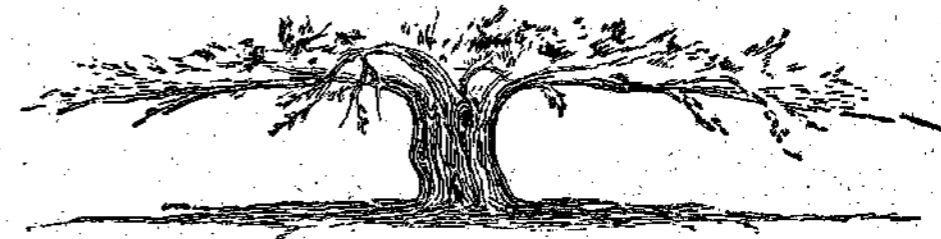
Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτῆς κτλ

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΕΚΙΤΕΟ ΥΠΟ ΜΑΣ ΔΙΜΠΕΡΜΑΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'
30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1904

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η δυστυχισμένη και ένδοξος αυτή γωνία του κόσμου, εις την οποίαν η ζωή των μαρμάρων και των θρειπίων, είνε άσυγκρίτως πλέον έντονος και νέα από την πρόσκαιρον και άπαρατήρητον ζωήν που την κατοικει, άν δέν είνε : η μόνη ζωή, — δέν εμπορει να παραπονεθῆ δι' εύτυχεις εκπλήξεις. Οι μαγνήται της είνε αστόμοτοι και αι έλλεις της αιώνιαι. Αι μεγαλείτερα δόξα του κόσμου ήλθαν ναναπαυθοῦν μίαν ήμέραν υπό την σκιάν της Άκροπόλεως, να προσφέρουν μίαν θυσίαν εις τους κρημισμένους ναούς, να φίσσουν όπισω τους δύο ώραίας λέξεις θαυμασμοῦ δια τα πληγωμένα μάρμαρα, τον ήλιον και τον ούρανόν. Κ' εμείς, οι πτωχοί και άπαρατήρητοι άπόγονοι, που θερμαίνομεν την κεφαλήν μας υπό ένα υπερήφανον ήλιον, έχομεν τόσον αγνά την ευχαρίστησιν, χωρίς να τό κωνήσωμεν από τον εύλογημένον αυτόν τόπον, να διαγκωνίζωμεν εις τον δρόμον μας τας δόξας της ύψηλιου, να σκοντάπτωμεν μίαν ήμέραν επάνω εις ένα Γαβριήλ Δ' Άννούντιο και να ευρισκώμεθα μίαν άλλην εμπρός εις τό υπογένειον του Άνατόλ Φράνς και να διαμφισβητούμεν άνύποπτοι μίαν θέσιν του τροχιοδρόμου μ' ένα σοφόν ή μ' ένα ποιητήν, του παλαιού ή του νέου κόσμου, άφού ο πάππος μας ή ο προπάππος μας έκαμε τό ίδιον μ' ένα Βύρωνα ή μ' ένα Σατωβριάν. Εύτυχία, της οποίας θα έστερούμεθα ώρισμένως, χωρίς τον Παρθενώνα και χωρίς όλλγας σκιάς, αι όποια

επιμένουν να πλανώνται ακόμη επάνω εις την γην αυτήν, που μας τρέφει και μας κρατεί. Άλλά να και μία ώραία επίσκεψις, τους τελευταίους μήνας, δια την όποιαν δέν όφείλομεν τίποτε εις την Άκρόπολιν και τίποτε εις τας σκιάς που την κατοικούν. Είνε η επίσκεψις του Πιέρ Λοτι. Οι μαγνήται των μαρμάρων μας δέν έπαιξαν κανένα ρόλον εις την επίσκεψιν αυτήν του Γάλλου Άκαδημαϊκού και του συμπαθητικού αυτού γόγιος. Καμία σκιά από τας πλανωμένας εις τα Προπύλαια και καμία ήχώ από την κόγχην του Διονυσιακού Θεάτρου δέν τον εκάλεσε. Τόν έφερε απλούστατα μία γαλλική φυλακίς, φέρουσα τό όνομα του Ιερακος, η όποία ήλθε πεζοτάτα να καθαρισθῆ εις την πεζοτάτην δεξαμενήν του ναυστάθμου. Τό ότι τον ναυστάθμον και την δεξαμενήν του βρέχουν τα ιερά νερά της Σαλαμίνας είνε έντελώς τυχαίον. Έφθανε άπλούστατα να ήνε μία δεξαμενή και να ήνε η πλησιεστέρα εις τον σταθμόν της φυλακίδος. Είκοσιν έτη προητέτερα ένα άλλο γαλλικόν πολεμικόν, όποιονδήποτε, έρριψε την άγκυράν του εις τον Πειραιά. Εις τό έπιτελείον του άνήκε και τότε ένας νεαρός αξιωματικός, ο όποιος ώνομάζετο Ιουλιανός Βιό και ο όποιος ήτο ο Πιέρ Λοτι. Μία διαταγή του ύπουργείου του τον έφερε και τότε, όπως και τώρα, μαζί με τό πλοίον του. Και ίσως εαν ο συγγραφεύς της « Άζυιάδῃ » και του « Άδελφοῦ μου "Υβ" » δέν έφερε μαζί με τα διάσημα του

ἀθανάτου, τὰς ἐπωμίδας τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, « αἱ σκαὶ καὶ τὸ μάρμαρα » τὰ ὁποῖα μόνον συνήνησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀνατὸλ Φράνς, μαζί με τὸν φίλον μου κ. Ἐπισκοποπούλου¹ δὲν θὰ μᾶς ἔδιδαν ἴσως ποτὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν συμπαθητικὸν αὐτὸν συγγραφέα.

Δὲν ἤξεύρω τί ἄλλο ὀφείλομεν εἰς τὴν πελοπόννησον αὐτὴν καὶ γηραλέαν δεξαμενὴν τοῦ ναυσταθμοῦ. Ὁρισμένως ὁμοίως εἰς αὐτὴν καὶ μόνον ὀφείλομεν τὸν γοητευτικὸν ξένον μας τῶν τελευταίων μηνῶν. Περὶ αὐτοῦ ἔλαβα ἀφορμὰς νὰ πεισθῶ καὶ εἶνε μία λεπτομέρεια, ἡ ὁποῖα μ' ἔκαμνε νὰ ἐκτιμῶ τὴν ἀμφισβητηθεῖσαν εἰλικρίνειαν τοῦ γλυκυτάτου ζωγράφου τῆς ἀνατολικῆς ἀποκαλύψεως. Ἦμουν τόσοσὸν προδιατεθειμένος ἐναντίον του. Ἡ φήμη τὸν εἶχε φέρει τόσοσὸν διαφοροεικὸν ἕως ἔδῳ, ὡς ἓνα ἄνθρωπον πολὺ πλαστὸν καὶ προσποιημένον καὶ ψιμυθιωμένον καὶ ἐγωϊστὴν καὶ ἀντιπαθητικόν, ἓνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι δὲν διαβάσει κανένα ἀπὸ τοὺς συγγράμματα του, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι μισεῖ τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι δὲν δίδει μίαν πεντάγραν διὰ τὴν ἐκλογὴν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ περιφέρεται εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Ἀλγερίου ἀνυπόκοτος, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ταχυδρομεῖον τοῦ φέρει τὰ νέα καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς ἐκλογῆς του καὶ ὁποῖος τέλος πάντων διαρκῶς... προσποιεῖται. Καὶ εἶνε μὲν ἡ ἀλήθεια ὅτι πολλάκις ἐσκέφθην, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἴμποροῦσα ἐνὰ τὰ κάμη ἀξιόλογα ὁ ἄνθρωπος, μὲ ὄλην τὴν εἰλικρίνειαν, χωρὶς ὑποκρισίαν, πάντοτε ὁμοίως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου ἔμενε κάποια δυσπιστία καὶ κάποια ἀντιπάθεια.

Ὅταν ἀνέβηκα εἰς τὸ « Βατοῦρ » νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ διὰ πρώτην φοράν, μὲ μίαν εὐλογον περιέργειαν καὶ ἀνυπομονησίαν, εἶδα ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν περιμένω. Μ' ἐπληροφόρησαν ὅτι ἦτο ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον. Ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον, εἰς τὸν ναύσταθμον, μού ἔφάνη ὀλίγον ἀπίστευτον. Καὶ ὅταν ἔχη κανεὶς ἀφορμὰς νὰ δυσπιστῇ, συλλογίζεται πολλά. Ἐσκέφθηνκα ἀμέσως

¹ Ὑποθέτω ὅτι δὲν ἐνοχλῶ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ φίλου μου κ. Ἐπισκοποπούλου μὲ τὴν ὡραίαν αὐτὴν ἀδιακρισίαν. Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Θαΐδος», ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώρισε κανένα κατὰ τὴν ἐπισκεψίαν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἐκτός του κ. Ἐπισκοποπούλου, τοῦ ἔγραφε ἀναχωρῶν: « Je n'ai vu que des ombres des ombres et... vous ». Εἶνε ἓνα ἐπιγράμμα, τόσοσὸν ἄξιον τοῦ μεγάλου εἰρωνοῦ, διὰ τὴν ἀνακρίνωσιν τοῦ ὁποῖου εἶνε συγχορηγημένη καθεστὸς ἀδιακρισία.

ὅτι ὁ Λοτὶ, δὲν εἴμπορεῖ νὰ παρουσιάζεται ἀμέσως εἰς τοὺς ἐπισκέπτας του καὶ ὅτι κάμνει νὰ τὸν περιμένουν, ὅπως τὸ κάμνουν τόσοσὸν ἀδοξώτεροι ἀπ' αὐτόν. Δὲν ἤμουν ὁμοίως δυσπεποιημένος. Τὸ πρᾶγμα μού ἔδιδε ἀφορμὴν νὰ μείνω ὀλίγον μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του. Καὶ δι' ἓνα κυβερνήτην πλοίου, μέσα εἰς τὴν στενὴν οἰκογένειαν τοῦ σκάφους δὲν ὑπάρχει ἀκριβεστέρη ἐκτίμησις τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀξιωματικῶν του. Ὅσον καὶ ἂν κρύπτεται, ὅσον καὶ ἂν ἀποφεύγῃ νὰ ἐκδηλωθῇ, προδίδεται εἰς ἓνα μορφοσμόν, μίαν ψυχρότητα, ἓνα μισὸν λόγον. Καὶ ὁμοίως τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν κυβερνήτην των. Δὲν εἶχαν λόγους νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσίν των. « Ζῶμεν ὡς ἀδελφοὶ » μού εἶπαν. Ἐθεώρησα κατάλληλον τὴν εἰκαιρίαν νὰ λάβω μερικὰς πληροφορίας περὶ τῆς ζωῆς του εἰς τὸ πλοῖον, περὶ τοῦ τρόπου ποῦ ἐργάζεται καὶ νὰ ἐξακριβώσω ἀκόμη τὴν παλαιὰν φήμην, ἂν ὁ Λοτὶ δὲν διαβάσῃ τῶ ὄντι ἄλλους συγγραφεῖς. Τί διάβολο! ὅσον καὶ ἂν ὑπεκρίνετο εἰς τὰς ἐξομολογήσεις του, εἰς τὰς συνεντεύξεις του, εἰς τὸν ξένον κόσμον, δὲν θὰ εἴμποροῦσε βέβαια νὰ κρυφθῇ μέσα εἰς τὸ σπῆν του. Ἐμαθα τῶ ὄντι ὅτι ἐργάζετο πολὺ νὰ τελειώσῃ τὸ νέον του μυθιστόρημα « Πρὸς τὸ Ἰσπαχάν » καὶ ὅτι... δὲν ἐδιάβαζε σχεδὸν καθόλου. Κάπου-κάπου φυλλομετροῦσεν τὸν ἀγαπημένον του ποιητὴν.

Δὲν μού ἔδόθη καιρὸς δι' ἐνδεύτεραν ἀνὰ κρισιν. Μετ' ὀλίγον ὁ κυβερνήτης ἀνηγγέλη καὶ μετὰ δύο λεπτά ὁ μεγαλόσωμος, συμπαθητικὸς ὑπηρετὴς του Ὄσμάν, μού παρεμέριξε τὸ παραπέτασμα τῆς αἰθούσης, ὅπου μὲ ἀνέμενε ὁ Πιέρ Λοτὶ.

Δὲν εὐρέθην ἔμπρὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἐπερίμενα. Μ' ἓνα ἀφελὲς ἔνδυμα περιπάτου, ὁ ἀκαδημαϊκός, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεφε ἀπὸ μίαν προαίτην ἐκδρομὴν του μέχρι τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, πανηγυρίζοντος τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔσπενσε νὰ μὲ ὑποδεθῇ εἰς τὴν θύραν. Μία γλυκυτάτη ἐμφάνισις, μία ἐγκάρδιος χειραψία, ἓνα μεδίαμα δειλόν, ἀλλὰ γεμάτον προσήνεια. Βραχύσωμος, ἀρθρῶμενος εἰς τὰ ὕψηλά του τακούνια, μὲ κάποιαν κλίσιν πρὸς τὰ ἔμπρὸς, μὲ δύο ποδαράκια κούκλας, τὰ ὁποῖα προσπλῆττον εἰς τὸ πρότον ἀντικρουσμα, μού ὑπέδειξεν ἓνα καθίσμα ἔμπρὸς εἰς τὸ γραφεῖον του. Ἐκτοτε δὲν ἔβλεπα παρὰ δύο μεγάλους ὀφθαλμούς, ἐκτάκτως φωτεινοὺς

καὶ λαμπροὺς, πλέοντας μέσα εἰς μίαν βαθυτάτην μελαγχολίαν. Μία θλίψις ἀμβλεία, βραδεία καὶ καρτερικὴ φαίνεται ὡς νὰ ἔχη χαραξὴ μὲ μακρὰν καὶ ἀνεπαίσθητον ἐνέργειαν, μερικὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου του. Καὶ ἐνῶ ὁμιλεῖ καὶ ἐνῶ σὲ ἀτενίζει, φαίνεται ὡς νὰ προσέχη καθ' ὅλον τὸ διάστημα εἰς κάποιους μακρυνούς καὶ σβυσμένους ἤχους, καὶ ἐνῶ τὸν κινεῖς, νομίζεις ὅτι μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν σου καὶ τῶν ἰδικῶν του, κάτι τι ἄλλο μεσολαβεῖ, ὡς ὄνειρον ἢ ὄπτασις. Καὶ οἱ ἤχοι καὶ τὸ ὄνειρον πρέπει νὰ εἶνε ἀφεικτικῶς πολὺ μελαγχολικά. Ἡ φωνὴ του ἡσυχος, ἀχρωματιστος, χωρὶς καμμίαν ἔμφασιν, ὅπως οἱ λόγοι του, οἱ λόγοι τῶν ἀπλῶν καὶ ἀφελῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι λησμονοῦν τὸν ἑαυτὸν τους. Καὶ ἐνῶ ῥίπτω μερικὰ πλάγια βλέμματα πρὸς τὸ συμπαθητικὸν περιβάλλον, ἓνα γραφεῖον ἀπλοῦν, χωρὶς φορτία βιβλίων ἢ χειρογράφων, μὲ ὀλίγας προσφιλεῖς φωτογραφίας, ἓνα παραβάν, σκεπασμένον ἀπὸ παλαιὸν βυζαντινὸν ἄμφιον, κρύπτον ἓνα κλειδοκύμβαλον, μίαν θερμάστραν μ' ἓνα ἐνετικὸν χαλκούργημα κ' ἓνα μικρὸν ἀνατολικὸν τραπέζι ἀπὸ μωσαϊκῶν μεταξὺ μας, σκέπτομαι ἂν ἦνε δυνατόν ἡ ἀφελὴς καὶ μελαγχολικὴ αὐτὴ ἐμφάνισις, νὰ εἶνε ὁ Πιέρ Λοτὶ τῆς παραδόσεως, ὁ ὑπεροπτικός, ὁ πλαστός, μὲ τὰς παραδόξους πόθας, ὁ προσποιούμενος ὅτι ἀποφεύγει τοὺς ἀνθρώπους, ὁ προσποιούμενος ὅτι περιφρονεῖ τοὺς συγγράμματα του, ὁ προσποιούμενος ἐπὶ τέλος τὸσα πράγματα. Ὅχι, χίλιες φορές ὄχι! Ἐπὶ τέλος δὲν εἴμπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος νὰ ἐνοχλήται ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ μὴν ἔχη ὄρεξιν διὰ τὰς κοινὰς καὶ ἐνοχλητικὰς ὁμιλίας, μὲ τὰς ὁποῖας ἐνοχλεῖ τοὺς ἐνδόξους ἢ περιέργους τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ταράσσεται μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ συνομιλητὴς του ἔρχεται νὰ τὸν περιεργασθῇ ὡς περιεργὸν θηρίον; Δὲν εἴμπορεῖ ἐπὶ τέλος νὰ προτιμᾷ ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς ἐνοχλήσεις τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀπλῶν καὶ ἀνυπόπτων ἀνθρώπων, τῶν ἀξιωματικῶν του καὶ τοῦ ὑπηρετοῦ του ἀκόμη Ὄσμάν, ἐνὸς ἀπλοῦ καὶ ἀφωσιωμένου εἰς τὸν κύριόν του, χωρὶς καμμίαν ρεπορτεριτικὴν περιέργειαν ἢ ὀπισθοβουλίαν; Καὶ ἐπὶ τέλος δὲν εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε συγγραφεὺς, μικρὸς ἢ μέγας, ἐκδηλώνων τὴν ψυχὴν του καλὰ ἢ κακὰ, ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν ἀνάγκην, χωρὶς νὰ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ διαβάσῃ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ εἶνε ἐνήμερος τῆς λεγομένης φιλολογίας τῆς τελευταίας στιγμῆς, πρᾶγμα ποῦ τὸ εὐρίσκει

ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ

κανεὶς εἰς τὴν τελευταίαν κυρίαν τοῦ κόσμου ἢ ὁποῖα φθαρεῖ εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας γλώσσας, ἔμπρὸς εἰς τοὺς θαυμαστάς της; Πόσους αὐτὴν ἡμᾶς δὲν κατήσχυον εἰς τὴν ἐνημερότητα ἐπὶ τὴν μία ὥρα ἢ μία ἄσχημος κυρία! Καὶ πρέπει ἀφεικτικῶς νὰ προσποιηθῇ κανεὶς, ὅταν δὲν ἔχη ὄρεξιν νὰ κάμνη ὅτι κάμνει ὁλος ὁ κόσμος; Καὶ διατί νὰ παραδεχθῶ ὅτι δὲν ἦτο εἰλικρινὴς ὁ συγγραφεὺς τοῦ « Ἰσλανδοῦ Ψαρρᾶ », ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐδιάβασε ἀπὸ τὰ δεκαεὶ ἕως τὰ εἰκοσὶ του χρόνια τὸν Μυσσέ, τὸν Γκατιέ καὶ τὸν Οὐγκώ, εἰς τὰ τριάντα του χρόνια ὅταν ἐρωτήθη ἀπὸ τὸν Δωδέ, ἂν ἐδιάβασε τὴν « Σαλαμβῶ », ἀπερίθῃ ἀπλούστατα « ὄχι » καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν Φλωμπέρ, παρὰ ὅταν ὁ συγγραφεὺς τῆς « Σαλφούς » τοῦ εἶπε: « Τρέχα λοιπὸν νὰγοράσῃς τὴν « Σαλαμβῶ » εἰς τὸ πρῶτον βιβλιοπωλεῖον, ποῦ θὰ εὕρῃς. Δὲν εἴμπορεῖ νὰ γνοῖς αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα; Καὶ ἂν ὁμολογῇ πάλιν ὅτι ἐδιάβασε κ' ἔξανα-διάβασε καὶ διαβάσει ἀκόμη τὴν Βίβλον, διατί νὰ πιστεύσω ὅτι προσποιεῖται πάλιν; Εἶνε περιεργὸν νὰ θέλωμεν καὶ καλὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅπως τοὺς φανταζόμεθα, καὶ νὰ μὴ τοὺς

πιστεύωμεν ἀκριβῶς ἴσως ὅταν λέγουν τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ἐνθυμήθημα ἀκόμη, εἰς τὴν σειράν τῶν σκέψεων αὐτῶν ἕνα ἄλλον ἐνδοξον, τόσον διαφορετικόν, ἕνα ἀληθινὸν φιλάρεσκον, ὃ ὁποῖος ἐφαίνετο τόσον φυσικὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἦτο ὁ Γαβριήλ Δ' Ἀννούντσιο καὶ εἰμῆδα εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς «Μεγάλῃς Βρετανίας», εἰς ἕνα δαίτηνον τὸ ὁποῖον ἔδιδε εἰς τὸν ἐνδοξον ξένον τὸ «Ἄστου» καὶ κατόπιν εἰς τὰς αἰθούσας τῆς Κας Τυπάλδου Κοζάκη. Τί τόνοι φωνῆς ἦτον ἐκεῖνος καὶ ποῖα ἀσωτία εἰς ὄφραϊους λόγους καὶ ποῖα σοφία καὶ ποῖα ποιήσις, ἐκχειρίζουσα καὶ πλημμυροῦσα! Ὁμιλοῦσε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἢ ἐδιάβαζε μίαν σελίδα, δουλεμένην μὲ σμίλην χρυσοχόου; «Pas un mot qui ne soit pur» ὅπως ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Ἔθελε καὶ ἐγοήτευσε κυρία, ἀπεστόμωσε καθηγητὰς καὶ σοφοὺς εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ὤμιλησε διὰ τὸν Λεονάρδον Δά Βίντσι μ' ἕνα ποιητὴν καὶ διὰ τὸν Τίτον Λίβιον μ' ἕνα καθηγητὴν τῆς λατινικῆς φιλολογίας, ὤμιλησε διὰ τὰ μουσεῖα μας ὡς ποιητῆς καὶ ἀρχαιολόγος, ἐθαύμασε τὴν «κρυσταλλίνην νύκτα», ἔλαμε δεσποινίδας νὰ κλαύσουν καὶ δεσποινίδας νὰ ὑπνωτισθοῦν, ὡς ἀπὸ προσήλων εἰς στίλβον ἀντικείμενον καὶ, ὅταν μᾶς ἀπεχαίρεται, ἀναχωρῶν διὰ τὴν Κέρκυραν, ὅπου ἐπῆγαινε νὰ τελειώσῃ τὸ τελευταῖον του μυθιστόρημα, μᾶς εἶπεν ἀκόμη μὲ μίαν θείαν χειρο-

νομίαν, ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ «νάναρτήση τὸ ἔργον του εἰς ἕνα στυλὸν τοῦ Παρθενῶνος». Καὶ ὅλοι ἔλεγαν: Αὐτὸς εἶνε ὁ Δ' Ἀννούντσιο, δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἦνε ἄλλος. Κανεὶς, ποῦ θὰ ἔτρεχε νὰ γνωρίσῃ τὸν Λοτὶ, μὲ τὴν προσδοκίαν ἑνὸς θεάματος, δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ εἰπῇ τὸ ἴδιον. Καὶ διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπογοήτευσίν του θὰ ἔλεγε: Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος προσποιεῖται, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποζάρει. Καὶ ἴσως ἴσως ἀκόμη ἕνας ἄνθρωπος ἔξυπνος, εὐχάριστος καὶ φλύαρος, θὰ εἰμποροῦσε νὰ τὸν πλαστοπροσωπήσῃ πολὺ ἱκανοποιητικώτερον διὰ τὴν κοινὴν περιέργειαν. Πράγμα ἄλλως τε ποῦ ἔγινε. «Ἐνας Γάλλος ναύαρχος — μού διηγείτο ὁ ἴδιος — εἶχεν εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του ἕνα ἀξιωματικὸν ποῦ μού ὁμοίαζε. Καὶ καθὼς ὅλοι αἱ κυρίαὶ τὸν ἐρωτοῦσαν ἐὰν ἔχη τὸν Λοτὶ εἰς τὸν στόλον του, ἐσοφίσθη νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἐπιτελείου του ὡς Πιερ Λοτὶ. Ὁ ἀξιωματικὸς ἦτο εὐχάριστος, περιποιητικὸς εἰς τὰς κυρίας καὶ ὅσον χρειάζεται ἐδφρῆς. Ἡ κυρία ἔμεινεν ἐνθουσιασμένη: «Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ μού εἰποῦν ποῖος εἴσθε. τοῦ εἶπε. Θὰ τὸ ἐμάντενα ἀμέσως. Δὲν εἰμποροῦσατε νὰ εἴσθε ἄλλος, ἀπὸ τὸν Πιερ Λοτὶ . . .» ἴσως ὁ ἴδιος θὰ τῆς ἔδιδε μίαν ἀπογοήτευσιν, — ἐπρόσθεσε μελαγχολικῶς. Καὶ εἶχε δίκαιον. Τόσον ὀλίγοι εἰμποροῦν νὰ κρατοῦν τὴν γοητείαν τῆς φήμης των, ὅπως ἕνας Δ' Ἀννούντσιο. Καὶ θὰ ἦνε τόσον κοπιαστικόν, ὑποθέτω.

[Ἔσεται τὸ τέλος]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

ΒΟΥΚΟΛΙΣΚΟΣ

Ἡ Εὐνείκη πῶς τῆς ζήτησα φίλι, σιάστειο μ' ἐπῆρε,
Μοῦ μάλλοννε καὶ μοῦλεγε: «Γιὰ σῶρε στὸ καλό·
Εἶσαι βοσκὸς καὶ μοῦ ζητᾷς φίλι, καημένε; σῶρε,
Χωριάτικα δὲν ἔμαθα, πολιτικά φιλό.
Τὸ στόμα μου οὔτε σιδνερο δὲ θέλει εἶσαι φιλιά.
Πῶς γλυκοβλέπεις! Σὰ μιλεῖς, χωρατὰ ξέρεις τόσα.
Πόσο χαδεύεις τρυφερά, τί ζαχαρένια γλώσσα,
Τί μαλακὸ τὸ γένι σου καὶ τί χυτὰ μαλλιά!
Τὰ χέρια σου εἰν' ὀλόμαντρα, τὰ χεῖλια σου σκασμένα,
Μυρίζεις ἀσκημα' ἀπ' ἐδῶ, — μ' ἐλέρωσες — νὰ βγῆς!»

Μοῦψαλλε τέτοια κ' ἔφτυσε στὸν κόρφο φορὸς τρεῖς
Κιάπ τὴν κορφή ὡς τὰ πόδια μου μὲ μᾶς κοιτάξ' ἐμένα
Μὲ κάτι χεῖλια ζαρωτά, καὶ μὰ σιραβὴ ματιά·
Καὶ μοῦκαμνε τὴν δημοσφην, καὶ μοῦκαμνε τὸ νάζι
Καὶ δυνατὰ μ' ἐγέλασε. Κ' ἐμένα τὸ αἷμα βράζει
Κιάπὸ ντροπὴ κοκκίνισα, σὰ ρόδο ἀπὸ νοτιά.
Ἐφυγε αὐτὴ καὶ μ' ἄφησε: μὰ γὰρ δὲν τὸ βασίω
Νὰ μὲ γελᾷ τὸν νόστιμον ἐμένα μὰ Εὐνείκη.
Βοσκοί, δὲν εἰμὶ ὁμορφονίος; γιὰ πέστε τὸ σωστό·
Μὴν' ἄλλαξ' ἔξωφρα ὁ Θεὸς ἐμένα τὸν ἀσίκη;
Γιατὶ προτοῦ τὰ γένεια μου γλυκὰ μοῦ ἀνθοῦσαν, ἴδια
Σὰν τὸ κισσὸ στὸν πλάτανο ποῦ βγαίνει τυλιχτά
Σταυτιά μου γύρω ἐχόνονταν μαλλιά σελιωτά,
Κ' ἔλαμπε τῶσπορο μέτωπο πάνω σιὰ μαῦρα φροδία.
Τὰ μάτια σὰν τῆς Ἀθηρᾶς ἔχω, καὶ πὸ γλανκά,
Καὶ τὸ κορμὶ παχύτερο παρὰ πηχτή, τὸ στόμα
Γλυκότερον χύνει λαλιὰ κιάπὸ τὸ μέλι ἀκόμα·
Σοῦ τραγοῦδῶ γλυκὰ γλυκὰ, σοῦ παίζω καὶ γλυκὰ
Καὶ μὲ καλάμι καὶ μ' αὐλό, τραγοῦδια μὰ φορὰ!
Πᾶσα γυναῖκα ὁμορφονιὸ μὲ λῆει στὰ βουνὰ ἀπάνω.
Καὶ μ' ἀγαπᾷ ἢ καθεμιὰ μόν ἢ τρανή κυρὰ
Δὲν μὲ φιλάει ἢ πολιτίσσα, δὲν θέλει τὸν τζοπάνο!
Δὲ ξέρει πῶς ὁ γυνὸς τοῦ Διὸς βοσκοῦλλα ξεπλανᾷ
Δὲ ξέρει πῶς γιὰνα βοσκὸ τάχε ἢ Παφία χάσει.
Στὴν Ἰδη ἀπάνω ἀνέβηκε κιάλλο βοσκὸ ξανά
Στὰ δάση τὸν ἀγάπησε, τὸν ἔκλαψε σιὰ δάση.
Κιὸ Ἐνθυμίων τί ἦτονε; ὄχι βοσκὸς μαδές;
Ποῦ τὸν ἀγάπησε ἢ γλυκειὰ Σελήνη κ' ἦρθε κάτου
Στὸ νάπος μέσα τὸ κρυφὸ καὶ πλάγιαζε κοντὰ του.
Καὶ σὺ, Κυβέλη, ἕνα βοσκὸ μοιρολογᾷς καὶ κλαῖς.
Μόν ἢ Εὐνείκη — ἀκοῦς ἐκεῖ; — δὲν θέλει τὸ βοσκὸ
Ποῦ τὴν Κυβέλη — δὲν κοιτᾷς; — περνάει καὶ τὴ Σελήνη.
Ἄχ, Ἀφροδίτη, πονθενὰ μὴ βεῖ ἀγαπητικὸ
Μῆτε σιὴ χόρα ἢ σιὸ βοσκὸ — μονάχη πάντ' ἄς μείνη!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Τ Ο Χ Ω Ρ Α Φ Ι

Κάθε πρωί που άνοιγα τὸ παράθυρό μου πρὸς τὴν ἐξοχὴν, ἔβλεπα πρῶτα-πρῶτα τὸ χωράφι. Ἦτον ἓνα μικρὸ κομματι πού ἄρχιζε ἀπὸ τὸ πλάι τοῦ νταμαριῦ καὶ κατέβαινε στὸ ρέμα. Ἐνα χαλί, θαρροῦσες, πράσινο, ἀπλωμένο ἀπάνου στὴν ἀγριοτοπιὰ. Καθόμουν κάμποσες στιγμὲς καὶ ἄφηνα τὰ μάτια μου νὰ δροσιστοῦν στὸ ἥμερο γρασιδί, πού φύτρωνε ἀδύνατο καὶ κίτρινωπό, σ' ἐκεῖνο τὸ πλάι τὸ γυμνὸ, τὸ ἐκτεθειμένο στὸ βοριά. Ἐφύτρωνε ἀργά, δειλὰ, πολὺν καιρὸ, μὲ δυσκολία, σὰν ἀρρωστο πού λίγο-λίγο ἔπαιρνε ζωὴ καὶ χρῶμα.

Ὅταν ἦτανε λιακάδα, χαιρότανε σὰν ἄνθρωπος ζώησεν σὰν νὰ γελοῦσε, ἔλαμπε σὰν νὰ εἶχε μάτια, μεγάλωνε καὶ ψήλωνε φαινότανε σὰν νὰ τὸ εἶχε ἀξέση μάγισσα νυχτιά, τὸ εἶχε στολίσει μὲ διαμάντια καὶ τοῦ εἶχε δώσει ψυχὴ. Ἐκπύτταζε τὰ ἀραιὰ καὶ τὰ λιανὰ του στάχυα, τ' ἄγουρα, πῶς παίζανε μὲ τὸ πρῶτὸ ἀεράκι καὶ σκύβανε, καὶ τοῦφευγαν καὶ πάλι ἐσήκωναν τὰ κεφαλάκια μὲ ξεκάρδιασμα, γιὰ νέο κνηγητό. Στὴν πρῶτὴν ἡσυχία τῆς ἐξοχῆς, ἡ χαρὰ τοῦ χωραφιοῦ μιλοῦσε ἄκουγα τὸ σιγανότατο μουρμουρίσμα ἐκείνης τῆς ζωῆς, πού ἔνοιωθε στὴ ζέστη καὶ στὸ φῶς ἴδια εὐχαρίστησι μ' ἔμένα.

Καὶ πάλι ὅταν ἦταν συνεφιά καὶ ὁ οὐρανὸς φοβέριζε, τὸ χωραφάκι ἐκοιτείνιαζε, ζάρωνε, σὰν φοβισμένο, ἡ πρασινάδα του χανότανε καὶ φαίνοντο τὰ χῶματα τῶν ἀλλοδαπῶν πού εἶχε σκάψει τὸ ἄλετρι.

Πῶς εἶχα παρακολουθήσει αὐτὴν τὴν γένναν τῆς μητέρας γῆς.

Ἦτανε μιὰ παρθένα χέρσος, ὅπου φύτρωναν θυμάρια, κρεμμύδες τοῦ βουνοῦ καὶ ἀσφρόδελοι ἡ γυναικοῦλα τοῦ χαμόσπιτον πήγαινε καὶ μάζευε ἄγρια χόρτα. Ἡ κατσίκια ἐγύρευε νὰ βρῆ τροφή. ἡ κόττες, σκάλιζαν νὰ βροῦν σκουλήκια, τὰ ξυπόλητα παιδιά τῶν καλυβίων τοῦ Γαλατσιοῦ ἐμάζευαν τὰ σαλιγκάρια πού τὰ εἶχαν ξετριπώσει τὰ πρωτοβρόχια τὰ βαροβάτα.

Ἐνα πρωί συνεφιασμένο ἦρθε ὁ ζευγάς καὶ στὴ φθινοπωρινὴ μελαγχολία ὅπου τὰ πλάσματα λουφάζουν, περιμένοντα τὸν θάνατο, ἄκουσα τὴν προσταγή του στὰ καματερά.

— Ντέεε! Ντέ βρέεε!

Καὶ εἶδα τὸ ἄλετρι ν' ἀνοίγη τὰ καρποφόρα σπλάχνα ἐκείνης τῆς παρθένας γῆς, καὶ νὰ βγάλῃ χῶματα κόκκινα σὰν αἷματα

Ἐπειτα, σὰν ἔμεινε κάμποσες ἡμέρες τῶργωμα μονάχο, καὶ ἦπιε τὴ βροχοῦλα, καὶ ζεστάθηκε στὸν ἥλιο, καὶ γνώρισε τῆς χάρες τῆς ζωῆς. Ξιναῆρθε ὁ ζευγάς μὲ τὴν ποδιά γεμάτη σπόρο καὶ ἄρχισε νὰ σπέρη. Δρασκελώντας τὰ αὐλάκια φαινότανε σὰν νὰ τὰ ράντιζε μὲ κάποια σκόνη μαγική. Ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν ἄκουσα, τὴν ἄλλ' ἡμέρα, νὰ φωνάζη.

— Ντέεε! Ντέ βρέεε!

Στὰ καματερά πού σκεπαζαν τὸ στάρι μὲ τὴν τάβλα τὴν πατημένη ἀπὸ τὸ ζευγά.

Παρηκολούθησα καὶ τὴν ἐγκυμοσύνη αὐτῆς τῆς γῆς, ὅπως εἶχα παρακολουθήσει καὶ τὸ γάμο. Σὰν τὴ γυναῖκα, κανένας δὲν κοιτοῦσε πειὰ νὰ πλησιάσῃ στὸ σπαρτό ἡ γυναικοῦλα, τὰ παιδιά, ἡ κόττες, ἡ κατσίκια, πού τὸ πείραζαν ὅσῳ ἦτανε κορίτσι, ἐτραβήχτηκαν στὴς ἄλλες χέρσους. Ἡ γῆ ἐκείνη ἦταν παντρεμένη τὴν ἐσέβοντο.

Κι' ἔπειτα ἦτανε κι' ὁ μπάμπια Νικολός, ὁ γέρος φύλακας, πού κάθε πρωί, μὲ τὸ ραβδί του, μὲ τὴν κατατοῦκα του, μὲ τῆς κρητικὲς του μπότες, ἀνέβαινε ἀργὰ τὴ ρεμματιά, στεκότανε στὴν ἄκρη τοῦ σπαρτοῦ κούκουλωμένος ὅταν ἔβρεχε, τυλιγμένος ὅταν ἐξεπάγιαζε τὸ ξεροβόρι, κι' ἐπρόσεχε νὰ μὴν ἰδῆ κανένα πόδι στὸ σπαρτό. Πολλὲς φορὲς τὸν ἔβλεπα κι' ἔσκυβε, ἔπαιρνε μιὰ πέτρα καὶ τὴν ἔριχνε μέσα στὸ χωράφι: ἓνας σωρὸς σπουργίτες πεταγότανε ἀπὸ τὸ ἀπαγορευμένο στάρι.

Λίγο λίγο ἡ ἄχαρη γδύμνια ἐντυνότανε σὰν νὰ περνοῦσε κάθε νύχτα ἀπὸ πᾶνον τῆς κάποιο πινέλο-ἐλαφρότατο, τὸ ἄλλο πρωί παρατηροῦσα τὸ ζωγράφισμα. Μιὰ κίτρινη ἀχνάδα ἐσκέπασε τὸ χωράφι πρῶτα-πρῶτα. Ὁ ἥλιος καὶ ὁ μπάμπια Νικολός βοηθοῦσαν τὸ μωρὸ νὰ μεγαλώσῃ. Δὲν εἶδα μᾶνα ν' ἀγκαλιάζῃ μὲ μεγαλειότερη ἀγάπη τὸ παιδί τῆς, γιὰ νὰ τὸ ζεστάνῃ, ὅπως ὁ ἥλιος ἐκείνης τῆς ὀλίγης μέρες πού ξεμύτιζε τὸ γρασιδάκι οὔτε εἶδα πατέρα νὰ προσέχη τὸ πρωτότοκο ἀγοράκι του μὲ τόσην ἀγωνία, ὅσον ὁ μπάμπια Νικολός τὸ χωράφι πού τοῦ ἐμπιστευθήκαν.

Ἡ κίτρινη ἀχνάδα μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ἐζώησεν, γινόταν πράσινη, ἐσκέπαζε τὸ χῶμα.

ἄρχισαν τὰ στάχυα νὰ σαλεύουν, νὰ νοιώθουν τὸν ἀέρα ἄρχισαν νὰ λάμπουν, νὰ χαιρώνται στὸν ἥλιο. Ὁ μπάμπια Νικολός, σὰν τὸν πατέρα ἔταν παίζῃ μὲ τὸ παιδί του, πού ἀρχίζει πειὰ καὶ νοιώθει, καθότανε τώρα δίπλα στὸ γρασιδί, καὶ τὸ χαιδεύε: ἔπειτα ἔμπαινε μέσα στὸ χωράφι, πατᾶντας ἀργά, προσεκτικά, μάζευε τὰ χαλίκια πού ἐμπόδιζαν τὰ μικρὰ νὰ μεγαλώσουν, ἐξεριζῶνε τ' ἀγριοβότανα πού πνίγανε τῆς ρίζες τους καὶ τὰ πετοῦσε μακρὰ. Κάπου-κάπου ἔμπηγε καμμιὰ ἀγριοφωνάρα στὸ κορίτσι τῆς γειτόνισσας πού εἶχε ἀφήσει τὴν κατσίκια νὰ πλησιάσῃ στὸ γρασιδί.

Εἶδα ὅλην αὐτὴν τὴν ὁμορφιά πού ἐγεννήθηκε ἀπ' τὴ γῆ, πού ἡμέρωνε τὸν τόπο πού ἐστόλιζε τὴν ἐξοχὴ καὶ εὐφραине τὰ μάτια μου. Εἶχα μπροστά μου τὴν ἴδέα πῶς ἐζοῦσα σ' εὐγενισμένο τόπο, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει πειὸ ἀληθινὴ καὶ πειὸ ἡμερὴ εὐγένεια ἀπ' αὐτὴ πού ντύνει τὴν ἀγριοτοπιὰ μὲ πρασινάδα καὶ βγάζει τὴν τροφὴ χωρὶς νὰ καταστρέφῃ καὶ δίχως νὰ σκοτώνῃ.

Ἄλλὰ τὴν ἴδεαν αὐτὴ τὴν ἔχασα γιὰ μιὰ στιγμή.

Ἐνα πρωί, ὄραιο χειμωνιάτικο πρωί μὲ κάτασπρη λιακάδα, διαμαντένια, εἶδα πῶς ἐκατοκοῦσα σὲ ἀγρίους. Ἀκούω πόρτες ν' ἀνοίγουνε μ' ὄρη καὶ βλέπω γειτόνισσες νὰ βγαί-

νουν καὶ νὰ κυττάζουνε πρὸς τὸ χωράφι. Ἐκεῖ, μέσα στὸ σπαρτό, ἓνα σωρὸ ἄνθρωποι μιλοῦσανε μὲ ζωηρὲς χειρονομίες, μὲ δυνατὲς φωνές, καὶ μὲ τῆς φωνῆς αὐτῆς ἀνακατεῦντο κρότοι ἀπὸ σπαθιά χωροφυλάκων πού ἔλαμπαν στὸν ἥλιο. Πέρα πέρα ἀπὸ τὸν κανυᾶ ἓνας ζευγάς -- ὄχι, ἓνας δήμιος -- ἐγύριζε ἀπάνου στὸ γρασιδί καὶ μ' ἓνα ἄλετρι πού τραβοῦσανε δυὸ ἄλογα, τὸ ἐξεκοίλιαζε.

Αὐτὸ νοικοκυραῖο ἐφιλονεικοῦσανε γιὰ τὸ χωράφι καὶ κείνος πού ἐνόμιζε πῶς ἀδικήθηκε ἔπαιρνε ἐκδίκησι.

Ἡ φιλονεικία ἐιράτησε κάμποση ὥρα ἔπειτα οἱ χωροφύλακες κι' ὁ ἀστυνόμος ἔφυγαν ἀφήνοντας ἐλευθέρους τοὺς ἀγρίους. Τότε αὐτοὶ σκορπίσανε μέσα στὸ σπαρτό οἱ ἐργάτες ἀπὸ τὸ νταμάρι εἶχανε κατέβῃ γιὰ νὰ ἰδοῦν, ὁ γαῖδαρος τοῦ γαλατᾶ, ἡ κατσίκια τῆς γειτόνισσας, ἡ κόττες, ἄνθρωποι καὶ ζῶα μαζί μὲ τὸ φονικὸ ἄλετρι, πέσανε σὰν ὄρνια στὸ ὄραιο χωραφάκι καὶ τσαλαπατοῦσανε τοὺς φυτρωμένους βόλους, καὶ βοσκοῦσανε τὰ τρυφερὰ γρασιδία καὶ ἐξεριζῶνανε τὰ μεγαλιότερα σπαρτά γιὰ νὰ τὰ πᾶνε σίτι τους.

Ἐνα σύννεφο ἐσκέπασεν ἐκείνη τὴ στιγμή τὸν ἥλιο. Ἐμᾶρσο ἡ ψυχὴ μου καὶ τραβήχθη' ἀπὸ τὸ παράθυρο, ὅπως τραβάει κανεὶς τὰ μάτια του ἀπὸ ἓνα φονικό.

E. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΔΙΑΤΙ ΔΕΝ ΙΔΡΥΘΗ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΠΙ ΘΩΡΟΣ

Τὸ ἔργον τοῦ Καμπούρογλου. Σύμβασις περὶ ἀνεγέρσεως θεάτρον — Ἡ περὶ ταύτης συζήτησις ἐν τῇ Βουλῇ καὶ Γερουσίᾳ — Β. Διάταγμα περὶ συστάσεως ἑλληνικοῦ θεάτρον. — Προσδιορισμὸς τῆς θέσεως αὐτοῦ. — Οἱ ἐργαταὶ καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ Βέτλανδ — Ραδιοῦργίαι αὐτοῦ. — Ἀναφορὰ πρὸς τὸν Βασίλεα. — Ἀντιδράσεις τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ θεάτρον. — Καταστροφὴ.

Κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ὀθωνος ἡ μεγαλειότερα ὑπὸ ἐποψιν εὐγενείας σκοποῦ καὶ συλλήψεως ἐπιχειρήσις, ὑπῆρξεν ἡ τῆς ἀνιδρῦσεως καὶ ἀναστήλωσεως, ὡς εἶπεν, τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρον κατὰ τὸ ἔτος 1856.

Ὁ Γρηγόριος Καμπούρογλος, ἐμπνεόμενος ὑπὸ ἰδανικῶν καὶ ἐθνικῶν ὀνειρων, βλέπων δ' ὅτι διὰ τῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς γενομένης ἐργασίας διὰ τὸ θεάτρον δὲν ἐπετυγχάνετο ὁ κύριος τοῦ θεάτρον σκοπός, συνέλαβε τὴν ἴδεαν σοβαρᾶς ἐργασίας πρὸς ἀνόρθωσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνιδρῦσεως ἐθνικῆς σκηνῆς,

κίττων ἀπ' ἐνὸς μὲν θεάτρον εὐπρόσωπον, ἀφ' ἑτέρου δὲ κάταρτίζων πλήρη σχολὴν ἠθοποιῶν. Ἐχον τότε φίλους ἐν τῇ Ἀθῆνῃ, ἰδίως τὸν ἀιδάρχην Νοταρᾶν, καὶ πολιτικὸς φίλος ὢν τοῦ πρωθυπουργοῦ Δημ. Βούλγαρη, ἐθεώρησεν εὐθετον τὸν χρόνον πρὸς τοιαύτην ἐπιχείρησιν, τὰς δὲ τῆς ὁποίας ἐθνικᾶς ὠφελείας ἐξέθεσε διὰ μακροῦ ὑπομνήματός του πρὸς τὸν πρωθυπουργόν Βούλγαρην, ὅστις τὸ παρέπεμψεν εἰς ἐπὶ τούτῳ διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν ἡ ὁποία, μετὰ τετραμήνον μελέτην, ἐγνωμοδότησεν ὑπὲρ τῆς ἰδέας τοῦ Καμπούρογλου.

Ἐν τούτοις, μερὶς τις τοῦ τότε τύπου, ἐξ ἀντιπολιτευσεως πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἤτις υἱοθέτησε τὰς προτάσεις τοῦ Καμπούρογλου, ἤρξατο νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως οὐδὲν σοβαρὸν ἐπιχείρημα προβάλλουσα, ἀλλὰ τὰ τετριμμένα καὶ συνήθη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπιφωνήματα. «Καλὴ κύριε πρωθυπουργέ, ἔγραφεν ἡ «Ἀθηνᾶ» τῆς 16 Ἰουνίου 1856, θέατρα καὶ διασκεδάσεις διὰ δημοσίων χρημάτων χρειάζονται εἰς ἡμᾶς, ἐνῶ δὲν ἔχομεν ψωμί νὰ φάγωμεν, ἐνῶ δὲν ἔχομεν βρακί νὰ φορέσωμεν, ἐνῶ εἴμεθα λαὸς πτωχός, ἐνῶ χρεωστοῦμεν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μας;»

Ἄλλ' ὡς ἦν ἐπόμενον, αἰτοῦνται παιδαριώδεις φανασκίαι τῶν ἀντιπολιτευομένων τὴν κυβέρνησιν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ληφθῶσιν ὑπὸ σοβαρὰν ἔσποιν καὶ μετ' ἀγῶνας πολλούς, εἰς οὓς πάντοτε ὑποβάλλονται οἱ θέλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι μέγα τι ἐν Ἑλλάδι, καιώρθωσεν ὁ Καμπούρογλος καὶ ὑπεγράφη τὴν δεκάτην ὀγδόην Ἰουλίου 1856 σύμβασις πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐθνικῆς ὄντως αὐτῆς ἐπιχειρήσεως μεταξὺ αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑτέρου, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κυριακοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως, διορισθέντος ἀντιπροσώπου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 13,127 διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, κατὰ συνέπειαν τοῦ ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1856 Βασιτικοῦ Διατάγματος.

Τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς συμβάσεως (περὶ τοῦ ἀλλήρους περιεχομένου αὐτῆς θὰ γίνῃ λόγος διὰ μακρῶν ἀλλαγῶν) ἦτο ἡ παραχώρησις εἰς τὸν Καμπούρογλον τοῦ δικαιώματος τῆς οἰκοδομῆσεως δι' ἰδίων του ἐξόδων νέου θεάτρου εἰς θέσιν κεντρικὴν, εὐρυχωρότερον τοῦ ὑπάρχοντος τότε θεάτρου τοῦ Μπούκουρα, εὐπρεπεστέρον καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν σχεδίων τῶν νεωτέρων θεάτρων τῆς Εὐρώπης.

**

Ἡ μετὰ τοῦ Καμπούρογλου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ὑπογραφείσα σύμβασις, ὑποβληθεῖσα πρὸς ἐπικύρωσιν εἰς τὴν Βουλὴν, παρεπέμφθη ὑπ' αὐτῆς πρὸς μελέτην εἰς ἐταμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν, ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τοῦς Δ. Καλλιφρονᾶν, Α. Ἀβέρωφ, Δ. Σταῖων, Χρ. Σουμαρίαν, Ν. Τσεῖλιον, Στ. Μήτσαν καὶ Ν. Α. Νάζον.

Ἡ πλειονοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης δι' ἐκθέσεώς της, ὑποβλήθεισος εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 31 Αὐγούστου 1856,

προέτεινε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς συμβάσεως καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. Τοῦναντίον ἡ μειοψηφία, ἀπαρτιζομένη ἀπὸ τοῦς Ν. Τσεῖλιον, Στ. Μήτσαν καὶ Ν. Α. Νάζον, ἐπαναλαμβάνουσα καὶ αὐτὴ τὰ σαθρὰ τοῦ ἀντιπολιτευομένου τὴν Κυβερνήσιν τύπου ἐπιχειρήματα, προέτεινε τὴν ἀπόρριψιν τῆς συμβάσεως διότι, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει της, ἐνόσω στεροῦμεθα τῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας πρωτίτων καὶ ἀναγκασιτέρων μέσων, ἐνόσω Βουλευτήριον καὶ ἄλλα δημόσια καταστήματα δὲν ἀνεγείρονται, πᾶς πόρος τοῦ κράτους περισσῶν, εἶναι ἐπάναγες ν' ἀφιερῶνται ἀποκλειστικῶς πρὸς ἀπόκτησιν τούτων.

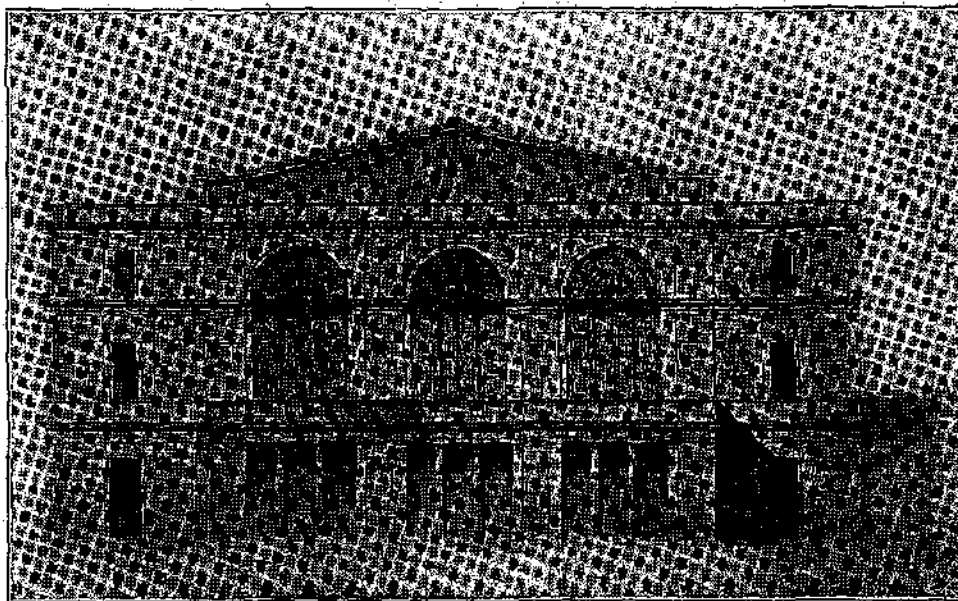
Τὴν ἐπομένην, 1 Σεπτεμβρίου, συζητήσεως γενομένης ἐν τῇ Βουλῇ, πολλοὶ βουλευταὶ ἔλαβον τὸν λόγον ὁμιλήσαντες ὑπὲρ τῆς ἐπιχωρήσεως τῆς συμβάσεως. Μετὰ τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς μειοψηφίας ἀναφερομένης πρωτίστας ἀνάγκας, εἶπε τις τῶν βουλευτῶν, ἀναγκάσιως ἔρχονται αἱ νοεραὶ τὰς ὁποίας μάλιστα ὀφείλομεν νὰ περιποιηθῶμεν ἐν τῇ ἐστία τοῦ ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἄτερός τις τῶν βουλευτῶν παρετήρησεν ὅτι, ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει τέλος νὰ συναίσθανθῇ καὶ τὴν ἀνάγκην ἑλληνικῶν παραστάσεων, αἰτινες θέλουσι μᾶς ἀναμιμνήσκει τοῦς μεγάλους ἡμῶν προγόνους καὶ εἰς τὰς ὁποίας θὰ βλέπωμεν τὰ ἐνδοξα τῶν πατέρων μας ἔργα, αἵτινα θὰ χορηγοῦν ὄραϊον διὰ τὰ τέκνα μας παράδειγμα. Ἡ Βουλὴ τέλος, ἀφοῦ ἤκουσε τὰς αἰωνίας περὶ σπατάλης τοῦ δημοσίου πλούτου ἱερομιᾶδας, διὰ ψήφων ἐξήκοντα καὶ μίαις κατὰ δώδεκα ἐπεκύρωσε τὴν περὶ θεάτρων σύμβασιν¹.

Ἡ Κυβέρνησις κατόπιν δι' ἐκθέσεώς της, ἐν ἣ δια μακρῶν ἀνέπτυσε τὰ προοδοκώμενα ἀποτελέσματα εἰς τὰ ἦθη, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογοῖαν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος, ὑπέβλεπε τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπικυρωθεῖσαν σύμβασιν εἰς τὴν Γερουσίαν, ἥτις τὴν παρέπεμψε πρὸς μελέτην εἰς ἐπὶ τούτῳ συστάσαν ἐπιτροπὴν, ἡ ἐκθεσις τῆς ὁποίας ὑπεβλήθη εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν 10 Σεπτεμβρίου.

Καὶ ἡ μὲν μειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένη ἀπὸ τοῦς Δ. Πλαπούταν καὶ Δ. Χα-

¹ Οἱ ψηφίσαντες κατὰ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς συμβάσεως ἦσαν οἱ ἑξῆς: Ν. Τσεῖλιος, Ἰωάν. Ἀποστολίδης, Στ. Μήτσας, Δημ. Ζώτος, Ἐμ. Τσουζλος, Σ. Κοπανιτσᾶς, Ἐμ. Μελετόπουλος, Ἰ. Ταγαράκης, Στ. Ἰήλληκας, Α. Κοζάνης, Ν. Νάζος καὶ Νικ. Α. Χ. Ἀναγύρου.

ΤΟ ΕΚΠΟΝΗΘΕΝ ΣΧΕΔΙΟΝ ἘΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΠΙ ΟΘΩΝΟΣ

τζίκον, παραδέχθη ὡς εἶχε τὸ νομοσχέδιον, ἡ δὲ πλειονοψηφία, ἀποτελουμένη ἀπὸ τοῦς Γρίκων Καρακαζάνην, Ρήγγαν Παλαμίδην καὶ Α. Γρηγοριάδην, προέτεινε τὴν ἀπόρριψιν αὐτοῦ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ θέατρα εἶναι πάντοτε οἱ πρόδρομοι τῆς παρακμῆς καὶ ἠθικῆς πτώσεως τῶν ἐθνῶν!

«Ἄς λάβωμεν, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς, ὡς παράδειγμα αὐτῆν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, καθ' ἣν τὰ πρὸς τὰς χρεῖας τοῦ πολέμου προωρισμένα χρήματα ἐνηφιῶσθησαν ὡς θεωρικὰ καὶ ἐδίδοτο εἰς τὸν λαὸν ἵνα διασκεδάσῃ εἰς τὰ θέατρα, ἀρχεται ἡ κατάλιξις καὶ ἡ κατὰπτωσις τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν, εἰς μάτην δ' ἀκολούθως ἠγωνίζετο ὁ Δημοσθένης νὰ ἐξυπνήσῃ τοῦς Ἀθηναίους ἀπὸ τοῦ ληθάργου ὑποδεικνύων τὴν κατάργησιν τοῦ νόμου περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων καὶ τὰς χρηματικὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος ἡ διαφθορὰ εἶχεν εἰσδύσει βαθύτατα».

Διὰ νὰ μὴ ὑπολειφθῇ δὲ καὶ ἡ Γερουσία τῶν περὶ ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους ἱερομιᾶδων τῆς μειονοψηφίας τῆς Βουλῆς, ἐπαναλαμβάνοντο ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς αἱ στερεότυποι πλέον καταστάσαι περὶ ἐλλείψεως δημοσίων καταστημάτων καὶ χρεῶν τοῦ Κράτους φράσεις, αἰτινες ἀκαταπαύστως ἐφέροντο πλέον ἀνά-

τὰ στόματα τῶν ἀντιπολιτευομένων τὴν Κυβερνήσιν Γερουσιαστῶν, βουλευτῶν καὶ δημοσιογράφων.

Ἄλλὰ δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι καὶ ἡ περὶ θεάτρου ἰδέα δὲν εἶχεν εἰσεῖτι ὠριμάσει τότε. Ἄν ὑπῆρχον πολλοὶ οἵτινες ἀντεστρατεύοντο κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ θεάτρου λόγω ἀντιπολιτευσεως πρὸς τὴν Κυβερνήσιν, ἥτις εἶχεν υἱοθετήσῃ τὸ ζήτημα, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι οἵτινες ἐπολέμουν τὴν ἰδέαν ὄχι διότι ἐφείδοντο τοῦ δημοσίου πλούτου, ἀλλὰ διότι ἐθεώρουν τὸ θέατρον ὡς ἀνήθικον μέσον διασκεδάσεως καὶ καταστροφῆς τῆς ἠθικῆς τῶν λαῶν. Ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς, εἶδομεν, ὅτι ἡ πλειονοψία τῆς ἐπιτροπῆς ἐκήρυττεν ὅτι τὰ θέατρα εἶναι πάντοτε οἱ πρόδρομοι τῆς ἠθικῆς πτώσεως τῶν λαῶν. Ἄλλοι ἐπίστευον ὅτι τὸ θέατρον εἶναι δαιμόνων κατοικητήριον, οἱ δὲ ἐπαγγελλόμενοι τὸν ἠθοποιὸν φαυλόβιοι καὶ ἑλεσῖνοι μεθ' ὧν εἰς οὐδεμίαν συνάφειαν πρέπει νὰ ἐρχῶνται οἱ ἔντιμοι ἄνθρωποι!

Ὑπῆρχαν δὲ καὶ ἄνθρωποι, ἔντιμοι καθ' ὅλα, οἵτινες ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα καὶ ἀντιθρησκευτικόν. Συζητουμένου τοῦ περὶ θεάτρου νομοσχεδίου ἐν τῇ Γερουσίᾳ τὴν 28 Ὀκτωβρίου ἥτις συνέπεσε νὰ εἶναι Κυριακὴ, ἔγερθεις ὁ γερουσιαστὴς Γ. Παλαμίδης εἶπε:

«Ποτέ δὲν ἤλπιζα νὰ ἔλθω σήμερα ἡμέραν Κυριακὴν νὰ συζητήσω περὶ θεάτρου!» Καὶ λαβὼν τὸν πῖλον τοῦ ἀπῆλθε τῆς συνεδριάσεως.

Ἐν τούτοις τὸ νομοσχέδιον, μετὰ βραχείαν συζήτησιν ἐψηφίσθη ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ συνεδριάσει διὰ ψήφων εἴκοσι καὶ τεσσάρων κατὰ μᾶς, τριῶν ἀρνηθέντων ψήφον.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἐπεκυρώθη καὶ ὑπὸ τῆς βασιλείας Ἀμαλίας καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 84 φύλλῳ τῆς ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως οὕτως:

ΝΟΜΟΣ Τ' 42'

Περὶ συστάσεως ἑλληνικοῦ θεάτρου

ΘΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν

Ἄρθρον μοναδικόν

Τὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν μετὰ τῶν κηρύων Θεοδώρου Κυριακοῦ καὶ Γρ. Καμπούρογλου συνταχθέν συμβόλαιον τῆν 18 Ἰουλίου 1856 καὶ συνιστάμενον ἐξ ἄρθρων 25 ἐγκρίνεται καὶ θέλει ἔχει πλήρη ἰσχύν.

Ὁ παρῶν νόμος ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ παρ' ἡμῶν σήμερα κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῆ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῆ ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1856.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Βασίλισσα

ΑΜΑΛΙΑ

Δ. Γ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Δεκεμβρίου 1856.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης

Μ. Σκαλιστήρης

**

Κατὰ τὸ 16 ἄρθρον τῆς ὑπὸ τῶν Βουλῶν ἐπικυρωθείσης συμβάσεως, ἡ θέσις ἐφ' ἧς ἐμελλε ν' ἀναγεθῆ τὸ ἐθνικὸν θέατρον ἔπρεπε

νὰ προσδιορισθῆ ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου.

Ἐν τούτοις, καίτοι παρήλθον ἀρκετοὶ μῆνες ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς, ὁ προσδιορισμὸς τῆς θέσεως ἀνεβάλλετο ἐξ ὑπαυτιότητος αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως καθ' ἧς ἤρξατο νὰ διαμαρτυρεται πάνυ δικαίως ὁ Καμπούρογλος, τοῦ ὁποίου τὰ συμφέροντα κατεστρέφοντο ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως συμφωνιῶν πανδημῶς καὶ ἐπισημῶς συνομολογηθεισῶν.

Τέλος, κατόπιν πολλῶν παραστάσεων καὶ προσφυγῆς εἰς τὸν Βασιλέα, ἐπείσθη τὸ ὑπουργεῖον τὴν 29 Ἰανουαρίου 1857 νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν ἀπὸ τοῖς Κ. Δημητριάδην, διεθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, Σ. Ἀντωνόπουλον, βουλευτὴν, Γ. Μεταξῶν, λοχαγὸν τοῦ μηχανικοῦ καὶ Α. Καλλίνσην, ἧτις μετὰ τοῦ Γρ. Καμπούρογλου «ἀφοῦ περιέβη τὰς ἐν τῇ πόλει κειμένας διαφόρους θέσεις πρὸς θεώρησιν αὐτῶν ὑποβάλλη πρὸς τὸ ὑπουργεῖον σημειώσιν τῶν κατ' αὐτὴν καταλλήλων ὅπως ἐκ συμφώνου ἐλεγχθῆ ἢ καταλληλοτέρᾳ πρὸς τὸν προκειμένον σκοπόν»¹.

Ἡ ἐπιτροπὴ, περιελθοῦσα τὴν πόλιν, ἐπεσκέφθη δέκα τέσσαρας διαφόρους θέσεις καὶ τέλος ἐγνωμοδότησεν ὑπὲρ τῆς πλατείας τοῦ Λαοῦ, ἐνῶ ὁ Καμπούρογλος ἐξίτηι νὰ οικοδομηθῆ τὸ θέατρον ἢ εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Νομισματοκοπείου ἢ εἰς τὴν πλατείαν τῆς Ἀγορᾶς. Ἡ προτιμηθεῖσα θέσις ἐθεωρήθη ὡς καταλληλοτέρα, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς «ὡς μόνη συμβιβαζούσα τὸ δυνατόν τοῦ ν' ἀγορασθῆ τὸ οἰκόπεδον ἀπὸ τὸν Δῆμον εἰς ὃν ἀνήκει. Ἄλλως ἀπέχει ἀπὸ τοῦ καταστήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μόνον ἐξήκοντα μέτρα καὶ μετὰ τὸ θέατρον καὶ τῆς Τραπεζῆς ὑπάρχει ὁδὸς πλάτος ἔχουσα μέτρων τριάκοντα».

Μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς ἐπιτροπῆς νέα πάλιν βάσανα ἀνεφύσαν εἰς τὸ μέσον. Μερικοὶ ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἰδιοκτητῶν τῶν θεωρείων τοῦ θεάτρου Μπούκουρα, ὧν τὰ συμφέροντα κατὰ φυσικὸν λόγον ἦσαν ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὰ τοῦ Καμπούρογλου, ἤρχισαν νὰ τὸν διαβάλλουν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, συνεταιρισθέντες πρὸς τοῦτο καὶ τὸν ἰδιαιτέρον γραμματέα τοῦ βασιλέως Ὁθωνὸς Βέτλανδ, ὅστις εἶχε σπουδαιότατους λόγους νὰ καταφέρεται κατὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἀνάγεσιν τοῦ νέου θεάτρου.

Ὁ περίφημος αὐτὸς καὶ πανίσχυρος γραμ-

¹ Ἐγγραφὸν ὑπ' ἀριθμ. 30326 τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Ἰανουαρίου 1857.

ματεὺς εἶχεν ἐρασθῆ ἔμμανὸς τῆς περικαλλοῦς μεσοφώνου Μπόργκι - Βιέττη ἧτις ἀπετέλει μέρος τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καμπούρογλου παριστάνοντος ἐν τῷ θεάτρῳ Μπούκουρα ἰταλικῷ θιάσῳ, οὗτινος τὰς ἐργασίας παρεκάλουν ἐπιζημίως αἱ ἐρωτικαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ κ. Βέτλανδ, καθόσον ὁ ἐρωτόληπτος γραμματεὺς δὲν ἠρκεῖτο ν' ἀκούη καὶ νὰ θανατῶσιν τὴν λατρευτὴν τῆς καρδίας του ἀπὸ τῆς σκηπῆς, ἀλλὰ προσεκάλει αὐτὴν καὶ εἰς ἰδιαιτέρας συναναστροφὰς μετὰ φίλων τού, ἀκριβῶς καθ' ὅς ἐσπέρας ἐμελλε νὰ ψάλλῃ ἐν τῷ θεάτρῳ Ἐκ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ Βέτλανδ ἐπόμενον ἦτο ν' ἀναβάλλωνται πολὺ συχνὰ αἱ παραστάσεις τοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου πρὸς μεγάλην ζημίαν τοῦ Καμπούρογλου, ὅστις ἐπὶ τέλος ἠναγκάσθη νὰ τιμωρήσῃ δι' ἀρκετὰ σεβαστοῦ προστίμου τὴν ἐρωτόληπτον μεσοφώνον. Ὁ Βέτλανδ ἀμέσως ἔσπευσε διὰ φίλον του νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν Καμπούρογλου νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν καταδικὴν τῆς φίλης του, καθόσον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ θυμὸς τοῦ Βέτλανδ θὰ τοῦ παρεῖχε πράγματα εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του. Ὁ Καμπούρογλος ἔχον ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δίκαιον ἀπήντησεν ὅτι, ὅχι μόνον τοὺς ἔρωτας τοῦ Βέτλανδ ἀδυνατεῖ νὰ ὑποβοηθῆ ἀλλὰ καὶ καμμίαν ὄρεξιν δὲν ἔχει νὰ πληρώνῃ δι' αὐτούς!

Ἐκτοτε, μένεα πνέων ὁ ἐρωτόληπτος γραμματεὺς, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Καμπούρογλου εἰς ὃν πολὺ ἀκριβὰ ἐστοίχισαν κατόπιν οἱ ἔρωτες τοῦ κυρίου Βέτλανδ καθόσον οὗτος μετὰ τῶν προαναφερθέντων θεωρειούχων τοῦ θεάτρου Μπούκουρα κατάρθασεν ὥστε τὸ ὑπουργεῖον ν' ἀρνήται, παρὰ τοὺς ὄρους τῆς συμβάσεως, τὴν ἐπικυρώσιν τῆς γνωμοδοτήσεως τῆς ἐπιτροπῆς ἧτις εἶχε προσδιορίσει τὴν θέσιν ἐφ' ἧς θ' ἀνηγειροῦτο τὸ θέατρον. Ὁ Καμπούρογλος, ἀφοῦ μάτην ἐξήντησε πᾶν μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπικυρώσεως, ἀπελπισθεὶς, ἀπηύθυνε κατὰ τοῦ Δημοσίου διαμαρτυρήσιν ζητῶν πολλὰς χιλιάδας δραχμῶν ὡς ἀποζημίωσιν, καθόσον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς ταχύτεραν ἀνάγεσιν τοῦ θεάτρου εἶχε συνεταιρισθῆ μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαθυπλοῦτου Δ. Δημητράκοπούλου, ὅστις ἔλθων τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1857 ἐν Ἀθήναις συνέστησε μετὰ τοῦ Καμπούρογλου τὴν περὶ ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου ἐταιρίαν, συνταχθέντος συμβολαίου ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Α. Βελισσαρίου τὴν 1 Φεβρουαρίου 1857.

Ὁ πρωθυπουργὸς Βούλγαρης, συμβουλευ-

θεὶς διαφόρους νομικοὺς καὶ συνιδῶν τὴν βαρύνουσαν αὐτὸν εὐθύνην καὶ τὰς μελλούσας ζημίας τοῦ Δημοσίου, ἐξήτησε παρὰ τοῦ Καμπούρογλου νὰ παραιτηθῆ ὄλων τῶν περὶ ἀποζημιώσεως ἀπαιτήσεών του, ὅπερ καὶ ἔπραξεν οὗτος, μετ' ὃ ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1857 Β. Διάταγμα δι' οὗ ἐνεκρίνετο νὰ γίνῃ ἡ ἀνάγεσις τοῦ θεάτρου ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προσδιορισθείσης θέσεως.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ περίφημος Βέτλανδ εἶχε κατορθώσῃ νὰ πληρωθῶσι παρὰ τοῦ ὑπουργείου εἰς τὴν φιλενάδα του τὰ καθυστερούμενα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Καμπούρογλου, ὅπερ γεγονός ἀνευρίσκω ἐπισημοποιημένον ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Καμπούρογλου γινόμενῳ συμβιβασμῷ (Συμβόλαιον ὑπ' ἀριθμ. 8605 τῆς 1 Αὐγ. 1857 τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἀγγ. Χωματιανοῦ) καὶ ἀναγραφόμενον ὡς ἐξῆς πρὸς ὄξαν καὶ τιμὴν τοῦ τότε ὑπουργείου τὸ ὁποῖον τόσον ἀφαιλοκερδῶς ὑπερέστησε τοὺς ἔρωτας τοῦ κυρίου ἰδιαιτέρου γραμματέως:

«Ἐπειδὴ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Μαρτίου ε. ε. συμβολαίου, γενομένου ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Κ. Πιτάρη πληρώσαν πρὸς τὴν ὑψίστων κ. Ἀγγελικὴν Βόργην - Βιέττην σφράγιστικας δύο χιλιάδας ὀκτακοσίας, ἦτοι δραχμᾶς δύο χιλιάδας ἑξακοσίας ἐξήκοντα, ἀριθμ. 2660, δι' ὅσα αὐτὴ εἶχε λαμβάνειν παρὰ τοῦ κ. Γρ. Καμπούρογλου διὰ καθυστεροῦντας μισθοὺς τῆς ἐξώφλησεν αὐτὴν καὶ ὑπεκατέστη εἰς τὰ δικαιώματά της, ὁ κ. Γρ. Καμπούρογλος ἀναγνωρίζει διὰ τῆς παρουσίας πράξεως τὸ ποσὸν τοῦτο ὡς καλῶς πληρωθὲν πρὸς τὴν μνησθεῖσαν Ἀγγελικὴν Βόργην - Βιέττην παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ συναινεῖ πρὸς τὸ νὰ ἐνπεσθῆ τοῦτο ἐκ τῶν δραχμῶν ὀκτὼ χιλιάδων ὡς τὸ ὑπουργεῖον ὄφειλε νὰ τῷ δώσῃ τὴν 31 Μαρτίου ε. ε. ὡς τελευταίαν δόσιν τῆς θεατρικῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ ἤδη λήξαντος θεατρικοῦ ἔτους 1856-57. Συγχρόνως δὲ καταργεῖται ἐντελῶς ἡ ὑφισταμένη δίκη μετὰ τοῦ κ. Γρ. Καμπούρογλου καὶ τῆς κ. Βόργην - Βιέττη κ.τ.λ.»

**

Ἐνόσω διεπράττοντο τ' ἀνωτέρω, τὰ πάντα εἶχον ἐτοιμασθῆ διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ θεάτρου, πρὸ πάντων τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ σχέδιον ἐκπονηθὲν δι' ἀδράς δαπάνης συνεργασίᾳ ἐξόχων

ἀρχιτεκτόνων καὶ τῆ ἐφαρμογῆ τοῦ γάλλου ἀρχιτέκτονος Boulangier, καὶ ὅπερ ὑπεβλήθη ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος. Ἀλλά, καίτοι πολλαὶ ἡμέραι εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῶν σχεδίων εἰς τὸν Βασιλέα, ταῦτα δὲν ἐπεστρέφοντο ἐγκριμμένα πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου, οἵτινες εἶχον ὑποβληθεῖ εἰς μεγάλας προκαταρκτικὰς δαπάνας.

Ἀποῦ μάτην ἐπὶ ἀρκετὸν περιέμεινεν ὁ Καμπούρογλου τὴν ἐπιστροφὴν τῶν σχεδίων, παρουσιάσθη πρὸ τοῦ Βασιλέως παρ' οὗ ἐκπληκτός ἐμαθεν ὅτι τὰ σχέδια τοῦ θεάτρου εἶχον ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τοῦ γραφείου του! Παρὰ τῶν γνωρίζοντων τὰ τότε πράγματα τῆς Αὔλης τὸ κατορθώμα αὐτὸ ἀπεδόθη εἰς τὸν Βέλτανδ ὅστις, καθ' ἃ ἐβεβαίωτο, δὲν εἶχεν ἀρκεσθῆ εἰς τοῦτο ἀλλὰ καὶ παρεκίνει τὸν τότε δῆμαρχον Ἀθηναίων νὰ ζητῇ ὑπέρογκον τιμὴν διὰ τὸ γήπεδον ἐφ' οὗ ὤρισθη ν' ἀναερθῆ τὸ θέατρον, ἐξ οὗ προήλθεν ἡ παρέλευσις τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ γηπέδου, πράγμα τὸ ὅποιον ἠνάγκασε τὸν Δημητρακόπουλον μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνοικοδομήσεως νὰ παραιτηθῆ τῆς μετὰ τοῦ Καμπούρογλου ἐκαιρίας, καθόσον οἱ δικηγόροι τοῦ τὸν ἐβεβαίουν ὅτι κτίζει ἐπὶ ξένου οἰκπέδου.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἐξαφανίσεως τῶν σχεδίων τοῦ θεάτρου, ὁ Καμπούρογλου ὑπέβαλεν ἀντίγραφα αὐτῶν αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν Βασιλέα παρ' οὗ καὶ ἔλαβε προφορικὴν ἀδειαν ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας τῆς οἰκοδομῆς, ἥς ὁ θεμέλιος λίθος ἐτέθη πράγματι τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1857, φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

Ἐπὶ Ὀθωνος ἐλέω Θεοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, Γρηγόριος Δημητρίου Καμπούρογλου τὸ Ἐθνικὸν ἀνίδρουσ θεάτρον, εἶσι ΑΩΝΖ'.

Ἀλλ' ὁ Βέλτανδ δὲν ἠούχαζε! Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς παρεμπόδιζε τὸν Βασιλέα νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ νέα σχέδια τοῦ θεάτρου ἐγκριμμένα, ἀφ' ἑτέρου εἰδοποίησε προφορικῶς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας ὅτι ἡ ἀνέγερσις τοῦ θεάτρου ἐγένετο ἀνεν σχεδίου καὶ ἐπομένως κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ἐπρεπε νὰ παρεμποδισθῆ!

Ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας, εἶτε ἐν γνώσει τῶν τεκταινομένων, εἶτε ἀγνοῶν ταῦτα, ἔσπευσε καὶ ἐξήτησε προφορικῶς παρὰ τοῦ Καμπούρογλου τὸ σχέδιον τοῦ θεάτρου, ἄλλως παρήγγειλε, ὅτι θὰ διατάξῃ τὴν παρεμπόδισιν τῶν ἐργασιῶν. Συνεπεῖα τῆς ἀπειλῆς ταύτης ὁ Καμπούρογλου ἀπήλθε πρὸς τὸν Βασιλέα

τὴν κατωτέρω ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1857 ἀναφορὰν του:

Μεγαλειότατε,

Τολμῶ νὰ καθυκατέσω τὴν ὑμέτεραν Μεγαλειότητα ὅπως εὐαρεστηθῆ νὰ διατάξῃ νὰ μοι ἐπιστραφῆ τὸ σχέδιον τοῦ νέου θεάτρου τὸ ὅποιον εἶχον τὴν τιμὴν νὰ θέσω ὑπ' ὄφιν τῆς, διότι τὸ σχέδιον τοῦτο μὲ ζητεῖ ἐπιμόνως ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀστυνομίας ἀπειλοῦσα με νὰ παύσῃ τὰς ἐργασίας τῆς οἰκοδομῆς.

Ἡ ὑμέτερα Μεγαλειότης, ἥτις δὲν ἀνέχεται ν' ἀδικῶνται οἱ πολῖται, οἱ πιστοὶ ὑπῆκοοι τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῆς, θέλει εὐαρεστηθῆ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ἐπαπειλουμένας μοι ζημίας ἐκ τῆς τοῦ σχεδίου ἀναβολῆς.

Τῆς ὑμέτερας Μεγαλειότητος

Ταπεινὸς δοῦλος καὶ πιστὸς ὑπῆκοος
Γ. Καμπούρογλου

Μάτην ὁ δυστυχὴς Καμπούρογλου περιέμεινεν ἐπὶ ὄλοκλήρους ἡμέρας τὰ σχέδια. Ἀντ' αὐτῶν, μίαν ὥραϊαν πρωίαν ἐλάβανε παρὰ τοῦ ὑπαστυνόμου τοῦ Γ' τμήματος τὴν ὑπ' ἀριθμ. 11478 διαταγὴν τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀστυνομίας δι' ἧς προσεκαλεῖτο νὰ παρουσιάσῃ εἰς αὐτὴν τὸ σχέδιον τοῦ θεάτρου ἐπὶ ἀπειλῇ παύσεως τῶν ἐργασιῶν. Ὡς ἦν ἐπόμενον, τοῦ Καμπούρογλου μὴ δυνηθέντος νὰ παρουσιάσῃ τὸ σχέδιον, αἱ ἐργασίαι τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου παρεμποδίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας μὴ ἐπαναληφθεῖσαι πλέον ἔκτοτε, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἀλλ' ὁ Καμπούρογλου δὲν ἀπεθαρρύνθη. Συνεταιρισθεὶς τὴν 1 Φεβρουαρίου 1858 μετὰ τῶν βουλευτῶν Γεωργίου Περωτῆ καὶ Ἰωάννου Ζάρκου, κατόρθωσε χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, νὰ ἐκδοθῆ τὸ κατωτέρω Β. Διάταγμα, δι' οὗ ἐφαίνετο ὅτι ἐδίδοτο πλέον πέρας εἰς τὴν περιβόητον καταστάσαν ὑπόθεσιν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου:

ΟΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

Ἐγκρίνομεν ὥστε ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου ἐν Ἀθήναις θεάτρου περὶ τοῦ ὁποίου διαλαμβάνει ὁ Τ.Ζ' νόμος τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1856, νὰ ἐκτελεσθῆ κατὰ τὰ συνυποβληθέντα καὶ φέροντα τὴν Ἡμετέραν ὑπογραφήν ἐννέα δια-

γράμματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν τρία κατόψεων, τὰ δὲ τέσσαρα προόψεων, τὰ δὲ δύο διατομῶν.

Ὁ Ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς θέλει ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Ἀπριλίου 1858.

ΟΘΩΝ

Κ. Προβελέγγιος

Ἀλλ' ἡ ἐκδοσις τοῦ διατάγματος αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ὠφέλησε, καθόσον ὁ Βέλτανδ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πολυώνυμοι ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν μὴ ἀνέγερσιν τοῦ θεάτρου, ἀποῦ ἐξήντησαν πᾶν μέσον παρὰ τῇ Βασιλείᾳ καὶ τῇ Κυβερνήσει ἤρχισαν νὰ ἐνεργῶσι καὶ ἐπὶ ἄλλου πεδίου. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Συμβάσεως ὁ Καμπούρογλου, ἐφ' ὅσον ἐκτίετο τὸ νέον θέατρον, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ διατηρῆ ἐν τῷ θεάτρῳ Μπούκουρα ἐναλλάξ θιάσους ἑλληνικοὺς καὶ ἰταλικούς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἐπιτροπῆς διοριζομένης ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν ἔστρεψαν τελευταίως τὰς ἐνεργείας τῶν οἱ ἀντιδρώντες ἥτις, κατὰ τὸν κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου¹, ἀντέδρα ὡς ἐξῆς:

Ἐφ' ὅσον ἐκτίετο τὸ θέατρον, ἦτο ὑποχρεωμένος ὁ ἰδρυτὴς ἐκ τῆς συμβάσεως νὰ ἐφαρμόσῃ ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῆς ἐπιτροπῆς τὸν διὰ τὸ Νέον θέατρον καταρτισθέντα κανονισμόν, πολλὰ παρεχόντα αὐτῇ δικαιώματα, ἀλλ' ὑποκείμενα ἀνθρώπου φιλοτίμου, ἐραστῆς τοῦ καλοῦ καὶ καλῆς πίστεως κατὰ τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο ἐξελέγησαν ἐπιτήδες ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὅπως ἀντιθέτων ἀρχῶν ἄνθρωποι, κετηρυγμένοι δὲ ἐχθροὶ τοῦ ἰδρυτοῦ, κατορθώνοντες τῇ συνεννοήσει μετὰ τινῶν ἡθοποιῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποστηριζομένων καὶ διορισθέντων, ὡς καὶ μετὰ τοῦ ὑπουργείου καὶ τῆς ἀστυνομίας, νὰ παρακολύωσι συνεχῶς τὰς παραστάσεις, καίτοι εἶχον καταρτισθεῖ θιάσοι ἱστορικοὶ ἐπὶ λαμπρότητι καταστάνας, καὶ ἐν τῷ παρόντι ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπαράμιλλοι, πολυειδῶς δὲ καὶ πολυτρόπως νὰ ζημιώνωσι τὸν ἰδρυτὴν, ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ προσπορίσῃται χρήματα δι' ὑπερόγκων τόκων, οὕτω δὲ σταματήσῃ ἡ ἐπιχείρησις ἑλπίσει μέσων, ἀποῦ ἐν τῇ συμβάσει διὰ Νόμου κυρωθείσῃ, δὲν ὑπῆρχεν ὄρος διαλυτικός, εἰμὴ μόνον ποινικὴ ὑπερημερίας ρήτρα. Οἱ κό-

¹ Ἐβδόμας. Ἐτος Ε'. Ἀριθμ. 4.

ποι τῶν τέλος ἐστρέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας².

Ἐπωφελουμένη ἡ Κυβέρνησις τῆς τοιαύτης δυσχεροῦς οικονομικῆς καταστάσεως τοῦ Καμπούρογλου ὅστις, ὡς ἦτο ἐπόμενον, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ θεάτρου, προὐκάλεσε τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου καὶ δι' ἀγωγῆς τῆς ἐξήτει τὴν διάλυσιν τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Καμπούρογλου συμφωνίας, πλὴν φοβηθεῖσα μὴ ἡ ἀγωγή τῆς ἀποτύχῃ συνεννοήθη μετὰ τινος ἡθοποιῶ τοῦ ἰταλικοῦ θιάσου, Κιέξη ὄνομαι, ἔχοντος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασιν κατὰ τοῦ Καμπούρογλου, καὶ ἀποῦ ὑπεσχέθη αὐτῷ ὅτι θὰ τοῦ πληρώσῃ πᾶν ὅτι ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ, κατόρθωσε δι' αὐτοῦ νὰ κηρύξῃ τὸν Καμπούρογλου εἰς κατά-

² Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν τῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἀστυνομίας, ὁ κ. Δ. Καμπούρογλου σημαῖ καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἡ ἐπιτροπὴ λ. χ. ἀπαγορεύει τὴν ἐισπράξιν δικαιωμάτων, ζητεῖ παρὰ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐμποδισθῶσιν αἱ παραστάσεις, διότι ἐγένετο π. χ. ἀντικατάστασις ἐνὸς προσώπου δι' ἄλλου, ὑποστηρίζει ὑποκριτὰς διὰ τὰς ἐξῆς πρόθεμα ὄργανα, τοὺς ὑποχρεοὶ νὰ γράψωσιν ἐναντίον τοῦ διευθυντοῦ τῶν, ἐνφ' ἀφ' ἑτέρου καθιστῶ γνωστὸν ὅτι δὲν δέχεται τὴν ἀπαβολὴν τῶν, τοὺς ὑποχρεώνει νὰ μὴ λαμβάνωσι μέρος ὅπως μετακίωται αἱ παραστάσεις, καθυστερεῖ αὐτοὺς ἐκδίδουσα διακηρύξεις λεγούσας ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἀρκεθῶσιν ἐκτάκτως, ἀλλ' ἀδυνατεῖ ἀνδραγατεῖν τοῦ διευθυντοῦ ὁσῶς ἀγγέλλεται πάραυτα εἰς τὴν ἐξῆς τὴν μεταφράσιν ὅπως δῆθεν τὴν διορθώσῃ, ἀποῦ δὲ ἐπιστρέψῃ αὐτὴν ζητεῖ καὶ τὸ πρωτότυπον ὅπερ διακρινεῖται εἰς χεῖρας τῆς δὲν ἐπιτρέπει νὰ παρασταθῆ ἔργον τι, ἐν δὲν γνωρίζῃ τὸν μεταφράσαντα, ὅσον καλῆ καὶ ἐν εἰνὴς ἡ μεταφράσις, καὶ τοῦτο διότι ὑπέθετον, ὅτι τὰ ἀνονύμως δίδόμενα ἔργα ἦσαν τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις ἐκρατεῖ τὸ τοῦ ἀκριβῶς ὅπως μὴ ἀπαντήσῃ ἀντίδρασιν.

Διὰ ψόλλου πῆδημα ἡ ἀστυνομία, π. χ. διότι ἡ προκηρῆξις ἔλεγεν «ὡς διευθυντὸς τοῦ καὶ ὅχι ὁ διευθυντὸς τοῦ θεάτρου», διέταξε τὴν κατάσχεσιν τῶν εἰδοποιήσεων καὶ ἀνέβαλλε τὴν παράστασιν. Καὶ ὁ μόνον ἠμποδίζει τὰς παραστάσεις ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὄλιγας στιγμὰς πρὸ τῆς ἐναρξῆς ἀπέδωκε τοὺς θεατάς. Εἰσήγει ἐγκαθέτους ταραχοποιούς διακληρικίζομένους ἐν τῷ μέσῳ τῆς παραστάσεως, ὅπως εὖρη ἀφορμὴν διακοπῆς τῆς παραστάσεως καὶ ἐπιστροφῆς τῶν χρημάτων. Ἰνῆγγελλεν ἐπισημως ὑπασπιστῇ τινι συνεννοημένῳ, ὅτι δὲν θὰ γίνῃ παραστάσις μὴ πληρωθέντων δῆθεν τῶν ἡθοποιῶν καὶ ἀρνούμενων νὰ λάβωσι μέρος, ὅστις πάλιν εἰδοποιεῖ περὶ τοῦτου τοὺς Βασιλεῖς, ὅτι ἦσαν ἐτοιμοὶ πρὸς μεταβασιν, καὶ ταῦτα ἐγέναντο, ὅπως ἐρεθισθῶσι κατὰ τὸν ἰδρυτὸν.

Ἐσπέραν τινὰ τὸ θέατρον ἦτο κατὰμαστον, ἐπρόκειτο δὲ νὰ παρασταθῆ κατὰ πρόθεσιν τὸ δράμα «Ραδιογῆ καὶ Ἔρως», ὅτις, ὄλιγας στιγμὰς πρὸ τῆς παραστάσεως, ἐμφανίζεται ὁ γραμματεὺς τῆς ἀστυνομίας—καὶ ὁ ἀτυχῆς ἐβῆεν θάνατον κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν—καὶ διατάσσει τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἀντιτίμου τοῖς θεαταῖς, διότι... περὶ τῆς παραστάσεως δὲν παρεῖδοθη ἡ ἀστυνομία. Ἀκούσαντος τοῦτο τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου καὶ κατελήθηθέντος ὑπὸ σκοτοδίνης, πλησιάζει αὐτὸν μετιδῶν τριβῶν δὲ τὰς χεῖρας λέγει αὐτῷ: «Κύριε Καμπούρογλε, μήπως θέλετε καμμία λεμονάδα!...»

στασιν πτωχεύσεως διά δὲ τοῦ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1858 Β. Διατάγματος, ἐκδοθέντος καθ' ἡν ἡμέραν ἐδημοσιεύετο καὶ ἡ τῆς πτωχεύσεως ἀπόφασις, νὰ κηρύξη διαλελυμένην καὶ τὴν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Καμπούρογλου Σύμβασιν!

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ διάφοροι πιστωταὶ τοῦ

δυστυχούς Καμπούρογλου εἶχον πωλήσει ἐπὶ δημοπρασίας τὰ ὑλικά τοῦ Νέου θεάτρου, ἢ ἀνέγερσις τοῦ οὐαίου ἐμεινεν ἐς αἰὲν ἐν σχεδίοις μόνον, ὃν ἕνα μετὰ τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ δημοσιεύω ἐνταῦθα πρὸς δόξαν τῆς ἐλληνικῆς Πολιτείας!

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΙΟΥΛΙΕΤΑ ΓΑΡΤΖΩΝΗ ΔΡΑΣΟΥΣΟΦ

Τὰ κάλλη, ποῦ ἀμέτρητα
Ἐχάρηκε ἡ φύση
Σὶ ἀστέρια, σὺ πέλαιο,
Στὴ γῆ νὰ σκορπῆσθ,
Ποῦ ἀνθρώπου ζωγράφισμα,
Ποῦ στίχον μαγεία
Τὰ ἐνόει σὲ μία
Μονάχη ὁμορφιά;

Τεχνίτης ἀπόμαχος,
Μὲ δόλονη τριχα,
Νὰ ἰδῶ τὸ ποδοῦμενο,
Ἐλπίδα δὲν εἶχα
Σὰν ὅλα συνάρμοστα
Φανήσαν ὀμπρός μου
Τὰ κάλλη τοῦ κόσμου
Σὲ μία κορασιά.

Τὴν εἶδα κ' ἐφάναξα:
— Ποτὲ δὲ θὰ φτάσει
Παρόμοιο ἀριστούργημα
Νοῦς, χεῖρ νὰ πλάσῃ.
Ὀμπρός της, ἀφύπνιστος
Τὸν ἄριστο ἀγῶνα,
Ἄς κλέψῃ τὸ γόνα
Ἡ Τέχνη στὴ γῆ!

Ἀκούω, σὰν ἀνήλικη
Τὴ βλέπαι οἱ δρόμοι,
Μὲ φόρεμα κάτασπρο,
Μὲ ὀλόγητη κόμη
Ποῦ ξάφνου κονιόστικε
Στεμμένος διαβάτης,
Ἀδῶ σὲ μαλλιά της
Νὰ δώσῃ φίλι.

Καὶ τώρα, ποῦ, τρέμοντας,
Πλησιάζει τ' ἀέρι
Ἐκεῖ τ' ἀνθούμοριστα
Φιλιά του νὰ φέρῃ,
Πῶς ἕνας τὰ κύματα
Μὲ τόλμη ἔχει σχίσει,
Καὶ πάει νὰ φιλήσῃ
Τὴ θεία κεφαλή;

Θνητὲ κολορίζικε,
Γιὰ χάρη μεγάλη
Μία νόχα σου φάνησαν
Ἀγνώριστα κάλλη,
Κ' ἐπῆρες τὴ θάλασσα,
Ζητώντας τριγύρου
Τὸ πλίσμα τοῦ ὄνειρου,
Ποῦ σοῦ 'χε φανῆ.

Θεῖο χεῖρ δὲν ἀργῆσε
Νὰ σπρώξῃ τὴ βάρκα
Ἐκεῖ ποῦ τὸ φάντασμα
Ἐλχ' αἶμα καὶ σάρκα.
Ὁ γάμος σὰς ἔνωσε,
Τι μόνον γιὰ σένα
Ἡ οὐράνια παρθένα
Λὲς κ' ἤρθε στὴ γῆ.

Ποῦ πᾶς, μὲ τὸ ξένο σου
Καλότρυχο ἀγόρι,
Ποῦ πᾶς, κοσμαγάπητη
Γνωκίτατη κόρη
Νὰ βρῆτε τὴν Ἀνοιξη,
Γοργὰ χελιδόνα,
Τρεχάτε σὲ χιόνια!
Θὰ πάει τώρα ἐκεῖ.

Ὀμιέ, σὺ δὲ ἀνέμου
Ἀγκάλαις τοῦ ἀνέμου
Βροντοῦν ἀστροπέλεκα
Καὶ ἀντάραις πολέμου!
Στὴ ζάλη, οὐδὲ πρόκαιρα,
Χριστέ, μὴ θελήσῃς
Τοὺς δύο νὰ χωρίσῃς
Ἴσο φεύγουν μαζί.

Ἐγγαλὲς ἀναρόμηνται
Πετοῦν σὺν ἀέρα
Καὶ τρέχουν κἀπὶ σοῦ,
Λευκὴ περιστέρα.
Σὰ μία καλοθύμητη,
Στὴ γῆ ποῦ θὰ μελέει
Προμήνημα εἰρήνης
Νὰ γένῃς καὶ σὺ.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΤΟΥ ΜΥΖΗΘΡΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Ἐπὶ ὀρθοπαγοῦς βουνοῦ, χαμηλῆς παραφράδος τοῦ πενταδακτύλου Ταυγέτου, ἔκτισε κατὰ τὸ 1249 ὁ πρίγκιψ τῆς Ἀχαΐας καὶ ἡγεμῶν τῆς Πελοποννήσου Γουλιέλμος ὁ Β', ὁ Βιλαρδουίνος, τὸ φρούριον τοῦ Μυστρά, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἀνεκτύχθη ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἢ ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων πρωτεύουσα τοῦ δεσποτάτου τοῦ Μορέως καὶ ἀργότερα, ἀπὸ τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Κατακτητοῦ μέχρι τῆς δηλώσεώς της ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ, κέντρον τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου σπουδαιότατον.

Τώρα ἡ ἐρειπωμένη αὕτη πόλις προσφυῶς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀληθῆς Πομπηία τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαίωνα. Ἐκεῖ οἱ ναοὶ τὰ παρεκλήσια, τὰ μοναστήρια μὲ τὰ ἐπικλιθῆ κωδωνοστάσια καὶ μὲ τοὺς τρούλλους τοὺς κεραμοσκεπεῖς, τὰ ἀνάκτορα τὰ ὑπὸ δικεφάλων ἀετῶν καὶ πτερωτῶν λεόντων περικόσμητα, αἱ ὁσμέραι καταρρέουσαι μεγαλοπρεπεῖς οἰκησεις, τὰ ἐν ἀποσυνθέσει τῶν ὁδῶν λιθόστρωτα, καὶ αἱ ὄψανα πρὸς ὀφθαλμῶν ἐπέλξεις τοῦ φρουρίου μὲ τὰς χαινούσας ὀπὰς, ὅλα αὐτὰ τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ τῆς ἀκμῆς, δεσμεύουν τοῦ ἐπισκέπτου τὴν ψυχὴν καὶ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς κόσμους ἄλλων χρόνων.

Ἐκεῖ τὰ δυσξέιτλα χαράγματα, αἱ ἐπιγραφαι τῶν στύλων καὶ τῶν τοίχων, καὶ τῶν κονιαμάτων αἱ πολύχρωμοι γραφαὶ ὡς καὶ τὰ ἄλλα τεχνουργήματα, τὰ ὅποια ὑπηγόρευσε βαθεῖα συνείδησις τοῦ καλοῦ ἀνάμικτος μὲ θεοληψίαν περισσήν, καλοῦσι τὸν ἐρευνητὴν εἰς μελέτην πολυχρόνιον καὶ στάδιον ἐρευνῆς ποικιλότατον.

Ἄλλ' εἰς τὸν Μυστράν καὶ τὴν πέριξ χώραν ἀφθονοῦσι καὶ μνημεῖα ἄλλης φύσεως

ζωικώτεροι ἀντίλαλοι ἀπαρχιμένον βίου καὶ τῆς ῥομαντικότητος αὐτοῦ ἀπῆχσις διάτορος. Ἐννοῶ τὰς παραδόσεις, τὰ τραγούδια τ' ἀρχαιοπινῆ, τοὺς θρύλους καὶ τὰ ἄλλα λείψανα τὰ πραγματικῶς πολύτιμα, τὰ ὅποια καθ' ἡμέραν κ' ἐκλείπουν ἀκολουθοῦντα εἰς τὸ μνημα τοὺς πιστοὺς αὐτῶν θεματοφύλακας τὰς γράϊας καὶ τοὺς γέροντας.

Τὰ ἐρεῖπια τοῦ Μυστρά ἔτυχον ἤδη εὐτυχῶς ἐνδελεχοῦς μελέτης¹. Ἄλλ' ἀκόμη δὲν ἐπεχείρησε κανεὶς νὰ συναγάγῃ τὰ ἀνεξάντλητα λαογραφικὰ μνημεῖα του.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἀρχαιότερος τύπος τοῦ ὀνόματος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πόλεως εἶναι *Μυζηθεῖς*², ἐκ τοῦ ὁποίου προέκυψεν ὁ βραχύτερος καὶ νεώτερος τύπος *Μυστράς*³.

¹ Ὁ Μυστράς καὶ τὰ ἐρεῖπια αὐτοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπασχόλησαν ἐπὶ τριετίαν περίπου τὸν ποτὲ ἐπίστον τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς κ. *Gabriel Millet*, ἤδη καθηγητὴν ἐν τῇ Section Religieuse de l'École des Hautes Études. Ὁ ἐπιφανὴς οὗτος βυζαντινολόγος ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε ἐκ τοῦ περὶ Μυστρά μακροῦ ἔργου του μόνον τὸ τρίμημα τὸ περιλαμβάνον τὰς ἐπιγραφὰς (*Inscriptions Byzantines de Mistra* ἐν τῷ *Bulletin de Correspondance Hellénique*, τόμ. XXIII τοῦ 1899 σελ. 96-157, ὅθεν ἀνετυπώθη καὶ εἰς ἴδιον τεύχος), περὶ ὧς πρότερον, κατὰ μὲν τὸν III αἰῶνα εἶχον ἐνδιαφέρουσα μερικῶς ὁ *Michel Fourmont* καὶ ὁ *Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας Ἀναστάσιος* (1750-1767), ὀλίγα δ' ἐτη πρὸ τοῦ κ. Millet ὁ κ. *K. Γ. Ζησιών* (*Σύμμικτα*. Ἐν Ἀθήναις 1892 σελ. 18-71).

² Κατὰ τὸ φθινόνιστον τοῦ 1903 ἐμελετήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἐπιγραφικὰ πρᾶγματα τοῦ Μυστρά, τὸ δὲ πόρισμα τῶν μελετῶν μας θέλομεν δημοσιεύσῃ μετὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ ὅλου σχετικοῦ ἔργου τοῦ κ. Millet.

³ *The chronicle of Morea*. Τὸ χρονικὸν τοῦ Μορέως, edited by *John Schmitt*. London 1904, σελ. 200, στίχ. 2990, κλ. κλ. — *G. Millet* ἐνθ' ἀνατόρω, σελ. 108 στίχ. 21, σελ. 109 στίχ. 31 κλ. κλ.

⁴ Πλὴν τῶν τύπων τούτων ἀπαντῶσι καὶ ἄλλοι: *Μουζηθεῖς* (*Millet* ἐνθ' ἀν. σελ. 115 στίχ. 2), *Μεζηθεῖς* ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Μορέως (*Schmitt*,

Όραία και ενδιαφέρουσα είναι παλαιά, σχεδόν λησμονημένη, παράδοση πλασθείσα όπως δικαιολογήσει το αρχαιότερο τουτο όνομα. Δημοσιεύω ταύτην εις την εθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ τὴν ἤκουσα.

«Δώδεκα χρόνια οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Συριοὶ¹ πολέμαγαν τὸ κάστρο, τὸ ὄριόκαστρο, ποῦ² ναί 'ς τὸ κορφοβοῦνι πάνω 'φ τὸ Μυστρά.

Δώδεκα χρόνια. Καὶ κάθε μέρα οἱ Τούρκοι, τὰ φωτίματα, ἐκάνανε ρεσάλτο μ' ἄγρια μνήτη καὶ κάθε νύχτα, τὰ μεσάνυχτα, οἱ Συριοὶ ποῦ ποροῦσαν κ' ἔτρεμε ἡ γῆς.

Καλαντριωμένοι οἱ Συριοὶ καὶ οἱ Τούρκοι μολυβόχυτοι, μὰ πολέμαγαν κάστρο δρακοθεμελιωμένο καὶ δρακόχτιστο, ποῦ 'χε σαράντα πύργους σαραντάπηχους καὶ ὀλόγυρά του τείχια μύδια ἑκατό. Μὰ δὲν ψηφοῦσαν πύργους, τείχια δὲ ἄλογιαζαν, μονάχα ἀνατρομιάζον τοὺς διαλεχτοὺς στρατιῶτες, ποῦ βιάσταν τὸ κάστρο βάρδοι σὲ χιλιάδες γυναικόπαιδα ὁποῦ ὄσαν κλεισμένοι μὲς 'ς αὐτὸ φευγάτα ὄχ τοὺς κάμπους τοὺς πολυκουρεμένους καὶ πανέρημους.

Τοῦ κάστρου οἱ στρατιῶτες λίγοι ἦσαν, μάχαν τὲς πλάτες βράχινες, τὰ χέρια σιδερένια καὶ τὰ δασεῖα τὰ στήθια τοὺς τοίχους χορτασιαμένους κ' ἔτσι μ' ἀτράνταχη καρδιά καὶ μὲ ψυχὴ ἀβάρυντη βιάσταν τόσο καιρὸ μὲ τὰ σπαθιά, τὲς μεγαλοσαίτες καὶ τὰ μακροκόνταρα 'ς τὰ χέρια.

Δώδεκα χρόνια ἀδιάκοπα βροντομαχώσαντε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δείξουνε τὴν πίστη τῇ μεγάλῃ ποῦ 'χανε 'ς τὸ βασιλιᾶ τῆς Πόλης, ποῦ ὄριζε τότες κ' ὄλα τὰ κάστρα Μορηᾶ καὶ Ρούμελη. Μ' ἀπάν 'ς τὴν ἔβγα τῆς δωδεκάδας, σὰν πάτησαν τὰ δεκατρία χρόνια ἀφ' ὄντας τὸ κάστρο πολεμιότανε, σάθηκε κ' ἀποσώθηκε κάθε λογῆς τροφή. Ὀνειρεύονται τοῦ κάστρου τὰ δόλια γυναικόπαιδα τοῦ ψωμιοῦ τὰ ψιχούδια καὶ ἀναγαλλιάζον τρώγοντας κριάς ἀφ' τὰ ζώντανά τ' ἀκάθαρτα. Κι' ἀν-

ἐνθ' ἀνατ. σελ. 201, στίχ. 2990 κτλ.) καὶ ἐν τῇ συντόμῳ χρονικῇ τῷ συνεκδομένῳ τῇ χρονογραφίᾳ τοῦ Δούκα ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Βυζαντινῆς τῆς Βόννης. Ἐν τινι πατριαρχικῷ σιγγλίῳ ἀπολυθέντι κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1365 μνημονεύεται Μιζοσθός. Τὸ σιγγλίον τοῦτο περιέχεται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν F. Miosiosich καὶ Jos. Müller (Acta et Diplomata Graeca medii aevi sacra et profana. Tom. I Vindobonae 1880 σελ. 472).

¹ Ὅπως καλοῦνται συνηθέστατα ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἔσμασι καὶ τοῖς θηρίοις οἱ Σαρακηνοί.

τριωμένοι οἱ στρατιῶται κρούγονται μὲ τὸν ὄχτρον νύχτα κ' ἡμέρα δίχως ψωμί, δίχως φαί, χωρὶς ὕπνο 'ς τὸ μάτι. Κρούγονται μὲ τῶν ὄχτρον τὰ φουσαῖτα, ποῦ θαρρετώτεροι σὰν νοιώσανε τὴν πείνα, ποῦ 'δερνε τοὺς δύστιχους κλεισμένους, θαρρετώτεροι 'κάναν φορμούς ἀδιάκοπα ἀνυπόμονοι τὸ κάστρο νὰ πατήσουν, τὸ ὄριόκαστρο, ποῦ 'χε φλωρὶ γιομάτες στέρνες περισσὲς καὶ λιγερὲς κοπέλλες γαϊτανόφρονες, νερατζομαγονιάτες καὶ καρδιόφρονες.

Θερίζει ἡ πείνα τοὺς δόλιους τοὺς Καστριῶτες τοὺς βαρυσόμοιρους. Λιγώνει τὸ κακὸ κ' αὐτοὺς τοὺς τρανοξακουμένους τοὺς στρατιῶτες, ποῦ καυχώσαντε πῶς καὶ μ' αὐτὸ τὸ Χάρο ἀγωνιῶνται ἀφοβα. Τί νὰ κάνουνε; Συλλογισθέντες καὶ τὴν πιδέξια τῇ βουλή δὲν βροίσκανε. Τοὺς λυσσιασμένους τοὺς ὄχτροὺς νὰ προσκυνήσουνε; Κάλιο θάνατος. Τὸ κάστρο νὰ τ' ἀφήσουν; Τὸ 'χουν γιὰ ἄντροπῆ. Τῆς πείνας νὰ πεθάνουν; Ἡ ζωὴ γλυκειά.

Ἐ!! Τότες δὰ ἡ σκέψη ἐνοῦ γέροντα πολέμου ἐγλύτωσε τοὺς μαύρους τοὺς Καστριῶτες ἀφ' τῆ σφοδρά. Προσμένει ὁ γέροντας μιὰ νύχτα ποντισμένη, ποῦ ἀφ' τὰ πολλὰ μπουμπουνητὰ 'κουφάθηκαν ἀνθρώποι, καὶ μάλῶξε ὄλα τὰ ὄριοπλομισμένα τοῦ κάστρου τὰ κοράσια — κανὰ χιλιάδα ἦσαν ὄλα ἀπάρθενά — φοροῦνε τὰ παπούτσια τοὺς ἀνάποδα, μὲ τὰ ντακούνια δηλαδῆς 'ς τὰ δάχτυλα, καὶ φεύγουν ἀφ' τὸ κάστρο τὸ δρακόχτιστο.

Φεύγουνε, φεύγουν ταχεῖνὰ σὰν τοῦ βουνοῦ ξιφτέρια σκίζοντας ποτάμια, λόγγους, ράχες, λαγγαδιές.

Μαῖδὲ Τούρκοι τοὺς νοιώσαν, μαῖδὲ Συριοὶ.

Τὴν ἄλλη μέρα ξαστεριά. Χαρὰ Θεοῦ. Οἱ Συριοὶ καὶ οἱ Τούρκοι ποῦ προσμένανε ἀπ' ὄρα 'ς ὄρα οἱ Καστριῶτες ταπεινὰ νὰ προσκυνήσουνε ἀφ' τὴν πολλὴ τὴν πείνα, βλέποντας τ' ἀχνάρια τῶν κορασιῶν ποῦ τὴν νύχτα μὲ τὸ γέρο 'φύγανε φορώντας τὰ παπούτσια τοὺς ἀνάποδα, φανιάστηκαν πῶς τάχατες πεζοῦρα ὀλονυχτῆς 'ς τὸ κάστρο μπηκε σταλμένη ἀφ' τὸ βασιλιᾶ γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς στρατιῶτες τοὺς ἀνόπιστους. Μὰ δὲν ἀπελπιστήκαν. Λογαριάζανε πῶς πείνα περισσώτερη τὸ κάστρο θὰ πλακώσῃ κ' ἔτσι δὰ καὶ τὸ προσκύνημα θὰ γένοταν ταχύτερα.

Μὰ οἱ Καστριῶτες πονηρότεροι τί κάνουνε; Ὅσες γυναῖκες βυζανάρικα μωρούδια ἐβυζαίνανε τῆς ἄρμεξαν μὲς 'ς ἐ μαλαματένια κάθηκα κ' ἀφ' τὸ γυναικίνο γάλα, τὸ

Ἡ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΑ ΒΑΘΗ ΤΗΣ

ΤΠΟ Θ. ΡΑΛΛΗ

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΠΟ ΠΑΤΡΟΥ ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ

ἀφρόγαλο, ἐπήσανε μυζήθρες κεφάλια δάδεκα κ' ἀμὰ τὰ ἐκρεμάσαν ἀφ' τοῦ κάστρου τοὺς πύργους τοὺς σάραντάπηγους. Ὃν εἶδαν τὲς μυζήθρες οἱ Τούρκοι κ' οἱ Συριανοί, θαρρόντας πῶς με περισσῆς τροφῆς μίληκαν ἔς τὸ κάστρο οἱ νιόφερτοι τὴν νύχτα, τ' ἀφῆκαν καὶ ἄγαν λέγοντας πῶς ἦταν θέλημα Θεοῦ τὸ κάστρο νὰ μὴ παρουν τὸ δρακόχτιστο.

Κ' ἔτσι με τοῦ πολυξερου γέρου τὴν πονηρία καὶ τὸ πῆξιμο τῶν μυζηθρῶν ἀφ' τὸ γυναικίω γάλα, ἐγλύτωσε τὸ κάστρο, τὸ

ὀριόκάστρο, ποῦ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ ὀνομάστηκε τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ Κάστρο.

Ἡ ἀνωτέρω παράδοσις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἄλλως τε εὐλογηφανοῦς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως *Μυζηθρᾶς* ἐκ τοῦ *μυζήθρα-Μυζηθρᾶς*, ἣν ἐτυμολογίαν πρὸ παντὸς διέτύπωσεν ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις¹.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

¹ Γλωσσολογικαὶ μελέται. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1901, σελ. 180 κ. ε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΙΕΡΣΟΥ 1870 - 1873

Προκαταρκτικὰ τῆς εἰρήνης.

Ανεχώρησα ἀπὸ τὸ Βορδῶ τὰς 19 Φεβρουαρίου τὸ βράδυ, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ πραγματοποιθῶ τὰ τῆς εἰρήνης με τὸν Βίσμαρκ. Στὰς 21 Φεβρουαρίου 1871 ἐπῆγα εἰς τὰς Βερσαλλίας. Ὁ Βαρθελεμῦ-Σαιντ-Πλαίρ με συνώδευσε.

Ἐφθάσα τὴν μίαν καὶ τέταρτον. Ἐπᾶνω εἰς τὴν ἐστίαν δύο φιάλαι με κερὰ ἀντικαθιστοῦν τὰ καντηλιέρα. Ὁ Βίσμαρκ προχωρεῖ καὶ μοῦ λέγει:

«Δὲν ἔκρεπε νὰ ἐπιβληθῇ σὲ σὰς αὐτὴ ἡ ὑποχρέωσις. Δὲν ἤξεύρω ἂν ἡ Γαλλία σὰς ἀφέλῃσῃ ἤξεύρω ὅμως ὅτι ἐκείνη ἀφελήθη πολὺ ἐμπιστευομένη τὴν τύχην τῆς σὲ σὰς».

Ἐτρεμα νὰ θῶ τὸ ζήτημα τῶν ὄρων τῆς εἰρήνης· ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη.

«Ἄς ἀρχίσωμεν τὸ μεγάλο ζήτημα, εἶπα εἰς τὸν κόμητα».

— Ἐχω ἤδη ὁμιλήσει μαζί σας, ἀπήντησε. (Ἐνόμισα ἀπὸ τὰ λόγια του ὅτι δὲν θὰ ἀπῆται πολὺ περισσότερο ἀφ' ὅτι εἶχε ἤδη ζητήσῃ). Δὲν θέλω νὰ μικροδιαπραγματευθῶ με σὰς, θὰ ἦτο ἀγαξιοπρεπές. Ἦμποροῦσα νὰ σὰς ὁμιλήσω διὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπως οἱ δικοὶ σας, καὶ νὰ σὰς ζητήσω ἐν ὀνόματι τῆς ν' ἀποδώσετε τὴν Σαβοΐαν καὶ τὴν Νίκαιαν εἰς ἐκείνους ὅπου ἀνήκουν. Δὲν θὰ κάμω τίποτε ἀπ' αὐτὰ καὶ θὰ σὰς ὁμιλήσω μόνον περὶ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας. Σὰς ἐξήγησα τὴν Ἀλσατίαν καὶ μερικὰ μέρη τῆς Λορραίνης. Θὰ σὰς ἀποδώσω τὸ Νανσύ, μολονότι ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν θέλει νὰ τὸ κρατήσῃ· ἀλλὰ θὰ κρατήσωμεν τὸ Μὲτς πρὸς ἀσφα-

λείαν μας. Ὅλη ἡ ἄλλη γαλλικὴ Λορραίνη θὰ μείνῃ ἰδική σας».

Ὁ Βίσμαρκ μ' ἐκτίταξε διὰ νὰ μαντεύσῃ τὴν σκέψιν μου. Ἐνίκησα τὴν συγκίνησίν μου καὶ τοῦ ἀπήντησα ἀπαθῆς:

«Μοῦ εἶχате ὁμιλήσει μόνον διὰ τὴν γερμανικὴν Λορραίνην».

— Βέβαια, ἀλλὰ μὰς χρειάζεται τὸ Μὲτς· μὰς χρειάζεται διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας.

— Ἐξακολουθήσετε, εἶπα. Ἦθελα νὰ γνωρίσω ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις του διὰ ν' ἀπαντήσω.

Τότε ὁ κόμητς Βίσμαρκ ἔδixε τὸ χρηματικὸν ζήτημα.

«Ὅταν ὁμιλήσωμεν τὸν Νοέμβριον, μοῦ εἶπε, σὰς ἀνέφερα ἓνα ποσόν. Τὸ ποσὸν αὐτὸ δὲν ἴμπορεῖ πλέον νὰ μείνῃ τὸ ἴδιον, διότι ἀπὸ τότε ὑπεφέραμεν καὶ ἐδαπανήσαμεν παραπολλά. Σὰς εἶχα ζητήσῃ τέσσαρα δισεκατομμύρια· σήμερα θέλομεν ἕξη».

— Ἐξῆ δισεκατομμύρια! ἀνέκρουσα. Κανένας, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, δὲν θὰ ἴμποροῦσε νὰ τὰ εἴρῃ. Αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς θὰ σὰς τοὺς ὑπέβαλαν οἱ στρατιωτικοί, ὄχι οἱ οικονομολόγοι».

Τὸ ψυχρὸν, ἀποφασιστικὸν, περιφρονητικὸν μάλιστα ὕφος μου ἔταραξε τὸν Βίσμαρκ.

«Σὰς ἴκουσα χωρὶς νὰ εἰπῶ λέξιν, ἐξηκολούθησα· ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι δέχομαι, ὅτι ζητεῖτε: τὴν Ἀλσατίαν, τὸ Μὲτς, πόλιν γαλλικὴν, καὶ ἕξη δισεκατομμύρια, ἀδύνατον! Θὰ συζητήσωμεν, καὶ διὰ νὰ συζητήσωμεν μὰς χρειάζεται καιρὸς· ἄς παρατείνωμεν πρῶτα τὴν ἀνακομῆν».

Μίαν λέξιν ἂν ἐπρόφερα. σημαίνουσαν τὴν ἀπόλυτον ἀπορριψὶν ἐδαφικῶν παραχωρήσεων, θὰ ἐπήρχετο ἄμεσος ρῆξις, ὁ πόλεμος, καταστροφαι ἐπὶ καταστροφῶν. Περιωρίσθην λοιπὸν νὰ μὴ δεχθῶ τὰς ἀπαιτήσεις των χωρὶς ὅμως νὰ φανῶ ὅτι τὰς ἀπορρίπτω.

«Δὲν θὰ μικροδιαπραγματευθῶ, ὅπως καὶ σεῖς, τοῦ εἶπα ἐπὶ τέλους. Θὰ σὰς εἰπῶ τοὺς ὄρους μας. Καὶ τότε, ἂν μοῦ ζητήτε τὰ ἀδύνατα, θ' ἀποσυρθῶ καὶ θὰ διοικήσετε ἐσεῖς τὴν Γαλλίαν».

Ὁ Βίσμαρκ ἐπῆγε τότε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα τὴν παράτασιν τῆς ἀνακομῆς. Ἐγινε δεκτὴ ἕως τὴν Κυριακὴν, τὰ μεσάνυκτα, καὶ συγχρόνως μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ με δεχθῆ τὴν ἐπαύριον.

Τετάρτη 22 Φεβρουαρίου. — Ἐπῆγα τὴν Τετάρτην, 22 Φεβρουαρίου καὶ πάλιν εἰς τὰς Βερσαλλίας.

Ἐφθάσα τὴν μίαν ἀκριβῶς καὶ μετέβην εἰς τὴν Νομαρχίαν ὅπου ὁ Βασιλεὺς μ' ἐδέχθη ἄμεσως. Πρὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν δὲν τὸν εἶχα ἰδεῖ. Ἡ ὁμιλία μας ἦτο ἀρκετὰ μακρά. Τὸ κυριώτερον θέμα ἦτο ἡ εἴσοδος τοῦ στρατοῦ του εἰς τὸ Παρίσι.

Εἶπα εἰς τὸν Βασιλέα ὅλας τὰς σκέψεις μου κατὰ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Τὰς ἴκουσε με προσοχὴν. Ἐφρόντισα νὰ μὴ τοῦ κινήσω τὴν ὑποψίαν ἐνδεχομένης ἀποπείρας ἐναντίον του· ἀλλ' ἐπέμεινα ἐπὶ ἐνδεχομένης συγκρούσεως ἡ ὅποια θὰ ἐπέφερε τὴν λεηλασίαν τῶν Παρισίων, τὸ ὅποιον θὰ ἔθιγε τὴν τιμὴν τῆς Πρωσσίας.

Μοῦ ἀπήντησε περὶ τῆς πενταρχίας τοῦ στρατοῦ του δὲν μοῦ ὑπεσχέθη ὅμως τίποτε, λέγων ὅτι ὁ στρατὸς αὐτός, ὁ τῶσον ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Βασιλέα του καὶ τὴν Γερμανίαν, ἀπέβλεπε εἰς κάποιαν ἱκανοποίησιν καὶ ὅτι θὰ ἦτο πολὺ σκληρὸν νὰ τοῦ ἀπαγορευθῆ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὴν παράδοσιν τῆς ὁποίας ἐθεώρει ὡς μίαν του δόξαν.

Κατόπιν εἶδα τὸν Διαδόχον. Με ἠρώτησε περὶ τῶν ὄρων τῆς εἰρήνης, εἰς τοὺς ὁποίους εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ ὑποκύψωμεν, με ἐπιείκειαν καὶ καλωσύνην — φαινομενικὰς τοῦλάχιστον — αἱ ὁποῖαι μοῦ ἔδωσαν κάποιαν ἐλπίδα.

Τοῦ ὁμιλήσα περὶ τῆς εἰσοδου τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ Παρίσι.

Μοῦ ἀπήντησε με γλώσσαν ὀλίγον διαφερόσαν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως. Ἀνεχώρησα διὰ νὰ ἰδῶ τὸν κόμητα Βίσμαρκ.

Ἡ ἡμέρα ὑπῆρξε θυελλώδης. Ἐφύγαμεν

ἀπὸ τὰς γενικότητας· καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ὀρίσωμεν τὰ πράγματα, ἐγεννήθησαν σφοδραὶ συζητήσεις.

Ἐβλεπα ὅτι ἦτο ἀνωφελὲς νὰ ἀπαιτήσωμεν τὴν ἀπόδοσιν ὅσων εἶχαμεν ἤδη ἀπολέσει, καὶ ἀπεράσια νὰ ἐντείνω τὰς προσπάθειάς μου διὰ νὰ σώσω ἴσως ὅτι ἴμποροῦσε ἀκόμη ν' ἀπολεσθῆ· εἶπα λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ παραχωρήσωμεν κανὲν μέρος τῆς Λορραίνης. Ἴδιως διὰ τὸ Μὲτς, τὸ ὅποιον ὑπερήσπισε ἄλλοτε κατὰ τοῦ Καρόλου Ε' ὁ Φραγκίσκος Γουττῆς, ἐσυζητήσα ἐπὶ πολὺ. Ἐνθίμισα εἰς τὸν Βίσμαρκ ὅτι τὸν Νοέμβριον μοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ νὰ μὰς τὸ ἀποδώσῃ.

«Ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ τὸν Νοέμβριον, μοῦ ἀπήντησε, δὲν εἶναι σήμερον, μετὰ τριῶν μηνῶν αἰματοχυσίαν».

Κ' ἐπρόσθεσε ὅτι, ἂν ἡμεθα ἀποφασισμένοι νὰ μὴ συναινέσωμεν εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ Μὲτς, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ἐξακολουθήσουν αἱ διαπραγματεύσεις· ἀλλὰ νὰ διακοποῦν ἄμεσως.

«Θὰ ἴδωμεν, ἀπήντησα, ἂν πρέπη νὰ διακοποῦν· ἀλλ' ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἄλλα ζητήματα».

Ἦρχισε τότε, με κάποιαν δυσκολίαν, νὰ μοῦ ὁμιλῆ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἕξ δισεκατομμυρίων τὴν ὅποιαν ἐθεώρει πολὺ μετριάν, διότι, εἶπε, μόνον τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου ἐφθάσαν τὰ τέσσαρα δισεκατομμύρια.

Τοῦ ὑπέδειξε ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ὅτι εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου αἱ δαπάναι ἦσαν πολὺ μεγαλείτεροι παρὰ εἰς τὴν Γερμανίαν, τὰ κυρίως ἔξοδα τοῦ πολέμου ἦσαν περίπου δύο δισεκατομμύρια, τὸ ὅποιον ἐθεωροῦμεν τρομερὸν, καὶ ὅτι θὰ ἐγίνοντο τρία δισεκατομμύρια με τὰς καταστροφὰς γεφυρῶν, σιράγγων, δημοσίων ὁδῶν, με τὰς ἀναποφεύκτους ἀποζημιώσεις, τὰς μεταφορὰς διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ με τὴν καθυστέρησιν τοῦ τρίτου τοῦλάχιστον τῶν φόρων τοῦ ἔτους αὐτοῦ· ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐφθάνομεν τὰ τέσσαρα δισεκατομμύρια ὅτι με ἕξ δισεκατομμύρια θὰ εἶχε ἡ Πρωσσία τοῦλάχιστον τρία δισεκατομμύρια καθαρὸν κέρδος, τὸ ὅποιον θὰ μετέβαλλε τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν εἰς κερδοσκοπίαν.

Ἐκεῖνος ἀπήντησε ὅτι ὁ πόλεμος εἶχε στοιχίσει εἰς τὴν Πρωσσίαν περισσότερο παρὰ εἰς τὴν Γαλλίαν, διότι ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ μεταφέρουν ὅλα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν.

Εἶπα τότε ὅτι ἡ ἴδια περίπτωσις ὑφίστατο καὶ δι' ἡμᾶς καὶ ὅτι ἄλλως τε οἱ Πρωσσοὶ εἶχον καταλάβει ὅλους τοὺς πόρους τῆς χώρας

μας και ότι έτσι απεξημιώθησαν αρκετά δια τα έξοδα της μεταφοράς.

Ο κόμης φαίνεται ιδιαίτερος αποβλέπων εις το χρήμα. Μου είπε με θυμόν, ότι οι αξιωματούχοι της αποζημιώσεως του έστάλησαν από την Πρωσσία, ότι μετέδιδε απλώς, ότι του υπέβαλλον κτλ. και ότι δεν ήμπορούσε τίποτε να αποφασίσω πριν τηλεγραφηθή εις το Βερολίνον.

Ευμφωνήσαμεν τότε να τηλεγραφηθή και να ελαμβάνε την απάντησιν θά έστειλε εις το Παρίσι ειδικήν αποστολήν δια να συζητήσωμεν.

Εδώ έληξε ή όμιλία μας.

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου. — Ήλθον οι κ. κ. Έγκελ και Μπλαϊχρόντερ, αντιπρόσωποι οικονομολόγοι του κόμης Βίσμαρκ, οι όποιοι μας επανέλαβον ότι ο ίδιος μας είχε ειπή. Θέμα της συζητήσεως ήτο λοιπόν, ο τρόπος της εξευρέσεως των έξ. δισεκατομμυρίων, τα όποια εξήτει ή Πρωσία.

Τους απεδείξαμεν ότι αυτό που εξήτουν ήτο αδύνατον, ότι ποτέ δεν θά ήμπορούσαν οι Έδρωπαιοι κεφαλαιούχοι να δώσουν τέσον μεγάλο ποσό.

Ο κ. Μπλαϊχρόντερ, ειλικρινέστερος του κ. Έγκελ, το ήννόησε και σχεδόν ειπε ναί.

Πέμπτη βράδυ. Πρώτη συνεδρίασις της Επιτροπής. — Παρόντα και τα δεκαπέντε μέλη, εις τα όποια εξέθεσα απ' αρχής τας διαπραγματεύσεις. Ήμουν συγκινημένος. Η Έπιτροπή επίσης. Μας έμενε, ειπε αληθές, το μεγαλύτερον μέρος της Λορραίνης, αλλά το Μέτς, το έχαναμεν!

Δια τα ανατολικά σύνορα, και προπάντων δια το Μπελφόρ, το σπουδαιότερον σημεϊον αυτών, δεν ήξευρα τίποτε όριστικόν να ειπω, ακόμη. Τους αφήνω εις την ανησυχίαν εις την όποιαν ευρισκόμουν και εγώ.

Δια το ζήτημα της πολεμικής αποζημιώσεως ειπα ότι μας εξήτησαν έξ. δισεκατομμύρια και ότι δεν θά έδωδα το ποσόν αυτό. Ανεγνώρισαν ότι ήτο υπερβολικόν, όλοι όμως, με μίαν φωνήν, εκέφθησαν και ειπαν ότι έπρεπε όπωσδήποτε να υπογραφη ή ειρήνη, διότι τίποτε δεν θά ήτο τόσον καταστρεπτικόν όσον ή επανάληψις του πολέμου, και ή Έπιτροπή μας έδειξε πλήρη εμπιστοσύνην.

Παρασκευή 24 Δεκεμβρίου. — Είναι ή ζωηροτέρα, ή δραματικωτέρα ήμέρα των θλιβρών αυτών διαπραγματεύσεων.

Ο κ. Κέρν, επιτετραμμένος της έλβετικής Όμοσπονδίας, έξοχος άνθρωπος, με άριστας

διαθέσεις υπέρ της Γαλλίας, ήλθε να μας όμιλήσῃ περι των ύφισταμένων προς την Έλβετίαν διόδων και περι της ανάγκης της διατηρήσεώς των. Εξώγκωνε την έξ αυτών όφελειάν μας διότι ή μεγάλη όφέλεια, εκ του μέρους αυτού, είναι τα στρατιωτικά σύνορα και προπάντων το Μπελφόρ. Τόν συμβούλευσα να υπάγη χωρίς άσχετο να ιδη τον Βίσμαρκ και να του όμιλήσῃ περι του ζητήματος αυτού. Έπήγε πράγματι, και εις την επιστροφήν του μας διηγήθη ότι τον έδέχθη πολύ κακώς, σκαιώς μάλιστα.

«Τί έρχεσθε να κάμετε εδώ; τον ήρώτησε ο Βίσμαρκ. Γιατί ανακατώνεσθε; Το ζήτημα ενδιαφέρει την Γαλλίαν κ' έμας. Υπεδείξαμεν τους όρους μας. Είναι άμετάκλητοι, ούτε θά τους αλλάξωμεν. Εάν δεν τους δεχθούν, ο πόλεμος θά ξαναρχιση».

Ο κ. Κέρν ήτο φοβισμένος, μας ειπε ότι δεν υπήρχε καμμία έλλειψις και ότι έπρεπε να σπεύσωμεν να σώσωμεν την Γαλλίαν από το βάρβαρον όπου ευρίσκετο

Τα λόγια του δεν ήσαν καθόλου ένθαρρυντικά, και άνεχωρήσαμεν, ο Φάβρ και εγώ, πολλή ανήσυχτοι. Είχαμεν αποφασίσει να παρουσιάσωμεν είδος τελεσιγράφου, να έμεινώμεν και να δώσωμεν ένα τέλος διότι ή παράτασις της ανακωχής έληγε την Κυριακήν.

Είδαμεν τον Βίσμαρκ άσθενή αλλά φαινομενικώς πολύ ήσυχον.

Επανήλθαμεν εις το έδαφικόν ζήτημα και όμιλήσαμεν πρό παντός δια το Μέτς, το Μέτς, την κατ' έξοχην γαλλικήν πόλιν.

Ο Βίσμαρκ μας ειπε ότι έθεώρει πολιτικόν λάθος να ώθήσωμεν την Γαλλίαν εις την άπελπισίαν και ότι άντίεστη εις το σχέδιον του κ. δε Ρών περι κατοχής των δύο τρίτων της Λορραίνης, ότι θά έχαναμεν πολύ μικρόν μέρος αυτής, άλλ' ότι ήτο αδύνατον να μας αποδώσῃ το Μέτς.

«Εις την Γερμανίαν με κατηγορούν, έπρόσθεσε, ότι χάνω τας μάχας που έκέρδιε ο Μόλτκε. Μη μου ζητήτε τα αδύνατα».

Ήτο φανερόν ότι ή απόφασις του ήτο άμετάκλητος και ότι έπρεπε να έτοιμασθώμεν να σώσωμεν τα ανατολικά σύνορα.

Κατόπιν έθξαμεν το ζήτημα της αποζημιώσεως. Έφοβούμην μήπως δεν θά μετέβαλλε καθόλου γνώμην δια τα έξ. δισεκατομμύρια. Μας ειπε, πολύ απαθής, ότι ειχε τηλεγραφησει εις το Βερολίνον, ότι του επανέλαβαν ότι αλ. δαπάναι ειχαν αυξήσει εκτοτε, ότι θά έπλη-

ρώναν συντάξεις εις τας χήρας και τα όρφανά, ότι ειχαν την διατροφήν των αχμαλώτων, ότι ήσαν αναγκασμένοι να δώσουν το άνήκον εις τα προς Νότον Κράτη, άλλ' ότι επί τέλους άφίξαν το ποσόν εις πέντε δισεκατομμύρια, τελειωτικώς όμως.

Είδα ότι δεν θά κατελήγαμεν γωως εις συνεννόησιν. Ο Βίσμαρκ πραγματικώς ήτο άνένδοτος. Έσκόπευα να λογαριάσω κατόπιν, εις το ποσόν αυτό, όλας τας φορολογίας τας όποιās ειχαν επιβάλει έως τότε οι Γερμανοί. Τότε ήρχισα δια το Μπελφόρ μίαν πάλην, την όποιαν θά ένθυμούμαι εις όλην μου την ζωήν.

Το Μπελφόρ είναι το όριον προς ανατολάς αν τα πρωσικά στρατεύματα ήμπορούν να έλθουν από το Βερδέν και το Μέτς, τα γερμανικά στρατεύματα θά έλθουν πάντοτε από το Μπελφόρ, προπάντων αν παραβιασθῃ ή ουδέτερότης της Έλβετίας. Όμίλησα λοιπόν δια το Μπελφόρ.

Ο Βίσμαρκ μου ειπε άμέσως ότι το Μπελφόρ ευρίσκεται εις την Άλσατίαν και ότι ήτο αποφασισμένον όλόκληρον ή Άλσατία να γίνη γερμανική. Επί δύο ώρας, τότε με άπειλάς, τότε με παρακλήσεις, έκήρυττα ότι ποτέ δεν θά εγκαταλείψω το Μπελφόρ.

«Όχι, εφώνασα, ποτέ δεν θά παραχωρήσω και το Μπελφόρ και το Μέτς. Θέλετε να καταστρέψετε την Γαλλίαν οικονομικώς, να την καταστρέψετε και έδαφικώς! Λοιπόν ως την πάρον, ως την διοικήσουν, ως εισπράττουν τους φόρους! Θ' αποσυρθώμεν εμείς και θά την κυβερνήσετε εσείς, ένώπιον της Ευρώπης, αν το επιτρέψη».

Ήμουν άητλησιμένος. Ο Βίσμαρκ μου έπιασε τα χέρια και μου ειπε:

«Πιστέψατέ με, έκαμα ότι ήμπορούσα να κάμω άλλα να σας αφήσω μέρος της Άλσατίας είναι αδύνατον».

— Υπογράφω αυτήν την στιγμήν, ειπα, αν μου παραχωρήσετε το Μπελφόρ. Ειδεμή τίποτε, θά φθάσωμεν εις τα έσχατα, και ως γίνη, ότι γίνη».

Νικημένος, εξητλημένος, ο Βίσμαρκ τότε μου λέγει:

«Το θέλετε, θά όμιλήσω εις τον Βασιλέα, αλλά δεν πιστεύω να επιτύχω».

Έγραψε άμέσως δύο επιστολάς, μίαν προς τον Βασιλέα και μίαν προς τον Μόλτκε.

«Γράφω εις τον Μόλτκε, ειπε, διότι πρέπει να τον έχωμεν με το μέρος μας, χωρίς αυτόν τίποτε δεν θά κάμωμεν».

Περών μισή ώρα. Κάθε βηματισμός εις τον αντίδάλαιμον μας προξενεί παλμούς. Επί τέλους άνοίγει ή θύρα. Μας άνήγγειλαν ότι ο Βασιλεύς είναι εις τον περίπατον και ο Μόλτκε επίσης άπόν. Ο Βασιλεύς θά επιστρέψῃ στις τέσσερες. Ο Μόλτκε, δεν ήξεύρουν πότε. Αποφασίζομεν να περιμένωμεν, διότι να φύγωμεν χωρίς να λυθῃ το ζήτημα θά ήτο σαν να το έχαναμεν.

Ο Βίσμαρκ μας άφίνει δια να γευματίσω διερχόμεθα μίαν ώραν, ο Ίούλιος Φάβρ και εγώ, εις άνέκφραστον ανησυχίαν. Ο Βίσμαρκ επανέρχεται. Ο Βασιλεύς εκέστρεψε, άλλ' δεν ήλει τίποτε να αποφασίσῃ πριν ιδῃ τον Μόλτκε. Ο Μόλτκε φθάνει. Ο Βίσμαρκ πηγαινει να του όμιλήσῃ. Περιμένομεν. Η όμιλία των μας φαίνεται μακρά. Ο Βίσμαρκ επανέρχεται με πρόσωπον ευχαριστημένον:

«Ο Μόλτκε είναι με το μέρος μας, λέγει, και θά πείσῃ τον Βασιλέα».

Περιμένομεν και πάλιν τρία τέταρτα της ώρας. Προσκαλούν τον Βίσμαρκ, ο όποιος πηγαινει να μάθῃ τα νέα που φέρει ο Μόλτκε. Έπειτα από μακράν όμιλίαν επιστρέφει τέλος πάντων και, άκουμβών το χέρι εις το κλειδί της θύρας, μας λέγει:

«Έχω και να σας προτείνω. Τι προτιμάτε; Το Μπελφόρ ή να εγκαταλείψωμεν την είσοδον του στρατού μας εις το Παρίσι»;

Δεν δισταζω, και προσβλέπων τον Ίούλιον Φάβρ, ο όποιος μαντεύει το αίσθημά μου και το συμμερίζεται:

«Το Μπελφόρ, το Μπελφόρ, εφώνασα»!

Η είσοδος των Γερμανών εις το Παρίσι θά επλήγωνε την υπεράνειάν μας και θά ήτο ένας κίνδυνος δι' ήμας τους κυβερνώντας, αλλά πρό παντός ή πατρις.

Ο Βίσμαρκ επιστρέφει προς τον Μόλτκε και του αναγγέλλει τέλος την όριστικήν παραχώρησιν του Μπελφόρ, υπό τον όρον να τους αφήσωμεν τέσσερα μικρά χωρία εις τα σύνορα της Λορραίνης, όπου είναι θαμμένοι όκτώ έως δέκα χιλιάδες Πρωσοί. Σεβόμεθα την ένδειξιν αυτήν εύλαβείας του μονάρχου προς τους στρατιώτας του.

Μετάφρασις Κ. Μ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Κριτική Παλαμά: «Γράμματα», Ἀθήνα, τυπογραφείο Ἐστία, 1904. — Κωνσταντίνου Μεταξά Βοσπορίτου: Ἐπιτομή τῶν φωνητικῶν, μετὰ προλόγου ὑπὸ Χ. Ἀννίου, ἐν Ἀθήναις ἐκδίδεται ὑπὸ Ἀνάστη Κωνσταντινίδου, 1904.

Κινούμεθα ὀλίγον καὶ ἀναπνέομεν. Δύο εὐμορφὰ καὶ ἀξιανάγνωστα βιβλία εἰς τὸ διάστημα δεκαπενθήμερον, εἰνεκάπως σπάνιον εἰς τὰ φιλολογικά μας χρονικά. Ἐν τούτοις ἡ συγκομιδὴ δὲν εἶνε νέα. Καὶ τῶν δύο βιβλίων οἱ συγγραφεῖς εἶνε παλαιοὶ ἐργάται τῶν γραμμάτων καὶ τὰ δύο βιβλία εἶνε περιουλογοὶ ἔργων παλαιῶν, δημοσιευθέντων κατὰ καιροῦς εἰς περιοδικὰ καὶ εἰς ἐφημερίδας.

Τὰ «Γράμματα» τοῦ κ. Παλαμά εἶνε σειρά ἄρθρων, περὶ τέχνης καὶ περὶ γλώσσης, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώσαμεν ἤδη εἰς τὴν «Τέχνην» εἰς τὰ «Παναθηναῖα» εἰς τὸ «Ἄστυ», εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν». Ὁ Πρόλογος βέβαια ἐγράφη ἐπίτηδες διὰ τὸ βιβλίον, — ἕνας ὡραῖος καὶ μεστός πρόλογος περὶ τῆς νέας φάσεως τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ τῆς δημοτικῆς πεζογραφίας, — καὶ μόνον τὸ τελευταῖον ἄρθρον «Πῶς τὸν ὑποδέχτηκαν τὸ δεκαπεντασύλλαβο», εἰς τὸ ὁποῖον συσχετίζεται εἰσοχότατα ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νέου πολιτικοῦ στίχου ὑπὸ τῶν λογιστῶν τοῦ Βυζαντίου μετὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς νέας φιλολογικῆς γλώσσης ὑπὸ τῶν σημερινῶν λογιστῶν, — εἶχε μείνη, κατὰ τύχην ἴσως, ἀδημοσίευστον, διὰ τὴν δημοσιευθῆ ἔδω διὰ πρώτην φοράν.

Ὅλα τὰ ἄλλα μᾶς εἶνε γνωστά. Μόνον τοῦ συμμαζευμένα καὶ τακτοποιημένα ὅπως εἶνε μέσα εἰς τὸ βιβλίον, μᾶς παρουσιάζουν ἐντονώτερα τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Παλαμά μετὰ τὴν ὄψιν τοῦ κριτικοῦ καὶ μετὰ τὴν ὄψιν τοῦ πεζογράφου.

Τὸ κυριώτερον γνώρισμα τοῦ Παλαμά ὡς κριτικοῦ, εἶνε ὁ ἐνθουσιασμός. Καὶ ἐν ἄλλο τῶν γνώρισμα, ὅχι ὀλιγότερον σημαντικόν, εἶνε ὁ φιλονεικισμός. Τὰ δύο αὐτά, συνενωμένα καὶ ἀλληλοβοηθούμενα, ἀναφαίνονται εἰς κάθε σελίδα καὶ σχεδὸν εἰς κάθε γραμμὴν. Ἐνας

κριτικός, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο ἐξ ἰδιοσυγκρασίας μισονειστής καὶ ἀπὸ χαρακῆρος ἐπιφυλακτικὸς καὶ διστακτικὸς, θὰ ἦτο συγχρόνως καὶ ὁ ἀντίπτος τοῦ Παλαμά. Ὁ Παλαμάς δὲν γνωρίζει δισταγμὸν, δὲν εἰξεύρει σχεδὸν ἐπιφυλάξιν. Ἀπὸ κάθε νέον, εἴτε ἔργον εἴτε συγγραφέα, εἴτε σχολὴν εἴτε σύστημα, εἴτε μέθοδον εἴτε τάσιν, θὰ εὖρη, θὰ ἰδῆ μόνον τὰ καλά του, ἢ ὅσα αὐτὸς νομίζει καλά, ἀναχωρῶν πάντοτε ἀπὸ κάποιας ἀρχῆς, ποῦ δὲν εἶνε δι' ὄλους ὄρθαι, — καὶ θὰ ἐνθουσιασθῆ, καὶ θὰ προσπαθῆσῃ νὰ μεταδώσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν του, εἰς μεγαλοπρεπῆ εὐγλωττίαν καὶ ὀγκώδη ρητορικὴν, ἢ ὁποῖα, ἐν ἀποκλείῃ κάποτε τὴν ἡρεμον καὶ ἀληθῶς πειστικὴν τοῦ σοφοῦ διαλεκτικὴν, ἀλλ' εἶνε πάντοτε ὑποβλητικὴ, καὶ μᾶς φέρει εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μετὰ μίαν ψυχὴν ὡραῖαν, λοχυράν, ὑγιᾶ, ἐνθουσιώδη, νεάζουσαν, εὐκρινῆ, ποῦ ἀγνοεῖ τὸ πάθος καὶ τὸ μῖσος τὸ προσωπικόν. Δόλος οὐκ ἔστι εἰς τὸν ἀληθῆ τοῦτον Ἰσραηλίτην! Ἄν ὁ ἐνθουσιασμός του διὰ κάθε τι νέον τὸν παρασύρῃ ἐνίοτε εἰς ὑπερβολήν, καὶ ἐν κάθε τι ποῦ ἰσχυρίζεται καὶ βροντοφωνεῖ καὶ ρητορεύει φλογερῶς, δὲν εἶνε αὐτόχρημα ἢ ἀλήθεια, — θεότης, ἢ ὁποῖα φαίνεται, ἀγαπᾶ νὰ ζῆ εἰς ἡπιοτέραν θερμοκρασίαν, — ἀλλ' εἶνε ἐκεῖνο ποῦ πιστεύει ἀδιστακτικῶς καὶ ὑψηλότερα κάθε συμφέροντος ὁ Παλαμάς, διότι μόνη ἡ ἀγνή, ἡ ἐνδόμυχος καὶ ἰσχυρὰ αὐτῆ πίστις τὸν ἀνεβάσει, ἐξημμένον καὶ εὐγλωττον, εἰς τὸ βῆμα τοῦ μεγαλοπρεποῦς τοῦ κηρύγματος.

Ὡς κριτικός, ὁ Παλαμάς δὲν εἶνε τόσο πρῶτον τύπος, ὅσον μᾶς φαίνεται ὡς ποιητής. Ἀνεκὰθεν ἐρμηνεύει, σχολιάζει καὶ ἀναπτύσσει τοὺς ἄλλους. Πάντοτε ὀπαδὸς ἐνὸς συστήματος, ἀλλὰ ποτὲ δημιουργὸς τοῦ πάντοτε σημαιοφόρος μᾶς ἰδέας, τὴν ὁποῖαν δὲν ἐγέννησεν αὐτός, ἀλλ' υἰοθέτησε μετὰ στοργῆς. Εἰς ὅλον τὸ κριτικόν, καὶ — ἄς τὸ εἰπωμεν γενικότερα, — φιλοσοφικὸν ἔργον του, ὅχι μόνον αἱ μεγάλαί γραμμαὶ, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι εἶνε ξένα. Ἀπόμνη καὶ εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ τὸν ἀπασχολῇ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο, μετὰ ἀσκολίας θὰ κατώρθωνε κανεὶς νὰνακαλύψῃ πέντε, τρεῖς, δύο ἔστω παρατηρήσεις καὶ στοιχασμούς, ποῦ

νὰ μὴν εὐρίσκωνται, συντομώτερα ἢ ἐκτενέστερα, ὡς σπέρματα ἢ ὡς ἔμβρυα, εἰς τὸν Σολωμόν, εἰς τὸν Ψυχάρον, εἰς τὸν Ροῖδην, εἰς τὸν Πολυλάν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ὀλιγοστεύῃ πολὺ τὴν ἀξίαν ἐνὸς κηρύγματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν, παρὰ νὰ καταστήσῃ πλέον ἀπτάς καὶ πλέον εὐπροσίτους μερικὰς ἀληθείας, καὶ ἂν θέλετε, νὰ δικαιολογήσῃ ἕνα σύστημα, μίαν μέθοδον δημιουργικῆς ἐργασίας, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰμποροῦμεν νὰ εὐρωμεν τόσο ἀφθονον τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν αὐτοβουλίαν τοῦ ποιητοῦ. Ἄλλως τε τὸ κήρυγμα τοῦ Παλαμά, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀνεξαρτήτως προελεύσεως καὶ προτεραιότητος, εἶνε τόσο ἀληθινόν! Καὶ τὸ νὰ στρέφεται κανεὶς μετὰ τὴν ὁρμὴν καὶ μετὰ τὴν ὀξύτητα ὅπου λάμπει φῶς ἀληθείας, εἶνε καὶ αὐτὸ μία πρωτοτυπία.

Τὰ ἄρθρα τοῦ Παλαμά καὶ τὰ πλέον βιαστικά καὶ τὰ πλέον ὑποτυπώδη, — καὶ ἴσως προπάντων αὐτά, — καταπλήττουν μετὰ τὸ πλῆθος τῶν παραπομπῶν, τῶν ρητῶν καὶ τῶν ἀποσπασμάτων ἀπὸ συγγραφῆς ἰδικῆς μας καὶ ξένου. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Παλαμάς διαβάσει πολὺ, καὶ εἶνε ἀκόμη γνωστὸν ὅτι ἔχει τὴν μανίαν νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅσα μέρη ἐκ τοῦ ἀναγινωσκόμενου βιβλίου τοῦ ἀρέσουν, ἢ νὰ τάντιγράψῃ εἰς ἰδιαιτέρον σημειωματάριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιοῖ ὅταν γράψῃ τὰ ἄρθρα του. Οὕτω τὰ παραγεμίζει ὅχι μόνον μετὰ τὴν τύχην νὰ ἐνθυμηθῆ, — στίχον ποιητοῦ ἢ χωρίον φιλοσόφου ἢ παροιμίαν τοῦ λαοῦ, — ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ταυριάζει ὅπωςδήποτε ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ σημειωματαρίου, τοῦ ἀνεξαντλήτου. Ἡ μέθοδος δὲν εἶνε ἴσως κακὴ μοῦ φαίνεται ὁμως ὅτι ὁ Παλαμάς κάμνει κατάχρησιν. Καὶ ἄλλοι διαβάθουν πολὺ, καὶ ἄλλοι ἔχουν μνήμην δυνατὴν, ἴσως δὲ καὶ σημειωματάρια, ἀλλ' εἰς τὰ ἄρθρα τῶν προτιμούν νὰ ὀμιλοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, καὶ δὲν ἀναφέρουν ξένον ὄνομα καὶ δὲν ἀντιγράφουν ξένον χωρίον αὐτολεξεί, παρὰ μόνον ὅταν εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη. Καὶ ἀκριβῶς τὸ ἀπόλυτον τῆς ἀνάγκης ἀμφισβητῶ εἰς τὰς συχνὰς παραθέσεις τοῦ Παλαμά. Δὲν βλέπω διατὶ ἕνα ἄρθρον πρέπει, χωρὶς σπουδαῖον λόγον, νὰ κατανατῆ ἐγκυκλοπαιδεῖα. Ναί, μία γνώμη μεγάλου, συμφωνοῦσα μετὰ τὸν θέλομεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν καὶ νὰποδεξώμεν, εἶνε κάποτε στήριγμα καλὸν καὶ ἐπιχείρημα γενναῖον. Ἀλλ' ἴσα-ἴσα τὸ ἐπιχείρημα ἐξασθενεῖ ὅταν μεταβάλλωμεν τὴν ἀπόδειξιν μας εἰς θεολογικὴν συζητήσιν διὰ ρητῶν, καὶ ὅταν προπάντων, — ποῦ

τὸ κάμνει πολὺ συχνὰ ὁ Παλαμάς, — παραθέτωμεν μίαν γνώμην, ἢ ὁποῖα συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἰδικὴν μας τόσο πολὺ μακρόθεν καὶ τόσο πολὺ ἀορίστως, ὥστε θὰ ἐπεκαλούμεθα ἴσως τὴν ἰδίαν καὶ ἂν ὑπεστηρίζαμεν τὸ ἐναντίον.

Δύο λέξεις ἀκόμη περὶ τοῦ Παλαμά ὡς δημοτικιστοῦ πεζογράφου. Εἰς τὰ «Γράμματα» ἡ πρόοδος εἶνε κατάδηλος. Ἐμφράζει τώρα πλέον νοήματα ὑψηλότατα καὶ λεπτότατα, — καὶ τὸ δυσκολώτερον εἰδικώτατα, — εἰς τὸ γνήσιον δημοτικὸν ἰδίωμα, χωρὶς νὰ προστρέξῃ πολὺ συχνὰ εἰς τὴν βοήθειαν τῆς καθαρευούσης. Ὅπως ἐξοβέλισε τὸν ἀρχαῖον τύπον ὀλοσχερῶς οὕτω σχεδὸν καὶ τὸ λεξιλόγιον, καὶ τὴν σύνταξιν καὶ τὸν τρόπον. Ἀλλὰ τὸ ὄφρος του δὲν εἶνε ἀκόμη ἐντελῶς δημοτικόν. Τοῦ λείπει ἡ ἀπλότης, ἡ φυσικότης, καὶ κάποια ἀκριβεία ἀναλυτικότητος. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ παράδοξος ἐκείνη συμπλοκὴ τῶν λέξεων καὶ ἡ σχεδὸν ἐπίμονος παραπομπὴ τοῦ ῥήματος εἰς τὸ τέλος φράσεως σχοινοτενοῦς, ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ εἰς τὸ νόημα μᾶς νέας ὑγιούς δημοτικῆς πεζογραφίας. Ὁ Πάλλης, ὁ τελειότερος ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰς πεζογράφους, ὁ κλασικώτερος, εἰμπορῶ νὰ εἶπω, εἶνε ἀσυγκρίτως ἀπλούστερος καὶ φυσικώτερος. Ἀλλ' ἐλησμόνησα ὅτι ὁ Παλαμάς εἶνε προπάντων ποιητής, ὅτι οἱ ποιηταὶ ἀγαποῦν τὸ μουσικὸν μέρδεμα τῶν λέξεων, καὶ ὅτι ὅπως εἶπε κάποιος, — θὰ εὐρίσκειται καὶ αὐτὸ εἰς τὸ σημειωματάριον τοῦ Παλαμά, — «τὸ πουλὶ καὶ ὅταν ἀκόμα περπατᾶ μᾶς δείχνει πῶς ἔχει φτεροῦγες». Ὅπως δὴ ποτε, δὲν εἰξεύρω ἂν ἔχη σχέσιν μετὰ φτεροῦγες ἢ μετὰ κᾶτι ἄλλο, ἢ δημοτικὴ λέξις «μυρίζομαι», μετὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Παλαμάς ἀντικαθιστᾶ πάντοτε τὸ «ἀποπτεῦσμαι» τῆς καθαρευούσης. Εὐτυχῶς αἱ ἀφιλοσόφητοι αὐταὶ ἀντικαταστάσεις εἰς τὴν πεζογραφίαν τῶν «Γραμμάτων» εἶνε ὀλίγαι.

**

Προτιμῶ τὸν Μεταξᾶν τῶν «Σκηνῶν τῆς Ἐρημοῦ» ἀπὸ τῶν Μεταξᾶν τῆς σημερινῆς συλλογῆς. Ὅταν μᾶς παρουσίαζε διὰ πρώτην φοράν ἕνα κόσμον ξένον, ἀγνωστὸν καὶ περιεργον, — τὰ ἐλαττώματα, αἱ ἀδυναμίαι τοῦ διηγηματογράφου ἐξηφανίζοντο σχεδὸν ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς διηγήσεως. Ἀλλὰ σήμερον, ὅταν μᾶς εἰσάγῃ εἰς κόσμον ὀλιγώτερον ἔρημον, ὅπου πολλάκις ἔως τώρα μᾶς ἀδήγησαν καὶ ἄλλοι, ὅταν θέλῃ νὰ μᾶς δεῖξῃ πράγματα

ποῦ τὰ ξεύρομεν καὶ ποῦ δὲν θὰ μᾶς κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον παρὰ μόνον ἐὰν μᾶς παρουσιασθοῦν ὑπὸ νέαν ὄψιν καὶ ὑπὸ νέαν ἀντίληψιν, — κάποια κοινοτοπία, κάποια ἔλλειψις πρωτοτυπίας, τὸ στοιχειῶδες τοῦ ὕφους καὶ ἡ σχολαστικότης τῆς γλώσσης, μᾶς προξενοῦν ἀνίαν καὶ ἀπογοήτευσιν.

Καὶ ὁμοίως ὁ Μεταξᾶς εἶνε πάντοτε ὁ Μεταξᾶς. Συγγραφεὺς ποῦ ξεύρει νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, εἴτε σηκνᾶς τῆς ἐρημίου ἐκτυλίσει, εἴτε σηκνᾶς τῶν αἰδοῦσῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν σιδηροδρόμων. Εἶνε μυστήριον πῶς τὸ κατορθώνει ἄλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ποτέ μου δὲν ἄρχισα νὰ διαβάω διήγημα τοῦ Μεταξᾶ, χωρὶς νὰ μὲ πιάσῃ ἡ ἀνιπομονησία νὰ ἰδῶ τὸ τέλος. Πολλάκις τὸ τέλος δὲν μὲ ἱκανοποίησε καθόλου· πολλάκις εἶδα, ὅτι, μολοντί ἐδιάβασα σαράντα σελίδας, δὲν ἔμαθα τίποτε σπουδαῖον, καὶ τὸ κάτω τῆς γραφῆς, ὅτι δὲν ἤμουν καλλίτερος ἀπὸ ὅ, τι ἤμουν πρὶν. Πράγμα ποῦ δὲν μοῦ συνέβη ποτέ κατόπιν ἐνός διηγήματος τοῦ Μωπασσᾶν ἢ τοῦ ἰδικοῦ μας Παπαδιαμάντη. Ἄδιαφορον ὁ Μεταξᾶς ἐλάνει ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀναγνώστην του, καὶ αὐτὸ εἶνε ἤδη προτέρημα σημαντικόν.

Εὐτυχῶς, δὲν εἶνε καὶ τὸ μόνον. Μὴ νομίσετε, ἀπὸ ὅσα εἶπα παραπάνω, ὅτι εἰς τὴν συλλογὴν αὐτήν, — εἰς τὴν ὁποίαν δανεῖται τὸν τίτλον του τὸ πρῶτόν της διήγημα «Υπὸ τὴν σκιάν τῶν φοινίκων», — δὲν ὑπάρχουν καὶ πράγματα γνωστά μας ἔστω, ἀλλὰ παρουσιάζόμενα μὲ νέαν ὄψιν ὅπωςδὴποτε καὶ μὲ νέαν ἀντίληψιν. Μὴ νομίσετε ἀκόμη, ὅτι ἡ κοινοτοπία καὶ ἡ ἔλλειψις πρωτοτυπίας διακρίνει ὁμοίως καὶ ἀπαρᾶλλάκτως ὅλα τὰ διηγήματα, (ὅπως τὸ στοιχειῶδες τοῦ ὕφους, — τὸ παιδαριῶδες, εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ — καὶ ἡ σχολαστικότης τῆς γλώσσης, δύο σημαντικὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια δυστυχῶς εἶνε κοινὰ εἰς ὅλον τὸ ἔργον). Ὅχι ὑπάρχουν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ διηγήματα, ποῦ εἰμπορεῖτε ἐξαιρετὰ νὰ φθάσετε ὡς τὸ τέλος των χωρὶς νὰπογοητευθῆτε, καὶ χωρὶς νὰ θυμώσετε μὲ τὸν ἑαυτὸν σας διότι σὰς ἐκινήθη ἄδικα τὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Καὶ ἀπὸ τὰ εὐμορφα αὐτὰ διηγήματα, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶνε ὁ «Καλὸς Δικηγόρος», ὁ «Ἰατρός Παπαδόπουλος» καὶ ἡ «Πρώτη Θέσις» — εὐγράμμοι καὶ παράδοξοι διηγήσεις, αἱ ὅποια δὲν στεροῦνται κάποιας χάριτος, εὐφυίας καὶ παρατηρητικότητος, — καὶ ἡ «Ἐπᾶνος τοῦ Μονογενοῦς», σοβαρὰ αὐτῆ, θλιβερά, τραγικῆ, προξενούσα φρικίαν ἀληθινήν, ἀπὸ

μίαν ἀφελή, ἀπέριτον ἀλλὰ δεξιὴν ἀναπαράστασιν τῆς πραγματικότητος. Μοῦ ἀρέσει καὶ τὸ «Ἐκατομύριον», τὸ ὁποῖον ἐνέχει κάποιαν εἰρωνείαν καὶ ἐλέγχει ἕνα μειδίσμα πολυσήμαντον· μοῦ ἀρέσει ἀκόμη καὶ ἡ «Δζεμήλα», ἡ ἔξοτικὴ Δζεμήλα, ἡ ὁποία νομίζεις ὅτι εἶνε ὁ κρῖκος ὁ συνδέων τὴν συλλογὴν αὐτὴν μὲ τὰς πρώτας «Σηκνᾶς τῆς Ἐρημίου».

Ἄν δὲν ἀπατώμαι, εἶμαι πολὺ νεώτερος ἀπὸ τὸν κ. Μεταξᾶν. Ἄν ὁμοίως ἤμουν πρεσβύτερός του, — ὅπως ὁ κ. Ἄννινος, ὁ γράψας τὸν πρόλογον τῆς συλλογῆς, — θὰ τὸν ἐσυμβούλευα νὰ μὴ ξαναγράψῃ ψυχολογικὰ διηγήματα ὡς τὸν «Συνταγματάροχον Κρουμέσκον» καὶ τὸν «Νίκον Παδούρη», διότι δι' αὐτὰ χρειάζονται κάποια δῶρα, κάπως διαφορετικά, τὰ ὁποῖα ὁ διηγηματογράφος μᾶς δὲν φαίνεται νὰ ἔλαβε πλουσίως παρὰ τοῦ Θεοῦ, προπάντων δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς του καὶ περιέργους Βεδουίνους, ὁ βίος τῶν ὁποίων εἶνε πάντοτε πρωτοφανής, γραφικὸς καὶ ἀξιοπαρατήρητος, ἢ δὲ ἀπλουστερά των ψυχῆ δὲν ἀπαιτεῖ ἴσως κοπιώδεις μεθόδους καὶ ἀνώτερα φυσικὰ δῶρα πρὸς ἀπεικόνισιν.

Ὁ πρόλογος ὁμοίως τί χρειάζετο; Προστασία ὁλωςδιόλου περιττή. Δὲν ἐννοῶ μὲ τοῦτο ὅτι ὁ κ. Ἄννινος, ὁ παλαιὸς ἀγωνιστῆς τῶν γραμμάτων καὶ ὁ χαριτόβρυτος πεζογράφος τῶν «Ἐδῶ κ' Ἐκεῖ» δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ προστατεύσῃ ἕνα βιβλίον καὶ νὰ γράψῃ ἕνα πρόλογον ἔξυκνον καὶ γλαφυρόν. Θέλω μόνον νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ κ. Μεταξᾶς καὶ τὰ βιβλία του δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποῦ ἔχουν ἀόλυτον ἀνάγκην προστασίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Αἱ μικραὶ ἐκθέσεις.

Μέσα στὸ ἀπέραντον Παρίσι εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντρώνεται, ὅπου καὶ ἂν ἐκδηλωθῇ πρῶτα, κάθε πνευματικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ κίνησις καὶ δημιουργία τῆς ἐποχῆς μας, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔπειτα ξεκινεῖ καὶ σκορπίζεται εἰς τὰ περᾶτα τοῦ κόσμου, μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντον Παρίσι ἐὰν ἐξετάσῃ κανεὶς καλά, πρὸ παντὸς θὰ ἰδῇ ὅτι ἕνα πελώριον, χωρὶς ὄρη καὶ ὄρια, καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον κυριαρχεῖ, καὶ αὐτὸ κυρίως τοῦ δίδει τὴν κοσμοπολιτικὴν ὄψιν τὴν ὁποίαν τόσοσιν ἐπιμόνως θέλουν νὰ τοῦ δώσουν. Ἀπὸ ὅλας τὰς τέχνας, ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυ-

πτικῆ, διαρκεῖς πρῶδρομοὶ τῆς καθολικεύσεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς, μέχρις ἐνός σημείου, ὅτι δὲν ἔχουν πατριδα καὶ εἰμποροῦν κατ' εὐθείαν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλου τοῦ κόσμου ἀνεξαρτήτως γλώσσης καὶ τόπου. Μέσα λοιπὸν σ' αὐτὸ τὸ πελώριον ἐργαστήριον ποῦ εἶνε τὸ Παρίσι, ἕνας κόσμος ποικιλόμορφος παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς γένους ζητεῖ, ἐρευνᾷ καὶ ἐργάζεται καταναλισκῶν δυνάμιν ἀνυπολόγιστον· ἕνα μεγάλο μέρος αὐτῆς τῆς δυνάμεως, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἐξοδεύεται εἰς διαμάχας καὶ συγκρούσεις καὶ τεχνάσματα πρὸς ἐπιτυχίαν ἢ προσωρινὴν ἐπικράτησιν καὶ ὁμοίως ὁ τελικὸς σκοπός, ὁ μέγας σκοπός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀσυνειδήτως καὶ τρόπον τινὰ σὺν νὰ ἐλαύνονται ἀπὸ ἕνα ὄρατο κεντρί, εἶνε ἡ ἐπιθυμία τῆς δημιουργίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ἐν γένει καὶ κάθε ἄνθρωπος ἐρωτοφορεῖται διαρκῶς καὶ πάντοτε πρὸς μίαν παραγωγὴν.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐργάται καὶ δημιουργοὶ τῆς τέχνης γίνονται ἐγαῖστοι καὶ μολοντί ἐργάζονται ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, τὸν συνεφῶδη ἀλλὰ γεμάτον ἀπὸ μάγων δυνάμιν καὶ προκλητικῶν οὐρανῶν τοῦ Παρισίου, δὲν θέλουν ὁ ἕνας νὰ γνωρίζῃ τὸν ἄλλον, ἢ τοῦλάχιστον κάμνουν ὅτι δὲν θέλουν νὰ γνωρισθοῦν, ἐκ φόβου μὴ ὁ ἕνας ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἄλλου. Ὁ καθεὶς θέλει νὰ ἀποτυπώσῃ εἰς τὰ ἔργα του τὴν ἰδίαν του ψυχὴν, τὴν ἰδικήν του προσωπικότητα. Ἡ γνωριμία μεταξὺ των καὶ ἡ γνωριμία αὐτῶν καὶ ἡμῶν γίνεται διὰ τῶν ἀπειραθίμων ἐκθέσεων δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν, αἱ ὁποῖαι διαρκῶς εἰς τὸ Παρίσι διοργανῶνται ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ὡς μία ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ἕως ὅτου νὰ φθάσουν αἱ δύο μεγάλαι καλοκαιριναὶ ἐκθέσεις, τῶν «Γάλλων καλλιτεχνῶν» καὶ τῆς «Ἐθνικῆς ἐπιτηρίας», αἱ ὁποῖαι, αἱ δύο μαζὶ συγχρόνως διοργανοῦνται, ἀποτελοῦν τὸ ἐτήσιον Salon τῶν Παρισίων. Ὅλοι αὐτοὶ αἱ μικραὶ ἐκθέσεις, ἀλλὰ θορυβῶδεις διεγείρουσαι ἀληθῆ πάταγον καὶ συζητήσεις, ἀλλὰ πάλιν ἤσυχαι καὶ ἀπαρτήρητοι κάποτε ἀπὸ τὸν πολὺν κόσμον, ἀλλὰ συνέντευξις καὶ ἀληθινὴ ἀπόλαυσις τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀγαπῶντων τὴν τέχνην, εἶνε τὸ ἄριστον τινὰ προπαρασκευαστικαὶ διὰ τὴν μεγάλην ἐκθεσιν, παρουσιάζουσαι δευτὰ δευτὰ νέας ἰδιοφυΐας, νέους καλλιτέχνους, μὲ νέα σύμβολα καὶ νέας τεχνουργίας, αἱ ὁποῖαι ἐκδηλοῦνται ἀποτόμως μέσα εἰς τὰς καθιερωμένας καὶ ἀνεγνωρισμένας δόξας, θὰ διέτρεχαν ἴσως τὸν

κίνδυνον νὰ φανοῦν παράδοξοι, ἢ καὶ ἕνας τόνος ἀσυνείδητος, ἄλλην γλώσσαν ὁμιλῶν καὶ ἀσύμφωνος μὲ τὴν γνωστὴν ἁρμονίαν. Ἄλλὰ τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν, τὸ ὁποῖον κατήντησε πλέον καὶ σκοπός των, εἶνε ἡ περιποίησης καὶ λάμπρυνσις τοῦ ἔργου ἀνεγνωρισμένων πλέον διδασκάλων καὶ πρωτοστατῶν τῆς τέχνης. Παρουσιάζουν αὐτὸ εἰς ἕνα σύνολον ἁρμονικώτερον καὶ μεγαλειότερον, τὸ ἀναδεικνύουν καλλίτερα, καὶ ἔτσι τέλειον, καὶ ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους ὄρους σωστῆς σηκνωθεσίας, τὸ προσφέρουν εἰς τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ κοινοῦ.

Ὅταν προσπαθήσωμεν ἐδῶ, μὲ σύντομα λόγια, νὰ δεξωμεν τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὴν προσωπικότητα μερικῶν ἐκ τῶν διδασκάλων αὐτῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, καὶ νὰ ἴδωμεν τί νέον καὶ τί ἰδιαίτερον προσέθεσεν ὁ καθεὶς εἰς τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Τέχνης. Καὶ ὡς ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἕνα ἐνδοξον νεκρὸν, τὸν κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλον Λέοντα Ζερῶμ.

Οἱ ἄλλοι καλλιτέχναι, κληρονόμοι τῶν παλαιῶν στερεῶν καλλιτεχνικῶν παραδόσεων τῆς ἀκαδημαϊκῆς λεγομένης τέχνης, ἡ ὁποία ἄλλως τε ἀνέδειξε καὶ καθιέρωσε ἀληθῶς μεγάλους διδασκάλους, ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἔχουν τὸ θάρρος οὔτε τὴν θέλησιν νὰ ἀποσπασθοῦν ἀπ' αὐτῆν. Δὲν ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτῆν, μολοντί οἱ σιδερένιοι κόλποι τῆς μὲ τὸν καιρὸν ἔχουν καταντήσει ἀσφυκτικοὶ καὶ ἀτελοῦσαν νὰ πνίξουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν καλλιτεχνῶν, ὅτι δυνατόν, πρωτότυπον καὶ ἀρρενωπὸν, μὲ μίαν λέξιν ὅτι ἰδιαίτερον προσωπικόν, ὅτι πράγματι καλλιτεχνικόν ὑπῆρχε εἰς αὐτάς. Ἡ μακρὰ αὐτῆ ἐπιμονὴ ὁλοκρῶς ἀπεμάκρυνε τοὺς γάλλους καλλιτέχνους ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν τέχνην, εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε τὸ καλῶς ἐργάζεσθαι σύμφωνα μὲ τοὺς καθιερωμένους κανόνας, βγαλμένους ἀπὸ τὰ ἀριστοτεχνήματα προῦπαρξάντων καλλιτεχνῶν, νὰ θεωρῆται τὸ πᾶν καὶ νὰ ἀτενίζον κάπως ὑπόπτως πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν νέων ἰδανικῶν. Εἶχαν καταντήσει ἔτσι ἐξοχοὶ μάλλον τεχνίται παρὰ ἀληθινοὶ καλλιτέχναι δημιουργοὶ εἰς τὰ ἔργα των ἐθαύμαζε κανεὶς τὴν τελειότητα τῆς ἐκτελέσεως ὡς πρὸς τὸ σχεδίων, μία χάρις τὰ καθίστα πολύτιμα, ἀκόμη καὶ σπάνια διὰ τὴν ἐντέλειαν των, ἀλλὰ τοὺς ἔλειπε ἡ μεγάλη πνοὴ τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἐλεύθεροι δημιουργοὶ ἐμφυσοῦν εἰς τὰ ἔργα των.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τοῦ περασμένου αἰῶνος καὶ ἀκόμη ἐνωρίτερα, πολλοὶ καλλιτέχναι συνηθισθῆσαν τὸ κακόν, διείδαν τὸ τέραμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐφέρετο ἡ γαλλικὴ καλλιτεχνία καὶ προσεπάθησαν νὰ δώσουν εἰς αὐτὴν νέαν ζωὴν. Νέαι σχολαί, καὶ ἰδίως ἡ ἀπλή, ἡ γεμάτη ἀπὸ εὐλακρίνειας καὶ πλουσία εἰς συγκινήσεις ἀγγλικὴ σχολὴ προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὴν ἀγάπην τῶν ὀλίγων κατ' ὀλίγον. Καὶ σήμερον μεταξὺ τῶν συγχρόνων γάλλων καλλιτεχνῶν, εἶναι ὀλίγιστοι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐνήργησαν σοβαρῶς τὰ ἔργα τῶν εὐγενῶν καὶ δυνατῶν ἀντιπροσώπων τῆς σχολῆς αὐτῆς. Οἱ Reynolds, Gainsborough, Lawrence, Constable καὶ ἄλλοι τοὺς ἐδίδαξαν μίαν γλῶσσαν πρὸ ἐλευθέρου, πρὸ εὐλακρινῆ, καὶ τοὺς ἔμαθαν τὸν τρόπον πῶς νὰ πέρνουν τὰς συγκινήσεις τῶν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν φύσιν. Ἐῖχαν τὸν ρυθμὸν, τὸ μέτρον, τὴν συμμετρίαν, ἀλλὰ τοὺς ἔλειπε ἡ ἀληθὴς ἁρμονία καὶ ὁ παλμὸς τῆς ζωῆς. τὸν ὁποῖον μόνον ἀπὸ τὴν φύσιν εἰμποροῦσαν νὰ πάρουν καὶ νὰ τὸν βάλουν εἰς τὰ ἔργα τῶν. Εἰς τὴν τέχνην τῶν ἔλειπε κατ' ἴσιν πλοῦσιον εἰς συγκινήσεις ζωντανάς, ἀρρενωπίας, καὶ τὸ κατ' ἴσιν αὐτὸ τὸ ἦσαν εἰς τὴν ἐλευθέρου τέχνην τῶν ἀγγλῶν συναδέλφων τῶν.

Ἡ πάλιν αὐτὴ μεταξὺ τῶν κλασικιστῶν καὶ τῶν νεωτερίζοντων ἐξακολουθεῖ, καὶ δὲν λείπουν οἱ φανατικοὶ ὀπαδοὶ καὶ θαυμασταὶ τῶν ἔργων τοῦ Δαυίδ, τοῦ Ἐγγε, διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν εἰμὴ τοὺς σπουδαιότερους ἀντιπροσώπους τῆς σχολῆς τῶν πρώτων, ἀλλὰ μεταξὺ καλλιτεχνῶν εἶναι πλέον ὀλίγον ἐπικινδυνόν ἢ τυφλὴ προσκόλλησις καὶ προσήλωσις εἰς τὰ μὸδέλα αὐτά, διότι εἰς τὸ τέλος καταντᾷ κάποια ὁμολογία καλλιτεχνικῆς γυμνότητος καὶ ἀδυναμίας.

Ὁ Λέων Ζερὼμ ἦτο μεταξὺ αὐτῶν, πιστὸς εἰς τὰς καλὰς παραδόσεις, τὰς ἠκολούθησε καὶ δὲν ἐζήτησε τίποτε περισσότερον εἰς τὴν τέχνην του. Δὲν ἐζήτησε κατὰ βάθος, διότι ἦτο πνεῦμα ἐρευνητικὸν γοργόν καὶ ἀνοικονόμητον καὶ δὲν ἠρέσθη μόνον εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Ἔγινε γλυπτὴς καὶ ἀργότερον προσεπάθησε νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ζωγραφικὴν εἰς τὴν γλυπτικὴν, χρωματίζων καὶ στολίζων τὰ ἔργα του μετὰ χιλίας δύο ἰδικὰς του ἐφευρέσεις. Εἰς τὴν τεχντροπίαν του δὲν εἰμποροῦσε νὰ δώσῃ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἀισθηματός, τῆς ὁρμῆς, τοῦ πάθους, τὸ ὁποῖον ἴσως ἠσθάνετο μέσα του, ἀπλούστατα διότι τὰς ἐντυπώσεις του δὲν τὰς ζητοῦσε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν φύσιν διότι δὲν εἶχε κάμει τελείαν

γνωριμίαν μετ' αὐτὴν, καὶ αὐτὴ ἠροῦντο νὰ τοῦ ὀμιλῇ οὐκ ὀκείως, χωρὶς ἐπιτήδευσιν καὶ ἀφελῶς νὰ τοῦ συγκινή τὴν ψυχὴν. Τὰς ζητοῦσε μέσα στὰ βιβλία ἢ, μετὰ τὴν ἔκτακτον δύναμιν μετὰ τὴν ὁποῖαν ἦτο προικισμένος, ἠμποροῦσε νὰ βλέπῃ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ τῶν ἐκτάσεων, προσπαθοῦσε νὰ φανταζοῦν καὶ νὰ ἀναδημιουργῇ, ἀποτυπῶν εἰς τὰ ἔργα του περασμένας ὁρμῆς καὶ πάθη, περασμένας ζωάς, ἀλλὰ χωρὶς αὐτὰ νὰ ἔχουν ὀμιλήσῃ πρῶτα εἰς τὴν ψυχὴν του.

Αἱ εἰκόνες του εἶναι διαθέσεις καλλιτέχνου πρὸς ἀρχαιολογικὴν ἀναβίωσιν περασμένων ἡθῶν ἐνὸς κόσμου, ποῦ γνωρίζομεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εἶναι ψεύτικος, διότι λείπει τὸ φῶς καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἀλλὰ μᾶς εὐχαριστοῦν, διότι ὁ κόσμος αὐτὸς μᾶς ἐνδιαφέρει, ἔχομεν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν γνωρίσωμεν. Τὰ γλυπτικά του ἔργα εἶναι χαριτωμένα, μετὰ μίαν χάριν ὅμως μόνον εἰς τὴν μορφήν, τὰ περισσότερα *ζαχαρένια*, μ' ὅλας τὰς μεγάλας διαστάσεις ποῦ ζητεῖ κάποτε νὰ τοὺς δώσῃ. Τέλεια εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των καὶ εἰς ἀκρὸν περιποιημένα, ἰδιότητες αἱ ὁποῖαι τὰ καθιστοῦν πολῦτιμα καὶ ὡς ἐκ τούτου περιζήτητα ἀπὸ τὰ μουσεῖα ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις αὐτὴ φέρει μόνον χαρακτῆρα γενικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐκφράσεως, εἰς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῇ κανεὶς ἔτσι, τονίζουσα μόνον γενικὰ τινὰ σημεῖα. Ἡ ἀληθινὴ ζωὴ καὶ συγκινήσις λείπει, καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ ζοῦν τὴν πεθαιμένην ζωὴν τῶν ἐπίλων.

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐκθεσὶν τῶν γάλλων orientalistes ἦτο ἐκτεθειμένον ἓνα μέρος τοῦ ζωγραφικοῦ ἔργου τοῦ ἐκλείψαντος καλλιτέχνου.

Ἐφέτος διοργανώθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ Παρίσι καὶ μίαν νέα ἐκθεσὶς μετὰ ἀπαιτήσεις μεγάλης ἐκθέσεως, ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ὁποίας φαίνεται νὰ ἦτο ἡ ἐπιθυμία νὰ παιζῇ ῥόλον ἐκθέσεως *d' avant-garde* κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ θεάτρου Ἀντουάν. Ἡ ἐκθεσὶς αὐτὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φθινοπωρινὴ ἐκθεσὶς τῶν Παρισίων» καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν δύο μεγάλων Γάλλων καλλιτεχνῶν τοῦ Α. Μπενάρ καὶ Εὐγ. Καρριέρ ἤνοιξε ἀρχὰς Νοεμβρίου καὶ ἐκλείσει περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου.

Αὐστραχῶς μ' ὀλην τὴν τόσον προτυμπανισθεῖσαν ἀμεροληψίαν των, εἰς τὴν διοργάνωσίν της δὲν κατάρθωσαν νὰ κρύψουν τὰς προτιμήσεις των πρὸς τοὺς σεσσειονιστάς. Καὶ ὅμως ἡ ἐκθεσὶς αὐτὴ, ἢ ὁποῖα ἐν γένει ἦτο χαλαρά,

χωρὶς δύναμιν καὶ ἐπιβλητικότητα, δὲν ἔφερε κανένα χαρακτῆρα, καὶ ἐπομένως δὲν προσέθεσε μεγάλα πράγματα εἰς τὰ ὑπάρχοντα καὶ γνωστά, οὔτε συνετέλεσε νὰ παρουσιασθῇ καμία νέα καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα ἀγνωστος ἢ παρεγνωρισμένη. Ἐὰν παρουσίαζε κάποιο ἐνδιαφέρον, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ προήρχετο ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν γνωστῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ὁποίων ἴσως τὴν συνεργασίαν θὰ προτιμοῦσαν νὰ μὴν ἔχουν ὅταν συνέλαβαν τὴν ἰδέαν τῆς διοργανώσεως τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς.

Ὁ Εὐγένιος Καρριέρ εἶχε στῆσει τρία ἔργα καὶ τὰ τρία ἀποκινεῖν τὴν αὐτὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ σιοργὴν, τὴν ὁποῖαν μετὰ τὴν δύναμιν ἐκδηλώνει πάντοτε ὁ γλυκὸς καλλιτέχνης, καὶ ἀτομικότητα εἰς τὴν ἐκφράσιν καὶ εἰς τὴν τεχντροπίαν μετὰ τὰ μισοσβυσμένα ἀλλὰ διαφανῆ χρώματα καὶ ἀλοχρώσεις ποῦ δείχνουν τὰ γνωστά του πρόσωπα, τὰ λιποψυχοῦντα ἀπὸ ἀγάπην σὰν ὁράματα μᾶλλον, μετὰ ἓνα λεπτόν πέπλον οὐρανοῦ ἐμπρός διὰ νὰ τὰ χωρῆσῃ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Ἡ Δ^ς Dufau μετὰ τὰς ὡραίας π्लाστικὰς καὶ γεμάτας ἀπὸ φῶς εἰκόνας της. Ὁ Aman-Jean, ὁ γερμανὸς Franz Stuck μετὰ μίαν προσωπογραφίαν, ὁ Τάκ. Blanche, G. Desvallières, ἡ Σουηδὸς Ruth Millés μετὰ χαριτωμένα ἀγαλματάκια της, καὶ ἄλλοι γνωστοὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ δοξασμένοι ἤδη ζωγράφοι.

Χάρις εἰς αὐτοὺς τοὺς καλλιτέχνους ἡ πρώτη Φθινοπωρινὴ ἐκθεσὶς τῶν Παρισίων, δὲν ἦτο ἐνοχλητικὴ, οὔτε κουραστικὴ μετὰ τὰς ἀπειραρίθμους καὶ ὄχι τόσον καλῶς τοποθετημένας εἰκόνας της εἰς τὸ Petit-Palais. Τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε ἦτο ἀρκετὸν ὥστε νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ τοῦ χρόνου μετὰ περισσότερον θάρρος καὶ βεβαιότητα νὰ ἀνοίξῃ πάλιν τὰς πύλας της καὶ ἴσως νὰ καθιερωθῇ διαρκῶς πλέον μεταξὺ τῶν γνωστῶν καὶ τακτικῶν ἐτησίων ἐκθέσεων τῶν Παρισίων. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐκθέσεων χαρακτηριστικὰ ἦσαν:

Ἡ *Ἐκθεσὶς τῶν ἀνεξαρτήτων* ὁμολογουμένως ἐφέτος πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ἀνωτέρα τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Διὰ πρώτην φοράν καὶ ἡ Κυβέρνησις ἠγόρασεν εἰκόνα διὰ τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου ἀπὸ τὴν ἐκθεσίν.

Ἡ *Ἐκθεσὶς τῶν Εἰρηανῶν* εἰς τὴν Λέσχην τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐνώσεως. Ὅλοι οἱ κορυφαῖοι ζωγράφοι τῶν Παρισίων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου καὶ τὴν προ-

τίμησιν τῶν πλουσίων, διότι ἔτυχαν περιστάσεις ἢ κατέχουν τὴν δύναμιν ἢ τὸ μυστικὸν νὰ ἐκπλήξουν τὸ πολὺ κοινόν, εἶναι μέλη καὶ ἐκθέτουν εἰς τὰς ὡραίας αἰθούσας τῆς λέσχης αὐτῆς. Μερικὰ ὀνόματα: Carolus Duran, Ed. Dédaille, Morot, Bonnat κ.τ.λ. Εἰς τὴν ἐκθεσὶν αὐτὴν παρουσιάσθη καὶ ἓνα ἀληθινὸν ἀριστούργημα, μίαν ὡραιότητα προτομῆ τοῦ ἀποθανόντος ζωγράφου καὶ γλύπτου Λέοντος Ζερὼμ, πραγματικὸν κόσμημα τῆς ἐκθέσεως.

Ἡ *Ἐκθεσὶς τῶν ἔργων τοῦ Θεοφίλου Steinlen*: Περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἔργων τοῦ ἐνδόξου ζωγράφου παραθέτομεν ὀλίγας γραμμάς ἀπὸ τὸν πρόλογον τοῦ καταλόγου τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ἀπὸ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸν καλλιτέχνην ὁ Ἀνατόλ Φράνς.

Ἡ Τέχνη τοῦ Στάινλεν δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπεξηγήσεων. Εἶναι αἰσθητὴ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον διότι ἐξηγεῖται μόνη της. Ὁ Στάινλεν εἶναι ἀπαράμιλλος πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν στιγμῶν τῆς δυστυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας ποῦ περνοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀντικρύσῃ κανεὶς τὸ ἔργον του, αἰσθάνεται ῥίγος ἀλλὰ καὶ πολὺ συχνὰ θέλγεται ἀπὸ τὴν γλυκύτητά του. Ἐπάνω εἰς τὴν ἀσχημίαν καὶ τὴν προστυχίαν τῶν προσώπων ῥίπτει μίαν ἀκτίνα θεοῦ οἴκτου, ἢ ὁποῖα τὰ κάμνει νὰ ἀκτινοβολοῦν, διότι ἔχει μέσα του τὴν ἀπειρον καλωσύνην τῶν ἀπλῶν καὶ τῶν μεγάλων. Εἶναι καλλιτέχνης πραγματιστής, ἀλλὰ πραγματιστῆς γεμῆτος ἀπὸ ποίησιν.

Μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας, μετὰ ἀληθινὸν ἐνδιαφέρον καὶ εὐχάριστος ἐκθεσὶς ἦτο καὶ ἡ τελευταία συγκέντρωσις εἰς τὴν στοάν Γ. Πετὶ ἔργων ὀλίγων ἀλλ' ἐκλεκτῶν καλλιτεχνῶν τῶν Παρισίων. Πέντε-ἕξ καλλιτέχναι, ὅλοι ἐνδιαφέροντες καὶ πολῦτιμοι δι' ἐκείνους ποῦ ἔτυχε νὰ ἴδωσιν μίαν φορά ἔργα των καὶ νὰ τὰ θαυμάσουν.

Τὸ περιβάλλον θαυμασιῶς κομψόν, περιποιημένον, πραγματικῶς chic, ὅπως μόνον τὸ Παρίσι ἠμπορεῖ νὰ παρουσιάσῃ, ὅταν θέλῃ νὰ περιποιηθῇ τὸ ἔργον καλλιτεχνῶν, ὁποῖοι ὁ Τάκ. Μπλάνς, Ἐρ. Μαρτέν, Γαστὼν Λα-Τουὺς Σιμόν, Κοντιέ. Πέντε ζωγράφοι, ὁ ἓνας διάφορος ἀπὸ τὸν ἄλλον, μετὰ διαφόρους συμπαθείας, μετὰ ἀντίθετα ἰδεώδη καὶ προτιμήσεις καὶ διαφόρους τεχντροπίας. Ὅλοι ὅμως ὀμιλοῦντες τὴν αὐτὴν εὐλακρινὴ καὶ ἀφελὴ γλῶσ-

σαν γεμάτην από συγκινήσεις και μύλα ταυτα δ καθείς με ιδιόκτον του άτομικόν τύπον εκφράσεως και εκδηλώσεως, με την άτομικότητά του σφραγίζων το έργο του. Βλέποντες και θαυμάζοντες τα έργα των αισθανόμεθα αγάπην και συμπάθειαν προς αυτούς τους καλλιτέχνας, προς τους τεχνίτας που έδωσαν την χάριν και την ζωήν την οποίαν απέσπασαν από την ιδιότην των ψυχών, από την ιδιότην των ύπαρξιν.

Είς τα τοπία του γνωστού και μεγάλου καλλιτέχνου Έρ. Μαρτέν αγαπάμεν την μελαγχολικήν και διαρκώς εμπνευσμένην ψυχήν του, όταν εύρισκται μόνος απέναντι της φύσεως. Προσπαθεί ύσον το δυνατόν να αποδώση απλουστεράν αυτήν, που του δίδει τόσον δυνατάς συγκινήσεις, και με μόνα τα κυρίως ζωγραφικά μέσα το χρώμα και το φως, το όποιον με τόσην εκφραστικήν δύναμιν ρίπτει εις τας εικόνας του. Θέλει γά συγκεντρώση και να συμπήξη εις ένα μέρος, ει δυνατόν μάλιστα εις ένα σημείον, τας συγκινήσεις του και να προκαλέση εκεί την προσοχήν. Ίσως η όλίγον εξεζητημένη τεχνολογία του (pointilliste) είναι αίτία που ό μεγάλος αυτός καλλιτέχνης δεν ήγαπήθη εισέτι αρκετά από το κοινόν, άλλ' είναι τόσον ελκρινής και ιδίως μεταδοτικός εις τας συγκινήσεις του, ώστε άκριβώς αυτή η μικρά δυσκολία την οποίαν άπαντα κανείς έως ότου αντίληφθη καλά το έργο του, συντελεί εις το να καταστήση την εντύπωσιν άνεξήλεπτον και διαρκή.

Ο Γαστών Λα-Τούς είναι το αντίθετον του προηγουμένου. Αγαπά τον κόσμο και μάλιστα τον κομψόν κόσμο, του οποίου αισθάνεται και συμμερίζεται τας επιθυμίας. Γλυκός και θαυμάσιος χρωματιστής, ποιητής με φαντασίαν λεπτήν, χαριτωμένος και ξεγεννημένος, με χέρι χαιδευτικόν και απαλόν εις θέματα κοινά και γνωστά, δίδει τέτοιαν γλυκύτητα και χάριν που κυριολεκτικώς τα μετατρέπει και τα παρουσιάζει όλως διόλου νέα, με νέαν δύναμιν εκκυστικήν και μάγον. Παρά τους πόδας της κλίνης κοιμωμένης νεαρής γυναίκος ό Θεός Πάν παίζει το ιδιόρρυθμόν του όργανον, υποβάλλων ένα όνειρον. Σιγά σιγά, μακρυνά, πέραν από τον τόπον όπου η σκηνή αυτή, η άαγνηνική μουσική του Σατύρου νομίζεις ότι μεταβάλλεται εις φωτιά η καλλίτερα εις άγνανάκλασιν μεγάλης πυρκαϊάς όπου διαμέσου της θαμβωτικής άναλαμπής διακρίνει κανείς ένα τρελλόν θρίαμβον κοσμικόν του θύματος του.

Η εικών εινε τόσον υποβλητική, τα χρώματά της έχουν τόσην δύναμιν, χάριν και γλυκύτητα, που επί πολλήν ώραν, άκόμη και μετά την εξαφάνισιν της εικόνας, η σκηνή είναι βαθειά αποτυπωμένη εις το πνεύμα και η ψυχή μένει με ένα τρυφηλόν αισθημα ήδονης.

Ένας από τους γάλλους καλλιτέχνας, εις τον όποιον βαθειά άν δεν επέδρασε αλλά βεβαιότατα έκαμε μεγάλην εντύπωσιν και ήγαπήθη θερμώς παρ' αυτού η άγγλική τέχνη και η τεχνολογία των άγγλων καλλιτεχνών, είναι ό διάσημος προσωπογράφος Ίάκωβος Μπλάνς. Ίσως ό μεγαλύτερος μεταξύ των συγχρόνων γάλλων προσωπογράφων.

Ο Μ. Μπαρζές όστις έγραψεν δλόκληρον μελέτην περι του καλλιτέχνου λέγει ότι ό Μπλάνς είναι εις την Γαλλίαν, ότι ό Λέμπαχ εις την Γερμανίαν και ό Ουάις εις την Άγγλίαν, όχι τόσον δια την τεχνολογίαν ήσον δια την αυθεντικότητα την οποίαν κατέχει εις την προσωπογραφίαν. Και πραγματικώς δια να γνωρίση κανείς μίαν σύγχρονον προσωπότητα είτε εις τα γράμματα είτε εις την τέχνην, πρέπει να ιδή μίαν προσωπογραφίαν του Blanche. Εις αυτήν δεν εύρισκει μόνον τα χαρακτηριστικά του προσώπου, εκ των οποίων λυμβάνει την ομοιότητα και σχηματίζει ιδέαν περι του απεικονιζόμενου προσώπου. Κάθε στάσις, κάθε κίνησις του προσώπου η του σώματος, άποκαλύπτει κάτι τι από τον έσωτερικόν άνθρωπον, από την έσωτερικήν ζωήν. Αί λεπτομέρειαι αύται είναι πολύ σημαντικά, ίσως τα σημαντικώτερα σημεία εις τα έργα του, τα όποια δεν είναι μία μόνον στιγμή παρμένη από την ζωήν των προσώπων που απεικονίζει. Ολόκληρος σειρά, μία συνέχεια άρμονική τοιούτων στιγμών, περιληπτική, συγκεντρώνουσα εις τα όριά της δλόκληρον την ζωήν, την ψυχήν, την ήθικήν ήπόστασιν του μοντέλου του, ιδού τί είναι έν έργο του Μπλάνς. Βλέπων τις αυτό μανθάνει, εκτός της έξωτερικής μορφής, και τί είναι το απεικονιζόμενον πρόσωπον, τί βλέψεις έχει, ποίαι είναι αι κλίσεις του, τα αισθήματά του και επειδή όλαι αι προσωπογραφίαι τον παριστώσι πρόσωπα τα όποια πρωτοστατούν εις τας τέχνας και τα γράμματα, μανθάνει κανείς από αυτάς και ποίον είναι το έργο του. Αι αυτό και αι προσωπογραφίαι του είναι πραγματικά συνθέσεις, άληθιναι εικόνες. Ός εκ τούτου παύει πάντοτε να είναι άπλοος και ήμπορεί να ανακαλύψη κανείς κάποιον μανιερισμόν, ό όποιος όμως δεν

μειώνει κατ' ούδέν την αξίαν του. Έως ότου γνωρίση καλά το μοντέλον του και εισέλθη εις την ψυχήν του, υποτάσσει την υποκειμενικότητα του, κρατεί τον εαυτόν του και προσέχει, μελετά και σπουδάζει.

Μόλις όμως αισθανθή ότι εμπήκε εις την ψυχήν του μοντέλου του και ήρε εκείνο το όποιον ζητούσε, τότε χειραφετείται, έλευθεώνεται από την πίεσιν και άρχίζει αυτός πλέον να υποτάσσει το μοντέλον του και να το υποβάλλη εις την εκδηλωμένην ζωήν την οποίαν απέσπασε να του δώση και της όποιας τα στοιχεία τα έπηρε μέσα εις αυτό. Όλα τα έργα του Ίακώβου Μπλάνς είναι προσωπογραφίαι προσώπων μετά των οποίων ήλθε εις στενήν επικοινωνίαν. Υιός, έγγονος ένδόξων ίατρών και καλλιτεχνών, από μικρής ηλικίας ήτο εις συνάφειαν με τους ένδοξότερους άνδρας της συγχρόνου Γαλλίας. Και σήμερα το καλλιτεχνικόν εργαστήριόν του είναι το κέντρον των σπουδαιωτέρων καλλιτεχνών και ανθρώπων των γραμμάτων έκαμε τας προσωπογραφίας του ποιητού Λεκόντ-δέ Λίλ, Π. Αδάμ, Ντεγκάς, Μ. Μπαρζές, του ισπανού ζωγράφου Ίγνατίου Ζολοάγα Σερέ, και πλείστον άλλων ποιητών, μουσικών και καλλιτεχνών. Εις την «Φθινοπωρινήν έκθεσιν» είχε την προσωπογραφίαν του άγγλου κριτικού Γ. Μούσαρ.

Λιδάσκαλον δεν είχε κανένα, εισίχναζε όμως εις πολλά καλλιτεχνικά εργαστήρια, μεταξύ των οποίων του Άμερικανού Ουίλλεμ, Φαντέν-Λατούζ, και επί πολών καιρών έθεωρείτο έρασιτέχνης μάλλον παρὰ καλλιτέχνης εξ επαγγέλματος. Άλλ' επί τέλους έπήρε τον δρόμον του και τον έπηρε μόνος του. Η προσωπογραφία του Δανού ζωγράφου Τοκόβ και της οικογενείας του, θαυμασία εις χρώμα και εις σύνθεσιν, η όπρια σήμερα εύρισκται εις το Μουσείον του Λουξεμβούργου, τον έκαμε μονομιάς ένδοξον. Από τότε κατέλαβε σπουδαίαν και εξέχουσαν θέσιν μεταξύ των συγχρόνων συναδέλφων του καλλιτεχνών ως προσωπογράφος.

A. ΑΛΥΑΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΟΙ γάλλοι μυθιστοριογράφοι Παύλος και Βίκτωρ Μαργκερίτ εξέδωκαν εις τόμον, πολύ μεγαλείρον του συνήθους μυθιστορηματος, την θλιβεράν ιστορίαν της «Κομόνας» η όποία έπροφάργισε τον καταστρεπτικόν πόλεμον του '70. Όλα τα τραγικά γεγο-

νότα του Παρισίου, εις πυρκαϊά, τα όδοφράγματα, αι όρπαγαί, επί εβδομάδας δλοκλήρους, ζωγραφίζονται ζωηρά παρμένα από πραγματικώς πηγάς, και αποκαθιστούν μίαν εικόνα φρικαλέαν η όποία ήργασε με τον άδικον θάνατον του γέροντος στρατηγού Θωμά, που το πλήθος τουφειάζει και το πτώμα του άκόμη, και τελειώνει με το αιματοκύλισμα όλης της πρωτευούσης. Ο άρχαιος δημοκράτης έμνεπ στωικός, άπαθής σαν άγαλμα, θαυμαστός, κυττάζων τους δημίους του, μη καταδεχόμενος να τους όμιλήση, οικτείρων ίσως αυτούς εις το βάθος της καρδιάς του, μη γνωρίζων τί έκαμε δια να όφισταται τον σκληρόν αυτόν θάνατον. Και απέθανε με υπερηφάνειαν. Δεκατέσσερες σφαίραι είχαν πλήξει τον παλαιόν στρατιώτην. Εστέκετο άκόμη όρθός. Έκροτασες το καπέλλο του με το δεξιόν χέρι. Η δεκάτη πέμπτη σφαίρα τον έκτύπησε κατά πρόσωπον, κάτω από το άριστερόν μάτι. Έπεσε τότε. Έπειτα άλλο θύμα και άλλο. Και εξακολουθεί η άπαισία εικών του έμφυλιου πολέμου.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΙΣ το Παρίσι ήνοιξε κατά τας άρχάς Απριλίου έκθεσις των σωζόμενων έργων των πρώτων γάλλων ζωγράφων. Τα έργα αυτά, σκορπισμένα εδώ κ' εκεί εις διαφόρους ιδιωτικας συλλογας, αποτελούν την πλέον ένδιαφέρονσαν έκθεσιν της γαλλικής τέχνης. Έν από τα σπάνια κειμήλια αυτής εινε ένα δίκτυον του 12ου αιώνος με την προσωπογραφίαν του βασιλέως της Άγγλιας Ριχάρδου Β. του Πλανταγενέτου, γονατισμένον εμπρός εις την Παρθένον, έθροισκόμενον έν Άγγλία. Άριστερά ό βασιλεύς με μακρόν μανθίαν όπου εινε ύφασμένα έλάφια πλαγασμένα, επειδή ό Ριχάρδος ίδρασε ένα τάγμα ίπποτών, το Τάγμα της Έλάφου. Όπισθεν του τρεις άγιοι, ό Άγιος Έδουάρδος, ό Άγιος Έδμόνδος και ό Άγιος Ίωάννης ό Βαπτιστής. Εις το άλλο μέρος Παρθένος, νόστιμη δροσερά, κατόσσα το Παιδίον, τριγυρισμένη από άγγέλους με άνοικτές της φτερούγες. Η εικών ενομίζεται ως Ιταλική άλλ' ό ιδιοκτήτης την ήνομάζει έργο της γαλλικής σχολής. Πλείστα άλλα ένδιαφέροντα έργα περι των οποίων μάς υπεσχέθη να γράψη δια τα «Παναθήναια» με απεικονίσεις αυτών, ό συναργάτης μας κ. Α. Αλυάτης.

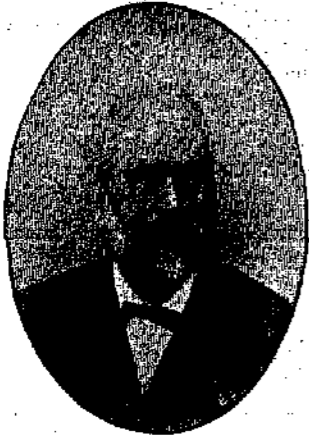
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Α είναι και ό άνδριάς της μικρής πλατείας παρὰ την Βουλήν, που στήνεται όλοένα από μιάς εβδομάδος τώρα, θα εινε άκόμη μία μαρτυρία της αισθητικής των νεωτέρων Έλλήνων. Ένας άνδριάς χάλκινος, γεμάτος όρημν πολεμικήν, ένα έργο που γεννέ άμέσως τόσον άνδρικά συναισθήματα, που κινεί τον ένθουσιασμόν και μεταγγίζει νομίζεις ρώμην και σθένος και ψυχήν, να στέκεται επάνω εις μίαν βάση χαλαρήν, με κομψά άνθήμα, κατάλευκον, σαν να έπρόκειτο να στήσωμεν εκεί επάνω κανένα βίβλο art nouveau... Καί αυτό, άφού δεν το ήθέλησε, ό καλλιτέχνης του άνδριάντος, άλλ' άρκει που το ήθέλησε, δεν ήξευρά, άδιαφορώ, ποιός. Ο κ. Σάχος, βλέπετε, που ένεπνεύσθη το έργόν του, δεν ήξευρε — άμ που νό ήση! — τί βάσις έχρειάζετο. Το ήξευραν οι άλλοι. Και έτσι, τώρα που ήλθε μιά εύτυχημένη στιγμή να στολισθούν αι Αθήναι και με ένα άληθινόν καλλιτεχνήμα, έχόμεθα κ' έμετες, που τα ξερομε δια, να το καταστρέψωμεν με το εκλεπτυσμένον μας γούστο. Και παραμορφώνωμεν την βάση, και πνίγωμεν τον άνδριάντα μέσα στους τοίχους των γύρω σπιτιών αντί να τον άναδείξωμεν, έξω, ως εις το κρόκεδον του πελοδορίου, έλευθερον με την δύναμιν

που ένεχει, και δυνάμενον να εμπνεύσει πραγματικάς, ότι ή μεγάλη ψυχή του στρατηγού ήνελεσε από την ψυχήν του καλλιτέχνη, ο οποίος την έμελέτησε και την ησθάνθη.

Άλλ' είναι άδικα τά λόγια τώρα. Αυτή είναι ή ιστορία μας. Δέν εμπορεί κανείς να την αλλάξει. Είνε τοδύλαχιστον καλόν τό έργον. "Ας ικανοποιώμεν μέ λόγια τόν άδικημένον καλλιτέχνην. "Ας ένθουσιασθώμεν κ' έμεις μέ τό πλήθος, τό οποίον μεθύριον θά ζητωκραυγάση μέχρις ούρανού όταν θά ιδή τόν στρατηγόν τον άποκαλυπτόμενον. Αισθάνομαι όταν περνά εμπρός από την μικράν πλατείαν καί ποδ κρατεί τό βήμα μου και άποκαλύπτομαι μέ σεβασμόν και γονατίζω εμπρός εις την μεγάλην μορφήν που άνέτειλε μέσα από τάς ψυχάς μας εις τόν όρίζοντα της έλληνικής πρωτευούσης.

ΕΞΕΛΙΠΕ προχθές ένας από τούς μύστας της έλληνικής επιστήμης, εκτιμώμενος, σεβαστός γέρον, ο Γεώργιος Καραμήτσας. Είχε φθάσει εις τό ζηλευτόν σημεϊον δι' ένα ιατρών να είναι γνωστός και εις τόν τελευταϊον πολίτην και ή συμβουλή του να έχη

Γεώργιος Καραμήτσας.

την αυθεντιάν και τό κύρος των μεγάλων. Εις την νέαν γενεάν των επιστημόνων επέδρασε ιδίως μέ την διδασκαλίαν του από της καθηγητικής έδρας του πανεπιστημίου. Άγαπητός ως ιατρός και άγαπητός ως φίλος ο Καραμήτσας ήτο μία από τάς συμπαθεστέρας μορφάς της αθηναϊκής κοινωνίας και του επιστημονικού κόσμου της Ελλάδος.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Ο συνεργάτης μας κ. Α. Άλυάτης, διαμένων εις τό Παρίσι, έγραψε εις τό γαλλικόν περιοδικόν «L' Hebléisme» — 1 'Απριλίου — άρθρον περί των Έλλήνων έν Βουλγαρία εις τό οποίον δίδει ζωντανήν εικόνα των δεινών τά όποια ύφίστανται οι Έλληνες της χώρας αυτής. "Ας μου έπιτραπή, λέγει, ν' αναφέρω ένα πρόσφατον γεγονός, τό οποίον μου συνέβη κατά την τελευταίαν διαμονήν μου έν Βουλγαρία. Εις την Βάρναν ένγήρσα ένα βούλγαρον δικηγόρον, καλόν άνθρωπον, ο οποίος μου διηγήθη μίαν ήμέραν άφελéstατα ποίαν φρίκην και άγανάκτησιν ησθάνθη όταν πρώτην φοράν έρχόμενος από τό χωριό του εις

την Βάρναν ειχεν ιδή Έλληνας. Κάθε φορά που του έδειχναν κίτριον «άπό την καταραμένην αυτήν φυλήν του ήρχετο ή ακράτητος όρμη να ριφθή επάνω του και να τόν κομματιάση και άπορούσε πώς ή κυβερνησις και οι συμπατριώται του επιτρέπουν εις τούς Έλληνας να ζούν έλεύθερα μεταξύ των, όπως όλοι οι άλλοι άνθρωποι».

Εφημερίδες :

Υπό τόν τίτλον «Τα καφνεύια επί Όθωνος» ο κ. Θ. Βελλιανίτης δημοσίευσε εις τός «Αθήνας» εικόνα της εποχής εκείνης ενδιαφέρουσαν. «Η αξία των γηπέδων, λέγει, ήτο έντελώς άσημαντος, εις πλείστα δε μέρη της πόλεως δωρεάν έχορηγούντο τοιαύτα μέ την υποχρέωσιν να έγείρωσιν επ' αυτών οικίας οι δεχόμενοι τάς δωρεάς. Τόσον άσημαντος ήτο ή αξία των γηπέδων ώστε τό δικόπεδόν ένθα σήμεραν έγείρεται τό «Μεγα Ξενοδοχείον» επί της πλατείας του Συντάγματος, άντηλλάγη άνθ' ενός χρυσού ώρολογίου υπό του Κανελλοπούλου, εις μάτην δε παρεκαλείτο ο μακαρίτης γυμνασιάρχης Βάφας να δεχθή δωρεάν οικόπεδα παρά την πλατείαν της Όμονοίας, άφίνοι μόνον να πιστευθή ότι ήγόρασε ταύτα ένα προσελύθη ο κύριος αυτών και άλλους οικιστάς.

Κατά τό πρώτον έτος του νέου βασιλείου ούδαμou ήπήρχον κέντρα ένθα συνηθροίζοντο οι πολίται Ολίγον άργότερα, εκεί ένθα ή περικαλλής σήμεραν λεωφόρος της Αμαλίας ήγήθη μικρόν σανιδόπατον καφνεϊον πλησίον της Μπουμπουνιστρας, ως έκαιετο μικρά δεξαμενή άποθηκεύουσα ύδωρ εκ παλαιού ύδραγωγείου. Άλλά μετά μικρόν και τούτο—όπερ διήρθηνε γέρον άγωνιστής, όστις καταθέσας τά άπια επανέλαβε τό είρηνικόν έργον του—έξηφανίσθη και οι άφικθέντες έν Αθήνας Βαυαροι συνέστησαν τό πρώτον αθηναϊκόν καφνεϊον, τό γνωστόν υπο τό όνομα «Πράσινο δένδρι».

Τό καφνεϊον τούτο εύρίσκετο παρά την άγίαν Τριάδα και επί της Τερας όδου, ήτις κατά την εποχήν ταύτην ήρξάτο κατασκευαζόμενη υπό των Βαυαρών στρατιωτών, ήτο δε έν είδος λέσχης και εστιατορίου συντηρούμενον κυρίως υπό των Βαυαρών αξιωματικών. Τό καφνεϊον ειχεν εύπρέπειαν ευρωπαϊκού έντενκτηρίου, εκεί δε εύρισκον άνεσίν τινα πάντες οι παρεπιδημούντες ξένοι και πολλοι εκ των ήμετέρων, οίτινες κατήλθον εις την Ελλάδα ως άπεκατεστάθη αυτή έλεύθερον Κράτος. Οι ίδρυται αυτού ήσαν άρχαίος της Βαυαρίας δραγόνος και ή σύζυγός του ετραφής ως χήνα οίτινες ειχόν διάση εις τό καφνεϊον των τό ποιητικόν όνομα «Grüner Baum», ήτοι «Πράσινο δένδρι», υπό τό όνομα δε τούτο ήτο γνωστόν εις τά μετέπειτα έτη. «Grüner Baum» είνε συνήθως όνομα, όπερ φέρουν ξενοδοχεία και καφνεύια έν Αυστρια και Γερμανία, οι δε έν Ελλάδα καταλθόντες Βαυαροι έν τη πρόσωνμία του καφνεϊου τούτου εύρισκον μίαν έτι άνάμνησιν της μεμακροσμένης πατριδος των. Τό κατάστημα ειχε διαμεθί εις την κυρίως αίθουσαν, εις τό εστιατόριον, εις τό μαγειρείον και εις τό άναγνωστήριον. Εκεί εύρισκον οι θέλοντες να γευματίωσι κρύα φαγητά, αϊγά και—πράγμα σπάνιον και διά τό μετέπειτα έτη—χρησμήριον, πρό πάντων όμως άραιματιόδεις άλλάντας, άν την τέχνην της κατασκευής άνήγαγεν εις τό κατακόρυφον ή Γερμανία εκεί παρεπιπτεν ένίστε και τίς ευρωπαϊκή εφημερίς, έξ ής έρανθιαν τι συνέβαιναν εις τόν ευρωπαϊκόν κόσμον οι παρεπιδημούντες έν Ελλάδα Ευρωπαίои. Εις τό «Πράσινο δένδρι» εισήχθη κατά πρώτον ο ΰψθος, εκεί δε κατά πρώτον οι θιασώται του ξανθού ποτού, καταπατούντες παλαιάς προλήψεις έδοκίμαζον τό άφρώδες γερμανικόν νέκταρ, όπερ τσαούτην δημοτικότητα απέκτησε κατά τά τε-

Ο άποθανών γερμανός ζωγράφος Φρανς Λέμπαχ.

λευταία ταύτα έτη, ώστε σήμεραν εύρίσκατε αυτό και εις τά μικροτέρας άκόμη καιμπούλεις. Έντός του καφνεϊου εκείνου έχαλκευετο ο νεώτερος πολιτισμός, όστις ξένος εις τά ήθη της Ελλάδος ήρξάτο εισαπνέμενος μετά τινος επαναστατικής όρμης.

Εις τό καφνεϊον εκείνο έδίδοντο ένίστε και μουσικά συναυλία. Βαυαροι έρασιτέχνηι έλάμβανον τά μουσικά των όργανα και έκτελούντες τεμάγια της τότε εύρισκομένης έν μεγάλη δημοτικότητι μουσικής του Μόζαρτ και του Ροσίννη, προσεκάλουν την μόλις σχηματιζομένην κοινωνίαν της πρωτευούσης ήτις τότε κατά πρώτον άκούουσα τάς άρμονίας της ευρωπαϊκής μουσικής έχασμάτο και έπερνίζετο ή μελαγχολικώς ανεπόλει τά σπαρακτικά μέλη της πιπιζας και τούς θορυβώδεις γδούσιους των τραχηφάνων τυμπάνων, άτινα τοιαύτην έξήγησαν κατόπιν έπαφροήν επί των πολιτικών γεγονότων της τελευταίας είδωσπενταετίας του λήξαντος αιώνος έν τη ήμετέρα χώρα. Η μάλλον ανεπτυγμένη ελληνική κοινωνία, ή άποτελουμένη εκ φυγάδων, οίτινες ειχόν εύρει καταφύγιον εις την Ρωσίαν, εις την Έπατήνησον και εις την Δυτικήν Ευρώπην, ειχε γνώσιν της μουσικής ταύτης, περιζήτητοι δ' έτίγγαχον οι γνωρίζοντες ν' ανακρούωσιν έχορδόν τι όργανον, μεγάλην δε έποίησαν έντύπωσιν οι άδελφοι

Βάσσα, έν Ναυπλίω επί Καποδιστρίου, φημιζόμενοι ως άριστοι κιθαρωδοι. Η λοιπή όμως κοινωνία διά βλασφουδύ όμματος έβλεπε την εισαγωγήν των νέων τούτων Θεών, οίτινες ήρξαντο έκτοπιζόντες τούς παλαιούς εκείνους Θεούς μεθ' άν έζησαν τόσαι γενεάι.

Τάς συναυλίας ταύτας έτίμα ού σπανίως και ο Βασίλευς Όθων, όστις εκ των άνακτόρων μετέβηινε πεζή, πρώτον διότι δέν ύπήρχε καί την εποχήν εκείνην άμαξα, και δεύτερον και άν εύρίσκετο τοιαύτη δέν θα ήδύνατο να διέλθη τόν άκατάστατον και πλήρη χανδάκων εκείνον δρόμον.

Κάποτε έξεκυβένοντο και μικρά λαγεία, γινόμενα διά φιλανθρωπικούς σκοπούς, και έδίδοντο αυτοσχέδιοι χοροί υπό τά φυλλάματα ψωραλέων τινών μορφεών, άτινες άπετέλουν την μόνην φυτείαν του κήπου.

Οι παρεπιδημούντες ένταύθα Βαυαροι έχόρυσον μετά ζωηρότητος τετραχορούς και στροβίλους μεταξύ των. Καίτοι τοιούτοι ειχόν δοθη έν Ναυπλίω επί Καποδιστρίου, έν Αίγινή μάλιστα ο Κοντύσταυλος συνεκάλεσεν εις χόροσεπερίδα προς τιμήν του άπερχόμενου στρατάρχου Μιαζώνος τούς τά πρώτα φέροντας, έν οίς προσέζηρχεν ο κυβερνήτης της Ελλάδος κόμης Καποδιστριας, έν τοιούτοις γυναίκες δέν μετέβαιναν, καθ' όσον, ότε τό πρώτον από στόματος εις στόμα

κρύφα μετεδόθη ή περιγραφή των χορών τούτων, έφριξαν οι κάτοικοι των Αθηνών επί τη άνηθικότητι. Έκαστηριάστη μάλιστα μετά πάθους το πραξικόπημα των συζύγων εκείνων των σχόντων το θάρρος να φέρωσι τας συζύγους των, σήχι δικας χορεύουσιν, αλλά όπως ίδωσι τους άρχείους εκείνους χορός ένθα ή γνή ρίπεται εις την άγκάλην του χορευτού και περιστρέφεται ως δαμονιάσα! Άλλή ή συνήθεια καταβάλλει τά πάντα, και μετά τους πρώτους χορούς οι σατυρικοί ποιηταί εξημενίσθησαν. αι δε κωνισαλέαι εκείναι μορφαί ειδον όρχουμένας τετραπόρους τας πρώτας Έλληνίδας χωρίς να υποστώσι πλέον τά δήγματα της σατύρας!

Άλλά και σήμερα αν θέλη τις δύναται να ίδη το «Πράσινον Δένδρον» εύρισκόμενον άμέσως μετά τας πρώτας οικίας της Ίερής όδου περιτετραγμένον διά κυκλίδων υποκρασίων και άπολέσας πλέον όλην την ποιήσιν του.

«Ο κήπος σήμερα συνθραυκός φθισιά, ουδέν δ' άπομένει πλέον εκ της πάλαι εύκλειας του. Πρώ δέκα έντε έτην άκόμη διέσασε τον τίτλον του με πράσινα γράμματα, περίε γελοιογραφικής τινός εικόνας δένδρου. Ώρα και αυτά άπηλειφθησαν, δεν άπομένει δε τίποτε ή μόνον το οικοδόμημα, άναμνήσκον εις τά όλλα άπομεινάντα γερρόντια της έπαύσης εκείνης τας θαλάσς του βαυαρικού καφρανείου».

ΟΔΙΓΟΣΤΙΧΑ

Οι Βασιλείς έώρτασαν έφ'ετος την έπέτειον του άγιου Γεωργίου εις την Νάξον.

Ο Πειραιεύς έώρτασε την 25 Απριλίου την φιλολογικην εικοσιπενταετηρίδα του κ. Γεωργίου Στρατήγη. Εις το Δημοτικόν θέατρον έδόθη έσπερίς. Ο κ. Ιάκωβος Δραγάκης έσκιαγράφησε τον ποιητήν ή κυρία Θεώνη Παπακά και ο κ. Γ. Αναστασιάδης άπήγγειλαν το διαλογικόν ποίημα του έορτάζοντος «Η Μούσα και ο Ποιητής» και άπήγγελλη ποίημα του Σουρή γραφέν διά την έορτήν. Κατόπιν ή Δις Βέλλα έπαίξε εις το πιάνο παράφρασιν του Τροβατόρε υπό του Λίστ, και τέλος ο έορτάζων άπήγγειλε το «Μίτος».

Εις το τέλος ο εκ της έπιτροπής κ. Α. Βραχνός προσέφερε εις τον κ. Στρατήγην στέφανον δάμνης εκ μέρους της πόλεως του Πειραιώς. Την έπαύριον έδόθη τιμητικόν γεύμα εις το «Ακταίον».

Η Διευθύνουσα το Ίον Έλληνικόν Εκπαιδευτικόν Συνέδριον Έπιτροπή προκηρύττει δύο διαγωνίσματα, τά εξής:

Α. — Διαγωνισμα προς συγγραφην βιβλίου περί του Κοραή ως έθνικού παιδαγωγού. Το βιβλίον θ' άποτελήται εξ 100 περίπου σελίδων 16ου και θα διαιρήται εις δύο μέρη, ών το πρώτον θα εινε μελέτη περί των παιδαγωγικών ιδεών του Κοραή και το δεύτερον άπάνθισμα των γνωμών αυτών των σχετιζόμενων προς την έθνικην άγωγήν και εγκατεστασμένων εις τά συγγράμματα και τας επιστολάς του, μεθοδικώς καταταγμένων. Αγωνόθετης ο κ. Μ. Καλβακορέσης.

Β. — Διαγωνισμα προς συγγραφην βιβλίου αναφερομένου εις τον Κυβερνήτην της Ελλάδος Καποδίστριαν ως πρώτον θεμελιωτήν της δημοτικής ήμων εκπαίδευσας. Το βιβλίον θ' άποτελήται επίσης εξ 100 περίπου σελίδων 16ου. Αγωνόθετης ο κ. Μ. Κοργιλένιος.

Εις έκαστον των δύο βραβευθησόμενων έργων, θα δοθή γρά, δραχμών 500.

Προκηρύξεις των διαγωνισμάτων με τους όρους

αυτών εύρίσκειται εις τά γραφεία του Εκπαιδευτικού Συνεδρίου όδός Ακαδημίας 42 Αθήναι.

Πρός βορράν της Κνωσσού, άπεκαλύφθησαν λείψανα μεγάλου λιθίνου τάφου, άποτελουμένου εκ τετραγωνικής αιθούσης, ήτις άπολήγει εις κυκλώπειον θόλον.

Εις μίαν γωνίαν της αιθούσης υπό το έδαφος εύρέθη κάλλη ως και διάφορα κτερίσματα εκ μετάλλου, μεταξύ των οποίων πολλά πήλινα άποτυπώματα βασιλικής σφραγίδος. Επίσης, ζωγραφημένα άγγεία, λιθίνος άνάγλυκτος λύχνος με κρυσταλλίνην λαβήν και άλλα.

Κατά τον κ. Ίβανς το μνημείον υποτίθεται ότι εινε τάφος του Ιδομενεός.

Το Δημοτικόν Συμβούλιον Αθηνών άνεκήρυξε τον πρώην διευθυντήν της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής κ. Ουόλλ επίτιμον δημότην Αθηνών διά τας μακράς επιστημονικάς εργασίας του εν Ελλάδι, μεταξύ των οποίων καταλεγγέται ή άποκάλυψις του Θησαυρού των Αθηναίων εις τους Δελφούς.

Υπερλήθη εις την Βουλήν νομοσχέδιον λαχείου διά τον έθνικόν στόλον. Οι λαχνοί θ' άνέρχωνται εις 200 χιλιάδας προς δέκα φράγκα χρυσά. Το ήμισυ των εισπράξεων θα διατίθεται υπό του ταμείου του στόλου το δε άλλο ήμισυ υπέρ των κερδιζόντων. Κατ' έτος θα γίνωνται δύο κληρώσεις.

Άπέθανε εις το Μονάχον, ο διάσημος γερμανός ζωγράφος Λέμπιαχ.

Εξεδόθη ή Αύτοβιογραφία του άγγλου φιλοσόφου Έρβερι Σπένσερ.

Η Σάρα Βερνάρ ήρχισε να δημιοσιή τας «Αναμνήσεις» της. Εξεδόθη ήδη το πρώτον μέρος περιλαμβάνον την παιδικήν ηλικίαν της.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Χ. Ο Ίων των Παρισίων δεν εινε ο κ. Δαγαλέξης. Ο κ. Δαγαλέξης μένει τώρα εις τον Πόργον, άλλως τε το ήφος του διαφέρει τόσον. Αποροδόμεν πως αυτό δεν έγινεσε καμμίαν άμφιβολίαν εις την έρώτησίν σας. Απλή σύμπτωσης ψευδωνύμου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑΣ ΤΟΥ κ. ΝΙΚΟΛΑ ΠΑΠΑΦΩΤΕΙΝΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΕΜΠΟΡΙΚΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΚΑΛΑΜΩΝ 1903—1904. — Καλάμα, τυπογραφείον το «Θάρρος».

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝ τριμηνιαλον περιοδικών σύγγραμμα συντασσόμενον και εκδιδόμενον υπό Σπ. Η. Λάμπρου. — Αθήναι 1904 τυπογραφείον Η. Δ. Σακελλαρίου. Έτησία συνδρομή δραχ. 16— Έξατερικού φγγ. 15.

ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ υπό Σ. Λοβέρδου. — Σόλλογος προς διάδοσιν όφελίμων βιβλίων. Αθήναι 1904 τυπογραφία Ραφάνη-Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 93, δραχ. 0.40.

Ο ΚΑΙΝΟΣ υπό Θ. Δημητριάδου. — Σόλλογος προς διάδοσιν όφελίμων βιβλίων. Αθήναι 1904 τυπογραφείον «Έστία» Κ. Μάισερ και Ν. Κυργαδούρη σχ. 16ον σελ. 93 δραχ. 0.40.

ΕΙΣ ΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΚΑΥΕΛΛΑ ΣΑΣ

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΛΑΣ»
(Εφημερίς οικονομολογική και πολιτική)
Εκδίδεται κατά Σάββατον
Δημοσιεύουσα πλουσίαν και επίκαιρον οικονομολογικήν όλην και χρηματιστικόν πίνακάς.
Ίδιοκτήτης και Διευθυντής: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΑΗΣ
Συνδρομή έτησία: Έσωτερικού Δραχ. 20
Έξωτερικού Φρ. Χρ. 20
Γραφείον: Έν Αθήναις, όδός Σταδίου 54.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
Διευθυντής: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ
Δεκα συντάσσεται και διόκληρον έπιτελείον συνεργατών
Άρθρα επί όλων των ζητημάτων της ήμερας, είδησεις ακριβείσταται,
Τηλεγραφήματα εξ Εύρώπης
Τό πιοκλήτερον Αθηναϊκόν φύλλον.
ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
Έσωτερ. Τριμηνος Δρ. 8. - Έξάμηνος Δρ. 15. - Έτησία Δρ. 30
Έξωτερικού. Έξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Έτησία Χρ. φρ. 45.
Αί συνδρομαί άποστέλλονται προς την Διεύθυνσιν (όδός Βουλής άριθ. 6).

„ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“
(Εικονογραφημένον ναυτικόν περιοδικόν)
Τό μόνον καθ' όλην την Ανατολήν
ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
Συνδρομή έτησία Έσωτερικού δραχ. 10
Έξωτερικού φρ. χρ. 10
Αί συνδρομαί άποστέλλονται
κ. Κ. Αγγέλην Αθήνας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21 ΑΡΙΘ. ΟΙΚΙΑ ΒΟΥΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙ

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ

ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΚΑΙ ΝΟΠΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
Ρ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ
Όδός Γ'. Σεπτεμβρίου 22
ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ
ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμητικές Οικοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολωνία

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κουμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Μόδες

Ἐρμεῖον, Ἐργοστάσια φορεμάτων, ἐπανωφοριῶν, ἀσπρορρούχων, στηθοδέσμων (corssets) πύλων, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί, Γαλλίδες ράπτρια, καὶ ράπται, αἱ *Mlles Jeanne, Henriette, Clémence* κλπ.

Μαγαρογλυφεῖα

Ἰωάννης Γ. Χαλδούσης ὁδὸς Πανεπιστημίου 6.

Γαλακτοκομεῖα

Γ. Χρυσάνη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1886

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΟΦΟΚΛΕΙΟΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΕΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἀγοραπωλήσεις συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ἔθνων τραπεζικῶν γραμματικῶν καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων Λογαριασμοὶ τρεῖς μῆνας

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2	ο.ο.	ἔτησις,	ἀπόδοσις	εἰς	πρώτην	ζήτησιν.
1	"	"	"	"	μετὰ	ἓνα
4 1/4	"	"	"	"	τρεῖς	μῆνας.
4 1/2	"	"	"	"	ἕξ	μῆνας.
5	"	"	"	"	ἓν	ἔτος.
5 1/2	"	"	"	"	2	ἔτη καὶ πλεόν.

ΦΥΛΑΞΙΣ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΑΛΦΩΝ ἐπὶ ἐλαχίστοις ἀσφαλιότησι.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ἐπὶ ἀνατοκισμῷ.
ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΟΣΕΣ πρὸς ἀγορὰν λαχ. ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλήσεις τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῆ μεσιτεία.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΑΡΕΦΟΡΑΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ.
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ παντὸς εἴδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν, καὶ ἄλλων χρηματοκιβωτίων κλπ.
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΝ ΟΙΚΟΝ.
ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΤΕΙΓΑΣΜΕΝΑ. Βυρσοδέφου Μοσχάτου.
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΖΩΗΣ New-York Γενικῶν Πραχτορείων ἐν Ἑλλάδι.

NEON

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

20 Ὀδὸς Νικίου 20

Ἀναλαμβάνομεν τὴν κατασκευὴν φωτοτυπογραφικῶν δι' ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ ἐν γένει παντὸς εἴδους καλλιτεχνικὰς ἐκτυπώσεις. Ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται ἐπὶ τῶν μετάλλων Ζῆκον, Χαλκοῦ ἢ Ὁρειχάλκου. Τελεία ἀπόδοσις τῶν ἡμισικίων καὶ τῆς φυσικότητος τῆς φωτογραφίας.

Τιμαὶ ἐκτὸς παντὸς συναγωνισμοῦ.

Θ. Μολτιανός

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Ι. ΡΑΖΗ

Ἀθήναι—ὁδὸς Σταδίου—Ἀρσάκειον

Ἀγορὰ, Πώλησις, Ἀντιλλαγή.

TIMBRES-POSTE USÉS

G. I. RASIS

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ & ΓΡΑΜΜΟΤΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθήναι, ὁδὸς Κολωνογράφου, 7.

Ἐργασία καλλιτεχνική. — Ὑλικά α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΑΓΩΝ

"Ὄργανον Ἐρετῆς τῶν ἠθικῶν καὶ ἑλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους"

Παρέγον καθ' ἑβδομάδα τελείαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθ' ὅλου καὶ ἰδίῃ ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἀνταποκρίσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, σχολείου καὶ παρακολουθούτην ἑλικῆν καὶ ἠθικῆν πρόδον τοῦ ἔθνους ἐν Ἡπείρῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θεσσαλίᾳ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντῆς: **Γ. ΑΜΠΡΙΛΗΣ,** Διευθυντῆς.

Συνδρομὴ ἔτησις προπληρ. } Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 10
} Ἀλλοδαπῆς Φρ. 10

Ὀδὸς Ἴπποκράτους, 5.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασκέδασις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἐρμού.

Φωτογραφία παντὸς εἴδους

Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ με παστέλ.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΪΘΕΩΡΗΣΙΣ

"Ὄργανον τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεύχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογραφικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἀπαντὰ τὰ ἔθνικα ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Ἐσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8

Συνδρομὴ: Ἐξωτερικοῦ Φράγκα 8

Τὰ μέλη τῆς Ἐταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἔτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἡμισυ τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον. Πρόεδρον τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς Ἀθήνας

Σχολαὶ

Προπαιδευτικὴ Γεωργικὴ Βιομηχανικὴ Μεταλλευτικὴ Μηχανουργικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτικὴ

φοίτησις διετής. — διδάκτρα ἐτήσια δρ. 325-485. Διάρκεια μαθημάτων ἀπὸ 15 7)βρίου-15 Ἰουνίου.

Ὀλιγοτροφεῖον Γαλλικόν τροφεία ἐτήσια δρ. 1200.

Ἐσπερινὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μηνιαῖα διδάκτρα Δρ. 5.

ΔΕΑΤΙΟΝ μηνιαῖον τῶν προόδων τῆς γεωργίας, βιομηχανίας κλπ. κυκλοφοροῦν εἰς 12.500 ἀντίτυπα (συνδρομὴ ἔτησις δρ. 2.)

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὀδὸς Σταδίου 23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ υπό Α. Α. Σακελλαρίου Τόμος 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Α. Ι. Ολύμπιον	» 360	» 6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ν. Κοττοπούλου	» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ν. Κοττοπούλου	» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ι. Πεσβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ι. Πεσβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ρ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 12

Εύρισκονται εν τοις κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις και εν τῷ βιβλιοπωλείῳ Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Ἀνυφύργου 8.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ'

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ
κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τιμῆς εἰς τὰς διαφόρους Ἐκθέσεις οἱ μόνοι δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθεσὶν τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο Μεγὰλα Βραβεῖα (Grand prix).

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Ἐργουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ τοῦ δημοσίου καὶ ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλληλοι, μὴ φοβήσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρете τὰ παπούτσια στὸ χέρι ἀπὸ τοὺς προϊσταμένους σας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῶν ὑποδημάτων τοῦ κ. Σκαρδιακοῦ τῶν ὁποίων ἡ τελειότης ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πελάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀριστοτεχνήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτὰ. Νομίζετε, ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ ὑποδηματοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῆτε.

Εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν Προαστείου ἀρ. 10

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗ 1000 ΟΚΑΔΩΝ

ΚΟΛΩΝΙΑ ΜΑΤΘΑΙΟΥ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ

Βραβεῖα Παγκοσμίου Ἐκθέσεως Παρισίων καὶ Ἀ' Ὀλυμπιακῆς Ἀθηνῶν. Ἡ καλλιτέρα, πλέον ἀρωματικὴ καὶ ἡ μᾶλλον κατάλληλος διὰ λουτρά, ἐντριβὰς κ. λ. π.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ χύμα καὶ εἰς φιαλίδια ἀντὶ δραχ. 4 τὴν ὀκάν.

Λιανικῶς καὶ χονδρικῶς.

Ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ Κουρείον.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ ὁδὸς Σταδίου 8.

Ἐν Πειραιεὶ, παρὰ τῷ κατασκευαστῇ
ΜΑΤΘΑΙΩ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ ὁδὸς Φίλωνος 86.

Τὸ ἀρχαιότερον ἐργοστάσιον Κολωνίας
Ἰδρυθὲν τῷ 1884

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΙΤΖΙΑ

Ὀδὸς Ἐρμού Ἀθῆναι

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπα καὶ ἐπισκευαστήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικῶς λευκὸς καὶ ἑκατόμβων παντός εἶδους καὶ ποιότητος.
Ἐθήνη, ταχύντης ἀκριβεία.

Ὅλοι οἱ ἐγγραφομένοι συνδρομηταὶ τῶν « Παναθηναίων » λαμβάνουν δωρὸν τὰ « Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα » — ἐκδόσεις « Παναθηναίων » — τόμον περιέχοντα τὴν « Βάρεγκαν Ὀλέσσοβα » μυθιστόρημα Μαξιμ Γόρκυ μετάφρ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ 10-15 ξένα διηγήματα, κατὰ μετάφρασιν διαφόρων συνεργατῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἐταιρικὸν 10.000.000.— Ἀποθέματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεὶ, Πάτραις, Βόλω, Σέρφω, Καλάμαις, Ἀλεξανδρούπολιν καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, ἐισπραξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχίνων ἢ μοι ἡγγημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρονοὺς ἢ τραπεζογραμματῖα:

3% εἰς πρώτην ἔτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἓν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὀδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΙΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ
ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ Τῷ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἐνεργητικὸν	Λίρ. Ἀγγλ.	8,278,970	Δραχ.	331,198,800
Ἐτήσιον εἰσόδημα	»	1,311,091	»	52,443,638
Πληρωθέντα ποσά	»	18,673,030	»	746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅστις ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν δρων ὑφ' ὧν ὁσφάλλεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιοι, μικταὶ, προκοδοθησαὶ κτλ.

Ἐποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντής

Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΠΑΛΛΗΣ βουλευτῆς κ. λ. π.

Τραπεζίτης τῆς Ἐταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμητικ. Οικοδομωδών

Αδελφοί Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κομμώδεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Μόδες

Ἐρμούτων, Ἐργοστάσια φορεμάτων, Ἐπανωφοριῶν, ἀσπροροούων, στήθοδεσμῶν (corsets) πλῶν, ὄλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί, Γαλλίδες ράπτριαι, καὶ ράπται, αἱ Mlles Jeanne, Henriette, Clémence κλπ.

Μαργαρογλυφία

Ιωάννης Γ. Χαλδούκης ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Γαλακτοκομία

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡλείου 67.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1886

ΑΘΗΝΑΙ - ΣΟΦΟΚΛΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδοσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἀγοραπωλησαί συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ἑνῶν τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβάλλαι ἐπὶ χρεωγράφων Λογαριασμοὶ τρεχούμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2 ὁ εἰς ἔτησίως, ἀπόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν.

4 ὁ » » » » μετὰ ἓνα μῆνα.

4 1/4 ὁ » » » » τρεῖς μῆνας.

4 1/2 ὁ » » » » ἑξ μῆνας.

5 ὁ » » » » ἐν ἔτει.

5 1/2 ὁ » » » » 2 ἔτη καὶ πλέον.

ΦΥΛΑΞΙΣ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΑΦΩΝ ἐπὶ ἐλαχίστοις ἀσφαλίστροις.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ἐπὶ ἀνατοκισμῷ.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΟΣΕΙΣ πρὸς ἀγορὰν λαχ. ὁμολογιῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησαί τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μεσίτῃ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΑΝΡΟΦΟΡΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΙ παντὸς εἶδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν, μετᾶλλον, χρηματοκωπῶν κλπ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΤΕΓΓΡΑΣΜΕΝΑ Βυρσοδεφίου Μοσχάτου.

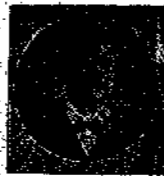
ΔΕΦΑΛΒΙΑΖ ΖΟΝΕ New-York, Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι.

NEON

ΦΩΤΟΣΤΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

20 Ὀδοῦ Νικίου 20

Ἀναλαμβάνομεν τὴν κατασκευὴν φωτοστιγγογραφικῶν δι' ἑφημερίδας, περιοδικὰ, καὶ ἐν γένει παντὸς εἶδους καλλιτεχνικῶς ἐκτυπώσεως. Ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται ἐπὶ τῶν μετάλλων Ζῆγκου, Χαλκοῦ ἢ Ὁρειγάλκου. Τελεῖα ἀπόδοσις τῶν ἡμισκιάων καὶ τῆς φυσικότητος τῆς φωτογραφίας.

Τίμαι ἐκτὸς παντὸς συναγωνισμοῦ.

Θ. Μολιανός

ΓΡΑΜΜΑΤΟΤΗΤΙΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Ι. ΡΑΖΗ

Ἀθήναι—ὁδὸς Σταδίου—Ἀρσάκειον Ἄγορᾶ, Πόλεως, Ἀναλλαγῆ.

TIMBRES-POSTE USÉS

G. I. RASIS

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ & ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΗΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθήναι, ὁδὸς Κολοσσωνῶν, 7.

Ἐργασία καλλιτεχνική. — Γραμ. α' τάξεως. — Τίμαι συγκαταβάττικαι.

ΑΓΩΝ

Ὄργανον Ἐρευνῆς τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Παρέχον καθ' ἑβδομάδα τελείαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθ' ὅλου καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἐγκαταστάσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, σχολείων καὶ παρακολουθεῖν τὴν ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν πρόδον τοῦ ἔθνους ἐν Ἠπειρῷ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντής: **Ι. ΔΑΜΠΡΙΑΝΟΣ**, Διηγήτορας.

Συνδρομὴ ἑτήσια προσηλ. { Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 10
Ἀλλοδαπῆς Φρ. 10

Ὀδὸς Ἱπποκράτους, 5.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασκευάζει δώδων Νικης καὶ Ἐρμού.

Φωτογραφία παντὸς εἶδους.

Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μὲ καστέλ.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὄργανον τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ ὀκτώγραφικῶν φύλλων ὅπου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἀπαντὰ τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8

Ἐξωτερικοῦ Φράγκα 8

Τὰ μέλη τῆς Ἐταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνους τὸ ἡμισυ τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κὸν Πρόεδρον τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς Ἀθήνας

Σχολαί

Προπαιδευτικὴ Γεωργικὴ Βιομηχανικὴ Μεταλλευτικὴ Μηχανουργικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτικὴ

φοίτησις διετής. — δίδακτρα ἐτήσια δρ. 325-485. Διάρκεια μαθημάτων ἀπὸ 15 Ἰουλίου-15 Ἰουνίου.

Ὁικοτροφεῖον Γαλλικὸν τροφεία ἐτήσια δρ. 1200.

Ἐσωτερικὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μνηνιαῖα δίδακτρα Δρ. 5.

ΔΕΛΤΙΟΝ μνησιαῖον τῶν προδῶν τῆς γεωργίας, βιομηχανίας κλπ. κυκλοφοροῦν εἰς 12.500 ἀντίτυπα (συνδρομὴ ἐτήσια δρ. 2.)

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὀδὸς Σταδίου 23.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΥΛΟΓΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΣΤΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ